

EMN VÝROČNÍ ZPRÁVA O POLITICE V OBLASTI AZYLU A MIGRACE ČESKÁ REPUBLIKA

Evropská migrační síť (EMN, *European Migration Network*) je iniciativa Evropské komise zaměřená na shromažďování, výměnu a analýzu údajů a informací z oblasti azylu a migrace mezi 27 členskými státy EU (Dánsko se na aktivitách EMN nepodílí) a Norskem.

Cílem Evropské migrační sítě je vyhovět informačním potřebám institucí Společenství, úřadů a organizací členských států a rovněž široké veřejnosti v oblasti azylu a migrace. Shromažďování, výměna a analýza objektivních, spolehlivých a srovnatelných informací o azylu a migraci slouží jako podpora při formulování politik Evropské unie v oblastech azylu a migrace.

Přínos Evropské migrační sítě spočívá především v možnosti zajištění a srovnání komplexních poznatků o situaci, vývoji a praxi v oblasti azylu a migrace ve 27 členských státech EU a Norsku. EMN navíc představuje platformu pro získávání informací nejenom od státních institucí, ale umožňuje zapojení i dalších aktérů z oblasti vědy, výzkumu a nevládního sektoru.

Národním kontaktním místem EMN v České republice je od roku 2008 odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Více informací o činnosti EMN v České republice naleznete na www.emncz.eu.

OBSAH

Seznam zkratk	4
Shrnutí	7
1. Úvod	16
1.1 ORGANIZACE OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY	17
1.2 AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ LEGISLATIVA	21
2. Vývoj v oblasti azylové a migrační politiky	24
2.1 POLITICKÝ VÝVOJ	24
2.2 LEGISLATIVNÍ VÝVOJ	25
2.3 DEBATY V MÉDIÍCH	34
3. Legální migrace a mobilita	36
3.1 CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČR – STATISTIKY	37
3.2 EKONOMICKÁ MIGRACE	42
3.3 SLOUČENÍ RODINY	47
3.4 STUDENTI A VĚDCI	48
3.5 VÍZOVÁ POLITIKA A SCHENGENSKÁ SPOLUPRÁCE	50
3.6 INTEGRACE, OBČANSTVÍ	55
4. Mezinárodní ochrana	62
4.1 ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICE	63
4.2 AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE	69
4.3 INTEGRACE AZYLANTŮ A OSOB S UDĚLENOU DOPLŇKOVOU OCHRANOU	72

5. Nezletilí bez doprovodu a další zranitelné skupiny	74
5.1 NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU	75
5.2 OSTATNÍ ZRANITELNÉ SKUPINY OSOB	78
6. Opatření v oblasti boje proti obchodování s lidmi	80
7. Mezinárodní spolupráce a projekty v oblasti migrace a azylu	86
7.1 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY	87
7.2 HUMANITÁRNÍ PROJEKTY, PŘESÍDLOVÁNÍ, RELOKACE	91
7.3 ASISTENCE KRAJANŮM	100
7.4 MEZINÁRODNÍ POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE	102
8. Nelegální migrace, převaděčství	106
8.1 NELEGÁLNÍ MIGRACE NA ÚZEMÍ ČR	107
8.2 NAPOMÁHÁNÍ K NELEGÁLNÍ MIGRACI	110
9. Návraty	113
9.1 SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ O NÁVRATU	114
9.2 REALIZACE ROZHODNUTÍ O NÁVRATU	116
9.3 TREST VYHOŠTĚNÍ ULOŽENÝ SOUDY	126
Přílohy	129

SEZNAM ZKRATEK

ANACEN	Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
ANO	ANO 2011
CIS	Cizinecký informační systém
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DCAF	Ženevské centrum pro demokratickou kontrolu ozbrojených sil (<i>The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces</i>)
EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (<i>European Asylum Support Office</i>)
EEAS	Evropská služba pro vnější činnost (<i>European External Action Service</i>)
EES	Systém vstupu/výstupu (<i>Entry/Exit System</i>)
EMN	Evropská migrační síť (<i>European Migration Network</i>)
IMPACT	Evropská multidisciplinární platforma proti kriminálním hrozbám (<i>European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats</i>)
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ETIAS	Evropský systém pro cestovní informace a povolení
EU	Evropská unie
FN	Fakultní nemocnice
FRONTEX	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (<i>European Border and Coast Guard Agency</i>)
GAMM	Globální přístup k migraci a mobilitě (<i>Global Approach to Migration and Mobility</i>)

GPIS	Generální poskytovatel integračních služeb
HLWG	Pracovní skupina na vysoké úrovni pro azyl a migraci (<i>High-Level Working Group on Asylum and Migration</i>)
IAS	Integrační azylové středisko
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (<i>International Centre for Migration Policy Development</i>)
ICP	Inspektorát cizinecké policie
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci (<i>International Organization for Migration</i>)
IT	Informační technologie (<i>Information Technology</i>)
JITs	Společné vyšetřovací týmy (<i>Joint Investigation Teams</i>)
KŘP	Krajské ředitelství policie
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MEDEVAC	Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (<i>Medical Evacuation</i>)
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
ML	Mezinárodní letiště
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MOBILAZE	Projekt partnerství pro mobilitu s Ázerbájdžánem (<i>Mobility Partnership with Azerbaijan</i>)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSCA	Marie Skłodowska-Curie Actions
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NBD	Nezletilí cizinci bez doprovodu
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
NNO	Nestátní nezisková organizace

OAMP	Odbor azylové a migrační politiky (Ministerstva vnitra ČR)
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (<i>Organization for Security and Co-operation in Europe</i>)
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OSN	Organizace spojených národů (<i>United Nations</i>)
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
PoS	Pobytové středisko
PP DATA	Pražský proces: Dialog, analýza a školení
PřS	Přijímací středisko
REFAATO	Fond Irácké republiky pro rekonstrukci oblastí poničených teroristickými operacemi
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SF	Salcburské fórum
SIP	Státní integrační program
SIS	Schengenský informační systém
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků
SOM	Setkání vysokých úředníků (<i>Senior Officials Meeting</i>)
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
SUZ	Správa uprchlických zařízení (Ministerstva vnitra ČR)
ÚJOP UK	Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>)
ÚP ČR	Úřad práce ČR
V4	Visegrádská skupina
ZDC	Zařízení pro děti-cizince
ZÚ	Zastupitelský úřad
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců

SHRNUTÍ

Výroční zpráva Evropské migrační sítě (EMN) o politice v oblasti azylu a migrace 2017 poskytuje přehled o vývoji a nejdůležitějších změnách v oblasti migrace, azylu a integrace během roku 2017.

Strategie migrační politiky České republiky

Česká republika při formování migrační politiky nadále uplatňuje zásady migrační politiky, které byly formulovány ve Strategii migrační politiky České republiky (přijaté dne 29. července 2015 usnesením vlády České republiky č. 621). Vedle bezpečnosti státu, která je hlavním průřezovým elementem, Strategie migrační politiky České republiky formuluje priority České republiky v oblastech integrace cizinců, nelegální migrace a návratové politiky, mezinárodní ochrany, vnější dimenze migrace (mj. rozvojové a humanitární pomoci), volného pohybu osob v rámci EU a schengenského prostoru, legální migrace a mezinárodních závazků České republiky v oblasti migrace.

Legální migrace a integrace

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2017 pokračoval trend **růstu legální migrace** do České republiky. Meziročně došlo k nárůstu počtu cizinců o 6,1 %. Ke dni 31. prosince 2017 pobývalo na území České republiky legálně (po dobu delší než 90 dnů) **526 811 cizinců**¹. Cizinci

¹ Údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v České republice evidované v Cizineckém informačním systému. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území České republiky se nicméně mohou lišit, neboť evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných

tvořili zhruba **4,9 % populace**. Z evidovaného celkového počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice jich na konci roku 2017 pobývalo 53,7 % na území trvale (282 732 cizinců) a 46,3 % přechodně² (244 079 cizinců). Přes polovinu cizinců (54,9 %) s povoleným pobytem na území České republiky tvořili ke konci roku 2017 státní příslušníci některé z těchto 3 zemí: Ukrajiny (117 480), Slovenska (111 804) a Vietnamu (59 808). Ostatní státní příslušnosti následují s výraznějším odstupem.

V oblasti **ekonomické migrace** bylo ke dni 31. prosince 2017 krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky evidováno v postavení zaměstnanců celkem 472 354 cizinců. Z tohoto počtu 330 530 (70 % osob) byli, dle zaevidovaných informačních karet³, občané členských států EU/EHP a Švýcarska (včetně jejich rodinných příslušníků) a 101 489 osob představovali cizinci ze třetích zemí. Ze států mimo EU měli tradičně nejvyšší zastoupení na našem trhu práce státní příslušníci Ukrajiny (81 695 osob), Ruska (11 080 osob) a Vietnamu (9 805 osob). U států EU/EHP a Švýcarska byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Slovenska (177 059 osob), Rumunska (39 504 osob), Polska (39 083 osob) a Bulharska (31 528 osob).

V roce 2017 proběhla obsáhlejší **novela zákona o pobytu cizinců**. Novela zákona nabyла účinnosti dnem 15. srpna 2017. Změny zákona o pobytu cizinců souvisely zejména se zajištěním transpozice dvou unijních směrnic do národního právního řádu.

členských států EU pobývajících v České republice. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vystaveno potvrzení o přechodném pobytu. Ti, kteří jen využívají svého práva volného pohybu, statisticky podchyceni nejsou.

² Kategorie zahrnuje osoby s pobytem na vízum nad 90 dnů, s povolením k dlouhodobému pobytu a s povolením k přechodnému pobytu, který je udělován občanům EU a jejich rodinným příslušníkům.

³ Informační karta = písemné oznámení zaměstnavatele o nástupu cizince do zaměstnání, kterou zaměstnavatel musí podle zákona o zaměstnanosti zaslat krajské pobočce Úřadu práce ČR.

V oblasti ekonomické migrace byly realizovány **migrační projekty**, které jsou od roku 2012 vytvářeny v rámci meziresortní spolupráce ústředních orgánů státní správy. Tyto projekty představují účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu na území ČR má český stát zvýšený zájem.

V roce 2017 nadále pokračovala realizace všech projektů zahájených v předchozích letech a došlo i k **vytvoření projektů nových**. Jedním z nich byl migrační projekt Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny, který je obdobou již fungujícího tzv. Režimu Ukrajina určeného pro středně a nízko kvalifikované pracovníky, ale je zaměřen na užší skupinu zaměstnavatelů a mohou do něj být zařazeni i nekvalifikovaní pracovníci.

Vláda ČR svým usnesením ze dne 8. února 2017 č. 105 rozšířila původní kapacitu Režimu Ukrajina, která činila 3 800 osob ročně, na 9 600. Rovněž bylo vládou ČR schváleno personální posílení MZV a MV, což vedlo k dvojnásobné úspoře času při vyřizování žádostí. Celkem bylo v roce 2017 do Režimu Ukrajina zařazeno cca 14 200 uchazečů od 870 společností.

MŠMT ve spolupráci s MV, MZV a zástupci vysokých škol navrhlo společný projekt týkající se usnadnění vízové procedury u vybraných vysokoškolských studentů, tzv. **Režim Student**. Projekt byl vládou schválen v červnu 2017 a ihned spuštěn. Režim Student znamená rychlejší a efektivnější vyřízení žádostí o víza zahraničního studenta, který splnil předepsané podmínky. Je určen výhradně pro zájemce o studium v akreditovaných studijních programech vysokých škol. Cílem Režimu je vytvořit podmínky pro zvýšení počtu zahraničních studentů, včetně studentů plně hradících náklady svého studia.

V roce 2017 došlo ke zrušení **vízové povinnosti** pro krátkodobé pobyty pro občany Ukrajiny a Gruzie. Kosovo ani Turecko, které byly také

zmiňovány v souvislosti se zrušením vízové povinnosti, prozatím nesplnily stanovené podmínky a zůstávají na seznamu vízových zemí.

Politika integrace cizinců vycházela v roce 2017 z vládou schváleného Postupu při realizaci aktualizované **Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2017**. Zvýšená pozornost byla věnována cizincům ve zranitelném postavení. Mezi ně zejména patří ženy – cizinky, děti cizinců a cizinci – senioři. Jednou z hlavních priorit integrace v roce 2017 bylo prohloubení komunikace o problematice integrace s odbornou i laickou veřejností. Byl posilován systém informování cizinců, a to již potenciálních migrantů v zemích původu. Byla rozšířena nabídka adaptačně-integračních kurzů, nabídka výuky češtiny a nadále byla zajišťována asistence cizincům na odděleních pobytu odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, ve školách i na úřadech. Byla rozšířena nabídka aktuálních informací pro cizince, včetně zvýšení počtu jazykových verzí informačních materiálů, a to na webových stránkách vydávaných tiskem, i prostřednictvím dalších médií (např. sociálních sítí či mobilních aplikací). V rámci cíle přenesení integrace na lokální a regionální úroveň bylo v roce 2017 v dotačním řízení podpořeno 15 projektů obcí a městských částí částkou 13 980 702,- Kč, což je o 1,3 milionů Kč více než v roce 2016. Na rozdíl od roku 2016 byly tyto projekty nově realizovány také v důležitých regionálních centrech – Brně a Plzni.

Pokračovala i podpora projektů nestátních neziskových organizací, které jsou klíčovým partnerem při realizaci integrační politiky. Prostřednictvím dotačního řízení "Integrace cizinců 2017". V roce 2017 bylo podpořeno celkem 23 projektů neziskových organizací, a to částkou 20 066 977,- Kč. Významným nástrojem podpory integrace cizinců na krajské úrovni byla i nadále **síť regionálních Center na podporu integrace cizinců**, která působila ve 13 ze 14 krajů ČR.

V roce 2017 bylo uděleno **státní občanství** ČR 5 006 cizincům⁴, z toho se ve 43 případech jednalo o osoby, kterým byla v ČR v minulosti udělena mezinárodní ochrana formou azylu. Jedná se o 28 % více udělených občanství než v roce 2016 a jedná se o nejvyšší počet v průběhu poslední dekády.

Mezinárodní ochrana

V roce 2017 v České republice požádalo o udělení mezinárodní ochrany celkem 1 450 osob, tj. o 28 žádostí méně než v předchozím období. **Hlavními zdrojovými zeměmi** žadatelů o mezinárodní ochranu byly v roce 2017 Ukrajina (435 žadatelů), Arménie (129), Gruzie (129), Ázerbájdžán (127), Vietnam (82), Sýrie (76), Kuba (68), Rusko (57), Irák (52), Kazachstán (38) a Turecko (32). V České republice byl azyl udělen v 29 případech. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Ukrajiny, a to v 8 případech. Dále získali azyl 4 státní příslušníci Myanmaru, 3 státní příslušníci Ázerbájdžánu, Sýrie a Turecka, 2 státní příslušníci Běloruska a Ruska a dále po jednom státním příslušníkovi Egypta, Etiopie, Iráku a Maroka. Doplnkovou ochranu Ministerstvo vnitra ve stejném roce udělilo 118 žadatelům. Tato forma ochrany byla nejčastěji udělena státním příslušníkům Sýrie (34), Ukrajiny (25) a Iráku (13). Doplnková ochrana byla prodloužena v 393 případech. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Sýrie (143), Ukrajiny (179), osoby bez státní příslušnosti (33), státní příslušníky Ruska (32), Běloruska (25) a Iráku (25).

Cizinci, kterým byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo formou doplňkové ochrany, mohou využívat **Státní integrační program (SIP)**. V roce 2017 se generálním poskytovatelem integračních služeb, resp. subjektem zastřešujícím integrační aktivity stala Správa

⁴ Od 1. ledna 2014 je účinná právní úprava, která plně opustila princip jediného státního občanství a přiklonila se k možnosti existence vícenásobného státního občanství.

uprchlických zařízení MV. V průběhu roku bylo vypracováno celkem 104 nových individuálních integračních plánů pro celkem 180 držitelů mezinárodní ochrany. Současně bylo provedeno 78 aktualizací plánů vytvořených v roce 2016.

Nezletilí bez doprovodu

V roce 2017 ve specializovaném Zařízení pro děti-cizince pobývalo celkem 26 nezletilých cizinců bez doprovodu ze třetích zemí (každoročně se jedná o desítky osob), o mezinárodní ochranu ve stejném roce požádalo 7 nezletilých dětí bez doprovodu ze třetích zemí (počet nezletilých žadatelů bez doprovodu ze třetích zemí žádajících o mezinárodní ochranu se každoročně pohybuje jen v řádu jednotek). Ve srovnání s rokem 2016 (4 nezletilí cizinci bez doprovodu žádající o mezinárodní ochranu) se jedná o mírný nárůst. V porovnání s ostatními členskými státy se tak jedná stále o velmi nízké počty.

Opatření v oblasti boje proti obchodování s lidmi

Situace v oblasti obchodování s lidmi během roku 2017 nezaznamenala oproti předchozímu období výrazné změny. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Objevují se však i případy smíšené, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti. Mezi opatření s cílem poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu patří Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (dále jen „Program“). V roce 2017 bylo do Programu zařazeno celkem 24 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi⁵ (o deset více než v roce 2016). Součástí Programu jsou i dobrovolné návraty, kterých bylo do země původu v roce 2017 realizováno celkem 5 (všechny do Moldavska).

⁵ Údaje o počtech osob zařazených do Programu neodrážejí celkovou situaci v oblasti obchodování s lidmi v ČR.

Mezinárodní spolupráce a projekty

Mezinárodní spolupráce ČR v oblasti migrace pokračovala v roce 2017 především spoluprací na úrovni jednotlivých orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur jako Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (FRONTEX) a Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO). Česká republika se rovněž soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, azylu a ochrany státních hranic, a to jak na úrovni bilaterální, tak na úrovni multilaterální i unijní.

Program **MEDEVAC**⁶ byl v roce 2017 realizován v deseti zemích, které odrážejí jeho teritoriální priority. Na Blízkém východě program působil v Jordánsku, Iráku a nově proběhla plánovací mise do Libanonu. V Africe program působil v Maroku a Senegal, proběhla také plánovací mise do Etiopie. Systémově a dlouhodobě působí program MEDEVAC na Ukrajině, menší projekty byly realizovány v Nepálu a v Kambodži.

Skrze program **Pomoc na místě** MV poskytlo peněžní dary do zahraničí určené zejména na pomoc uprchlíkům přímo v místě jejich prvotního vysídlení, a státům, které velký počet uprchlíků hostí nebo se s nimi jako tranzitní země potýkají. V roce 2017 disponoval program Pomoc na místě rozpočtem ve výši 150 milionů Kč a navíc byly rozděleny ad hoc dary ve výši 27,9 mil. Kč z rozpočtu MV, celkem tedy bylo vynaloženo na projekty spojené s migrací 177,9 mil. Kč. Mezi prioritní oblasti programu Pomoc na místě v roce 2017 patřil region Blízkého východu a západního Balkánu, vzhledem k aktuálnímu vývoji migračních toků byly realizovány i projekty v Africe.

Na úrovni Evropské unie pokračovala Česká republika v účasti na rozvoji a implementaci nástrojů Globálního přístupu k migraci a mobilitě (GAMM) představujícího koncepční rámec vnější migrační politiky Evropské unie.

⁶ Program MEDEVAC je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v regionech zasažených uprchlickou krizí či přírodní katastrofou.

Česká republika se GAMM účastnila zejména prostřednictvím Pražského procesu, který představuje multilaterální migrační dialog.

Česká republika pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace také úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi, s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik (ICMPD) a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Česká republika v roce 2017 předsedala Řídící skupině ICMPD.

V rámci mezinárodní spolupráce provádí příhraniční Krajská ředitelství policie České republiky společné hlídky s policisty sousedních států. Tyto společné hlídky jsou využívány ke standardní policejní práci. Krajská ředitelství policie České republiky také intenzivně spolupracují se společnými centry policejní a celní spolupráce, přes která probíhá každodenní výměna informací k příhraniční kriminalitě a která výrazně přispívají k udržování veřejného pořádku a bezpečnosti v příhraničních oblastech.

Nelegální migrace, převaděčství

V roce 2017 bylo celkem odhaleno **při nelegální migraci** na území České republiky **4 738 osob**, což je oproti roku 2016 pokles o 9,9 %. Z uvedeného počtu bylo 250 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici České republiky a 4 488 osob při nelegálním pobytu. V souvislosti s nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici byli nejčastěji zadrženi osobami státní příslušníci Albánie (42), dále uprchlíci dle Konvence 1951 (35 osob), státní příslušníci Ruska (21), Ukrajiny (17) a Číny (14). Při nelegálním pobytu bylo zjištěno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (1 510), následovali státní příslušníci Ruska (312), Vietnamu (291), Uzbekistánu (263) a Moldavska (262). Při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici použilo neregulérní cestovní doklad 65 osob, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Albánie (35). Při nelegálním pobytu se prokázalo neregulérním cestovním dokladem 220 osob, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ukrajiny (149) a Moldavska (25).

Návraty

V průběhu roku 2017 bylo registrováno celkem **793 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí**, kteří museli opustit území ČR (cizinci se správním vyhoštěním, neúspěšní žadatelé o mezinárodní ochranu a cizinci s uloženou povinností opustit území). Celkem se uskutečnilo 439⁷ asistovaných dobrovolných návratů cizinců se správním vyhoštěním, 84 asistovaných dobrovolných návratů žadatelů o mezinárodní ochranu a u 270⁸ cizinců s rozhodnutím, které ukládá povinnost opustit území ČR (spontánní vycestování). Nejčteněji byli mezi těmito navrátilci zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu.

V oblasti dobrovolných návratů realizují své programy asistovaných dobrovolných návratů MV, SUZ a IOM. Ministerstvo vnitra a IOM se ve svém programu soustředí především na cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. SUZ prostřednictvím svého programu poskytuje pomoc s dobrovolným vycestováním do země původu bývalým žadatelům o mezinárodní ochranu.

V rámci těchto programů dobrovolných návratů zajišťují MV, SUZ a IOM nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné.

⁷ Realizováno prostřednictvím MV a IOM.

⁸ Z tohoto počtu mělo 104 cizinců uloženou povinnost opustit území či rozhodnutí o správním vyhoštění.

1 ÚVOD

Výroční zpráva o politice v oblasti azylu a migrace v České republice podává přehled o nejdůležitějších politických i legislativních změnách a základních statistických datech v oblasti azylu a migrace na území České republiky za rok 2017.

Zpráva byla vypracována národním kontaktním místem Evropské migrační sítě v České republice. Podle článku 9(1) Rozhodnutí Rady 2008/381/EC o zřízení Evropské migrační sítě každé kontaktní místo EMN každoročně zpracovává zprávu o vývoji v oblasti azylu a migrace v příslušné zemi.

Zpráva se skládá z devíti kapitol a tří příloh. Kapitoly popisují vývoj v oblasti legální migrace a mezinárodní ochrany, jedna kapitola je věnována problematice nezletilých cizinců bez doprovodu, dále jsou obsaženy informace o opatřeních v oblasti boje proti obchodování s lidmi a boje s nelegální migrací. Zpráva také podává přehled o mezinárodní spolupráci, projektech a popisuje vývoj v oblasti návratů cizinců do země původu. V jednotlivých kapitolách jsou uvedeny i základní statistické údaje. Členění zprávy odpovídá doporučené struktuře národních zpráv jednotlivých kontaktních míst EMN tak, aby bylo možné jednotlivé dokumenty porovnávat a byla zachována kontinuita se zprávami zpracovávány v minulých letech.

Předkládaná zpráva byla vypracována zejména na základě podkladů odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, který má oblast migrace, azylu a integrace v gesci. Dále byly ve zprávě využity podklady od Ředitelství služby cizinecké policie, Policejního prezidia, odboru

prevence kriminality Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, Národní centrály proti organizovanému zločinu a Zařízení pro děti-cizince. Bližší informace k metodologii jsou uvedeny v příloze č. 1. Příloha č. 2 obsahuje seznam zdrojů a literatury, příloha č. 3 pak seznam tabulek a grafů.

1.1 ORGANIZACE OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY

Ministerstvo vnitra (MV)

Ministerstvo vnitra je hlavním orgánem zodpovědným za oblast azylu a migrace v České republice, a to jak na legislativně-koncepční úrovni, tak i na úrovni realizační.

Odbor azylové a migrační politiky (OAMP)

Odbor azylové a migrační politiky je útvarom Ministerstva vnitra ČR určeným pro výkon působnosti vymezené ministerstvu v oblasti mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepce integrace cizinců, Státního integračního programu (pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou) a schengenské spolupráce. Odbor je dále útvarom ministerstva pro řízení organizační složky státu Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ), předkládá návrhy na zřízení či změnu charakteru azylových zařízení nebo zařízení pro zajištění cizinců.

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci je mezirezortním orgánem složeným ze zástupců věcně příslušných rezortů, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření

v oblasti migrace a ochrany státních hranic. Gestorem činnosti Koordinačního orgánu je Ministerstvo vnitra. Spolupráce resortů v rámci Koordinačního orgánu umožňuje státním orgánům pružně reagovat na aktuální migrační situaci a přispívá k větší flexibilitě při řešení konkrétních problematik zasahujících do kompetence více ministerstev. V neposlední řadě Koordinační orgán slouží jako platforma pro diskuzi o dalším směřování migrační politiky. Koordinační orgán rovněž řídí činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci, stálého pracoviště Ministerstva vnitra zaměřeného na meziresortní spolupráci na expertní úrovni.

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci byl také vládou zmocněn, aby svým rozhodnutím prováděl změny migračních projektů. Tato pravomoc byla v roce 2017 využita hned několikrát. V roce 2017 nadále pokračovala realizace všech projektů zahájených v předchozích letech a došlo i k vytvoření nových projektů.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN)

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci představuje stálé analytické pracoviště meziresortního charakteru řízené Ministerstvem vnitra. ANACEN funguje na expertní úrovni, jeho působení řídí Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Činnost ANACENU probíhá v několika tematicky zaměřených fórech (Strategie, Migrace, Víza, Operativa a bezpečnost). V rámci své činnosti se zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. V tomto směru je důležitý jeho meziresortní charakter, kdy se na činnosti ANACENU prostřednictvím úzké spolupráce a výměny informací podílejí všechny orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a mezinárodní migrace⁹, což dává možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé

⁹ Členy Analytického centra jsou delegovaní zástupci ministerstev vnitra, zahraničních věcí, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu, školství, mládeže a tělovýchovy, financí (Generálního ředitelství cel), Policie České republiky a zpravodajských a bezpečnostních služeb.

problémy. S ohledem k aktuální migrační situaci se ANACEN v roce 2017 zaměřilo nadále na sledování a vyhodnocování migračních toků směřujících na území Evropské unie. Další náplní činnosti byla příprava projektů v oblasti legální pracovní migrace.

Správa uprchlických zařízení (SUZ)

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra je provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek. V těchto zařízeních SUZ poskytuje zejména ubytovací, stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské služby a zajišťuje také volnočasové aktivity. Většina z těchto aktivit probíhá i v zařízeních pro zajištění cizinců, která SUZ rovněž provozuje. Dále je SUZ zřizovatelem a provozovatelem 9 krajských Center na podporu integrace cizinců, která jsou středisky integračních aktivit v regionu.

Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP)

Ředitelství služby cizinecké policie je vysoce specializovanou složkou Policie České republiky (PČR), která v oblasti cizinecké problematiky zastřešuje plnění úkolů souvisejících s odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujících se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, dodržováním závazků vyplývajících z mezinárodních smluv a přímo použitelných právních předpisů Evropského společenství a řešením trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností. Ředitelství služby cizinecké policie ve vztahu k teritoriálním útvarům cizinecké policie plní úkoly specializovaného ústředního metodicko-řídicího, odborného, analytického a kontrolního pracoviště a dále je výkonným útvarům Policie České republiky s celostátní působností. V přímé podřízenosti ŘSCP je zařazeno pět inspektorátů cizinecké po-

licie na mezinárodních letištích¹⁰, které zajišťují ochranu vnějších hranic na všech mezinárodních letištích České republiky, dále pak Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová a Příjímací středisko cizinců Zastávka u Brna. Na území jednotlivých krajů plní úlohy v oblasti migrace cizinců odbory cizinecké policie, které jsou zařazeny do organizační struktury Krajských ředitelství policie ČR.

Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (NCOZ)

Útvarem Policie ČR s celorepublikovou působností, který rovněž plní úkoly v oblasti nelegální migrace, především pak v oblasti boje proti převaděčství, je Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, jejíž Sekce organizovaného zločinu, odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace se zabývá bojem proti zločineckým seskupením, která páchají závažnou organizovanou trestnou činností v oblasti nelegální migrace, obchodu s lidmi, nedovoleného nakládání s lidskými orgány a tkáněmi a nucených prací nebo jiných forem vykořisťování.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV)

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním správním orgánem České republiky pro oblast zahraniční politiky, v jejímž rámci vytváří koncepci a koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc. Vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizinců na území České republiky požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva. Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců. V samostatné gesci pak vykonává státní správu ve věcech vydávání krátkodobých víz podle Vízového kodexu EU.

¹⁰ Jedná se o: ICP na ML Praha Ruzyně, ICP na ML Mošnov, ICP na ML Brno Tuřany, ICP na ML Karlovy Vary, ICP na ML Pardubice.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Ministerstvo práce a sociálních věcí je zodpovědné za politiku v oblasti zaměstnávání cizinců, mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám. MPSV rovněž vede centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držitelem zaměstnanecké nebo modré karty.

Dalšími institucemi, které mají vymezené kompetence v oblasti azylu a migrace, jsou: Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), Ministerstvo spravedlnosti (MSP), Ministerstvo financí (MF), Ministerstvo zdravotnictví (MZ), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstvo financí (Generální ředitelství cel), Ministerstvo kultury (MK) a Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR).

1.2 AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ LEGISLATIVA

Oblast azylu a migrace upravují zejména následující právní předpisy:

- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky vstupu cizince na území ČR a vycesťování cizince z území, stanovuje podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost PČR, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy. V roce 2017 byly provedeny dvě novely tohoto zákona (viz kapitola 2.2 Legislativní vývoj v roce 2017).

- Zákon č. 191/2016 Sb., **o ochraně státních hranic České republiky** a o změně některých souvisejících zákonů

Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. srpna 2016. V roce 2017 nedošlo k novelizaci tohoto zákona.

V návaznosti na nařízení Evropské komise a Rady (ES) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), v platném znění, zákon upravuje ochranu státních hranic proti jejich nedovolenému překračování. Stanovuje podmínky pro zřízení hraničního přechodu na mezinárodním letišti, povinnosti kapitánů letadel a provozovatelů letišť, jakož i pravidla pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic a přestupky a správní delikty související s ochranou hranic.

- Zákon č. 325/1999 Sb., **o azylu**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince, který požádá ČR o mezinárodní ochranu na území ČR, pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území, řízení o udělení mezinárodní ochrany formou azylu nebo doplňkové ochrany a řízení o odnětí azylu nebo doplňkové ochrany, práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany na území, působnost Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Policie České republiky v této oblasti státní správy, Státní integrační program a azylová zařízení.

- Zákon č. 221/2003 Sb., **o dočasné ochraně cizinců**, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince na území ČR za účelem poskytnutí dočasné ochrany a jeho vycestování z území, řízení o udělení a odnětí oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné

ochrany na území ČR a právní status cizince, který žádá o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany a cizince, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany. V roce 2017 nedošlo k novelizaci tohoto zákona.

- Zákon č. 435/2004 Sb., **o zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů

Podmínky zaměstnávání cizinců na území ČR upravuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 186/2013 Sb., **o státním občanství České republiky** a o změně některých zákonů

Tento zákon upravuje nabývání, pozbývání, prokazování a zjišťování státního občanství ČR, vydávání osvědčení o státním občanství ČR, vedení evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství ČR, řízení ve věci státního občanství a přestupky na úseku státního občanství. Oproti předchozí právní úpravě již zákon nepožaduje, aby se žadatelé o udělení státního občanství ČR vzdali svého dosavadního státního občanství, což se projevilo ve zvýšeném zájmu cizinců o udělení státního občanství ČR. Na druhé straně došlo k rozšíření podmínek pro udělení státního občanství, nově je vyžadováno např. prokázání znalosti českých reálií (ověřují se znalosti z následujících oblastí: Občanský základ, Základní geografické informace o ČR, Základní historické a kulturní informace o ČR). Znalost reálií, stejně jako úroveň znalosti českého jazyka žadatelů (na úrovni B1 podle Společenského evropského referenčního rámce pro jazyky) ověřuje Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy.

Zákon o státním občanství ČR navíc zjednodušil nabytí státního občanství v případě osob mezi 18. až 21. rokem věku, které se zdržují na území ČR od deseti let svého věku, tedy pro tzv. druhou generaci cizinců.

VÝVOJ V OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY

V průběhu roku 2017 byly legislativní aktivity prioritně zaměřeny na zajištění transpozice nově přijatých předpisů EU a na odstranění některých problémů, které se objevovaly v praxi při aplikaci zákonů. V roce 2017 došlo ke **dvěma novelám zákona o pobytu cizinců a zákona o azylu**. Kromě toho byly v roce 2017 přijaty čtyři prováděcí předpisy k realizaci některých ustanovení zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

Probíhal rovněž legislativní proces související s návrhem novely zákona o pobytu cizinců, ve kterém se navrhovalo zavést povinnost absolvovat po příjezdu do ČR adaptačně integrační kurz a institucionálně zakotvit integraci na regionální úrovni ve formě převedení projektu Center pro integraci cizinců do státního systému.

2.1 POLITICKÝ VÝVOJ

Politická situace v zemi

Ve dnech 20.–21. října 2017 se konaly volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (200 poslaneckých křesel rozděleno ve 14 volebních okrscích – krajích). Prezident ČR Zeman pověřil sestavením vlády lídra vítězného hnutí ANO, Andreje Babiše, který nakonec přišel s variantou menšinové vlády složené z poslanců ANO a nestra-

níků. Tato vláda však v lednu 2018 nedostala v Poslanecké sněmovně důvěru, když pro ni hlasovalo pouze 78 poslanců ANO. Důvěru získala až v červenci 2018 na druhý pokus vláda ANO a ČSSD s podporou KSČM.

2.2 LEGISLATIVNÍ VÝVOJ

Legislativní aktivity byly v roce 2017 zaměřeny na novely níže uvedených zákonů:

- **Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců** – v roce 2017 byly provedeny dvě novely zákona o pobytu cizinců.
- První novelizace **zákonem č. 183/2017 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích. Zákon nabyl účinnosti dnem 1. července 2017. Změny zákona o pobytu cizinců souvisely se zrušením předchozího zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a jeho nahrazením novou právní úpravou., tj. zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákonem č. 183/2017 Sb. byly v zákoně o pobytu cizinců provedeny nezbytné legislativně-technické úpravy a zejména, stejně jako i v jiných zákonech, došlo ke zrušení institutu „správního deliktu právnických a podnikajících fyzických osob“ a jeho nahrazení standardním pojmem „přestupek“.
- Druhá novelizace **pak zákonem č. 222/2017 Sb.** kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákon nabyl účinnosti dnem 15. srpna 2017. Změny zákona o pobytu cizinců souvisely zejména se zajištěním transpozice dvou unijních směrnic do národního právního řádu:

1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci
 - > bylo zavedeno krátkodobé a dlouhodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání.
 2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti
 - > byla zavedena karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance (povolení k dlouhodobému pobytu).
- V zákoně o pobytu cizinců se upravuje nový druh pobytového oprávnění určeného pro zahraniční investory (povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování). Účelem této změny je nastavení příznivějších podmínek pro zahraniční podnikatele, kteří hodlají podnikat a investovat na území ČR, a zároveň posílení principu, podle něhož by podnikání cizinců na území ČR mělo být pro stát, případně jeho územní celky, přínosem. Dochází rovněž k rozšíření odchylek v úpravě správního řízení ve věcech vstupu a pobytu cizinců od správního řádu s cílem posílit bezpečnostní prvky migračního procesu a mechanismy zamezující zneužívání některých ustanovení zákona o pobytu cizinců. Taktéž dochází k zpřesnění podmínek přechodného pobytu rodinného příslušníka občana EU. Příslušnou novelou zákona o pobytu cizinců došlo ke změnám v oblasti soudního přezkumu rozhodnutí, jimiž je omezována osobní svoboda cizinců, kdy tato ustanovení jsou předmětem zkoumání Ústavního soudu a Soudního dvora Evropské unie. Zákon nově stanovuje, že v případě, kdy soud rozhoduje o žalobě proti zajištění a cizinec se v tu dobu již v detenci nenachází, nedojde k meritornímu rozhodnutí, ale k zastavení řízení.

- Kromě toho byly v roce 2017 přijaty čtyři prováděcí předpisy k realizaci některých ustanovení zákona o pobytu cizinců na území České republiky, konkrétně se jednalo o následující předpisy:
 - **Nařízení vlády č. 215/2017 Sb.**, o stanovení výjimek z vízové povinnosti a z osvobození od vízové povinnosti. Uvedené nařízení vlády nabylo účinnosti dnem 18. července 2017 a nahradilo dvě předchozí nařízení upravující danou oblast, a to nařízení vlády č. 272/2004 Sb. a č. 273/2004 Sb. Cílem zmíněného nařízení vlády bylo zajistit soulad vnitrostátní úpravy s čl. 4 nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. V této souvislosti bylo rovněž definováno, jaké činnosti pro účely osvobození od vízové povinnosti nebudou považovány za výdělečnou činnost.
 - **Nařízení vlády č. 223/2017 Sb.**, o některých podmínkách vydání a prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování. Uvedené nařízení vlády nabylo účinnosti dnem 15. srpna 2017 a bezprostředně souvisí se zavedením speciálního pobytového statusu, tj. povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování na území ČR. Vláda tímto nařízením stanovila podmínky pro vydání zmíněného povolení, pokud jde o bližší specifikaci významné investice, stanovila konkrétní nutnou výši investovaných peněžních prostředků a v jaké části lze investování peněžních prostředků nahradit investováním jiného majetku. Kromě toho vláda stanovila maximální počet statutárních orgánů, členů statutárních orgánů nebo prokuristů obchodní korporace pro účely posouzení podstatného vlivu na její podnikání a nejnižší podíl cizince, který žádá o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování jako společník obchodní korporace, v této obchodní korporaci. Návrh zmíněné úpravy zpracovalo MPO, které má nezbytné informace z oblasti investování na území ČR a zároveň je orgánem, který bude příslušným pro

posouzení ekonomického nebo jiného významného přínosu pobytu dotčeného cizince pro ČR.

- **Vyhláška č. 224/2017 Sb.**, kterou se mění vyhláška č. 368/1999 Sb., se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška nabyla účinnosti dnem 15. srpna 2017. Zmíněnou vyhláškou byly zohledněny některé změny provedené v zákoně o pobytu cizinců, zejména změny názvu průkazu, který je nově vydáván k trvalému pobytu občanům Evropské unie a změny názvu dokladů vydávaných občanům státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropskou unií, z níž jim vyplývá právo na volný pohyb rovnocenné takovému právu občanů Evropské unie (v současné době se jedná o občany Švýcarska), nebo občanům státu, který je vázán Dohodou o Evropském hospodářském prostoru (jedná se o občany Norska, Islandu a Lichtenštejnska), a jejich rodinným příslušníkům. Kromě toho byly zpřesněny požadavky na fotografii předkládanou cizincem, který je nevidomý nebo ze zdravotních či náboženských důvodů používá pokrývku hlavy. V daném případě došlo ke sjednocení těchto požadavků s požadavky stanovenými v zákonu o občanských průkazech, zákonu o cestovních dokladech a vyhlášce k jejich provedení.
- **Vyhláška č. 322/2017 Sb.**, o stanovení seznamu odvětví zaměstnání, která zahrnují činnosti závislé na ročním období. Vyhláška nabyla účinnosti dnem 4. října 2017 a bezprostředně souvisí se zajištěním transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci. Transpozice zmíněné směrnice byla zajištěna zákonem č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Do zákona o pobytu cizinců byly zavedeny dva speciální pobytové statusy, tj. krátkodobé vízum

za účelem sezónního zaměstnání a vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezónního zaměstnání. Návrh zmíněné vyhlášky zpracovalo MPSV jako gestor za oblast zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí.

- Kromě toho v průběhu roku 2017 probíhal legislativní proces související s návrhem dalšího zákona, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Návrh zákona byl předložen zejména z důvodu zajištění transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801/EU ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.
- Dále obsahuje návrh na zavedení povinnosti absolvovat po příjezdu do ČR adaptačně integrační kurz a institucionálně zakotvit integraci na regionální úrovni ve formě převedení projektu Center na podporu integrace cizinců do státního systému.
- Dále novela navrhuje upravit zákonné zmocnění vlády k vydání kvót pro ekonomickou migraci¹¹.
- **Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu** – v roce 2017 došlo celkem ke dvěma novelám zákona o azylu:
- **Zákonem č. 183/2017 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, byl novelizován rovněž zákon o azylu a to v reakci na nový zákon

¹¹ Návrh novely zákona byl vládou schválen dne 6. června 2018, v legislativním procesu se bude pokračovat v průběhu roku 2018.

o přestupcích a řízení o nich (č. 250/2016 Sb.). Zákon nabyl účinnosti dne 1. července 2017. Zejména terminologicky byla novelizována ustanovení týkající se přestupků.

- **Zákonem č. 222/2017 Sb.**, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tato novelizace přinesla minimální změny, které reagují zejména na potřeby praxe. Jde například o stanovení explicitní povinnosti pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany uvést v rámci správního řízení informace o svém pohlaví a svém rodinném stavu. Dále se stejně jako v zákoně o pobytu cizinců zavádí možnost využití tzv. videokonferencí v rámci řízení o žalobě proti rozhodnutí MV ve věci mezinárodní ochrany nebo proti rozhodnutí o zajištění. Dále se zpřesňují ustanovení týkající se možnosti požádat o asistenci při dobrovolném návratu z území ČR, a to zejména ve snaze zrychlit celý proces a zabránit případným administrativním překážkám.
- **Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (s ohledem na imigraci)** – dne 29. července 2017 nabyla účinnosti část zákona č. 206/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, týkající se změn v oblasti dočasného přidělování cizinců k výkonu práce u uživatele agenturou práce. Změnou zákona o zaměstnanosti je nově umožněno, aby agentura práce dočasně přidělila k výkonu práce u uživatele zaměstnance, kterému byla vydána zaměstnanecká karta, modrá karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání. S touto změnou souvisí i úprava ustanovení zákona o zaměstnanosti, ve kterém je stanoveno, za jakých podmínek může Úřad práce ČR vydat povolení k zaměstnání v případech, že cizinec, jehož zaměstnavatelem je zahraniční subjekt, je svým zaměstnavatelem na základě smlouvy s českou právnickou nebo fyzickou osobou vyslán k výkonu práce

na území ČR k plnění úkolů vyplývajících z této smlouvy a obsahem této smlouvy je dočasné přidělení cizince k výkonu práce u uživatele.

- S účinností od 28. listopadu 2017 v návaznosti na výše uvedenou úpravu v oblasti agenturního zaměstnávání došlo nařízením č. 374/2017 Sb. k novelizaci nařízení vlády č. 64/2009 Sb., o stanovení druhu prací, které agentura práce nemůže formou dočasného přidělení k výkonu práce u uživatele zprostředkovávat. Jedná se o práce v podzemí hlubinných dolů, dále o takové druhy prací, k jejichž výkonu postačuje nižší stupeň vzdělání než střední vzdělání s maturitní zkouškou, a prací, které nejsou uvedeny v příloze výše uvedeného nařízení. Zákonem č. 222/2017 Sb. kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, došlo k dalším změnám zákona o zaměstnanosti, zejména v oblasti úpravy vnitropodnikově převáděných zaměstnanců a sezónních zaměstnanců.
- V souvislosti s transpozicí Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti (dále jen „směrnice 2014/66/EU“), byla provedena řada změn zákona o zaměstnanosti.
- Cizinec, držitel povolení k pobytu vnitropodnikově převedeného zaměstnance vydané jiným členským státem EU, vnitropodnikově převedený na území ČR podle směrnice 2014/66/EU, který hodlá vykonávat zaměstnání pouze po dobu 90 dnů v kterémkoli období 180 dnů, bude moci vykonávat zaměstnání pro zaměstnavatele na území ČR, ke kterému byl vnitropodnikově převeden, pouze na základě tohoto povolení. V ostatních případech je takový cizinec oprávněn na území ČR pracovat ode dne vydání potvrzení o splnění podmínek pro vydání karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance do dne ukončení řízení o jeho žádosti.

- V souvislosti s transpozicí směrnice 2014/66/EU byla pro účely plnění informační povinnosti doplněna definice zaměstnavatele o odštěpný závod. Odštěpným závodem se podle tohoto ustanovení rozumí zahraniční právnická osoba nebo zahraniční fyzická osoba oprávněná podnikat na území ČR podle zvláštních právních předpisů.
- Zaměstnavatel má nově informační povinnost vůči Úřadu práce (ÚP ČR) i v případě, že přijímá držitele karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance. Dále je zaměstnavatel povinen informovat ÚP ČR, že nastala skutečnost, na jejímž základě se karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo modrá karta nevyžaduje.
- Zákon o zaměstnanosti definuje případy, kdy se karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebude pro přístup na trh práce ČR vyžadovat.
- Podle zákona o zaměstnanosti je zaměstnavatel povinen vést evidenci držitelů karet vnitropodnikově převedených zaměstnanců, kteří k němu byli převedeni, rovněž se rozšiřuje rozsah evidenční povinnosti krajské pobočky ÚP ČR o evidenci cizinců, kteří jsou držiteli karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance.
- Rovněž se rozšiřuje rozsah poskytovaných údajů, které jsou Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky povinny předávat MPSV, ÚP ČR, Státnímu úřadu inspekce práce (SÚIP) a oblastním inspektorátům práce pro výkon státní správy na úseku zaměstnanosti o informace týkající se držitelů karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance.
- Komplexní úprava sezónního zaměstnávání vychází z transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci.

- Povolení k zaměstnání bude vydáváno na dobu maximálně 6 měsíců v kterémkoli období 12 měsíců po sobě jdoucích a pouze, pokud bude předložena pracovní smlouva na dobu určitou, obsahující ustanovení, ze kterých jednoznačně vyplývá, že měsíční mzda, plat nebo odměna cizince nebude nižší než základní sazba měsíční minimální mzdy; týdenní pracovní doba musí v každém z obou základních pracovněprávních vztahů činit nejméně 15 hodin.
- Vyhláška č. 322/2017 Sb., o stanovení seznamu odvětví zaměstnání, která zahrnují činnosti závislé na ročním období.
- V ustanoveních § 89 odst. 2 věta první, § 95 odst. 3, § 100 písm. d) a v ustanovení § 147c písm. h) zákona o zaměstnanosti došlo ke sjednocení pojmů, kdy se namísto pojmu „povolení k pobytu na území ČR vydané podle zákona o pobytu cizinců na území ČR“, zavádí jednotně pojem „oprávnění k pobytu na území ČR“.
- V zákoně o zaměstnanosti byla zavedena tzv. fikce oprávnění k výkonu zaměstnání, čímž se řeší situace, kdy v průběhu řízení o žádosti o prodloužení povolení k zaměstnání správní orgán nebude ve zvlášť složitých případech schopen vyřídit žádost o prodloužení povolení k zaměstnání ve lhůtě 30 dnů a skončí platnost původního povolení k zaměstnání. Cizinec může tedy být v těchto případech zaměstnán pouze za předpokladu, že je oprávněn legálně pobývat na území ČR.
- Stejně tak, jako se umožňuje držitelům povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání, aby si požádali pro účely výkonu zaměstnání o povolení k zaměstnání, je toto umožněno i držitelům povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování.
- V rámci sjednocení požadavků pro vydání povolení k zaměstnání byly rozšířeny náležitosti, které musí obsahovat žádost o vydání povolení k zaměstnání.

2.3 DEBATY V MÉDIÍCH

Problematice migrace a obecně cizincům v ČR byla i v roce 2017 věnována značná pozornost ze strany všech českých médiích. Nejčastěji pozornost směřovala k problematice zaměstnávání cizinců v ČR, zejména pak cizinců ukrajinské státní příslušnosti (ČR má nejnižší nezaměstnanost napříč zeměmi EU a nedostatek pracovních sil, což se snaží kompenzovat příchozími zahraničními pracovníky). Dalším frekventovaným tématem byla problematika migrační krize, respektive nelegální migrace do zemí EU a migrační situace v EU.

Pozornost v médiích a v rámci veřejných debat byla věnována (v různé míře) především těmto tématům:

- zaměstnávání cizinců v ČR (např. zaměstnávání Ukrajinců, problematika průmyslových zón),
- cizincům v ČR v obecné rovině (např. kolik jich tu žije, integrace cizinců, kriminalita cizinců, policejní kontroly),
- zavedení bezvízového styku s Ukrajinou,
- počtu uprchlíků přicházejících (připlouvajících) do Evropy,
- kvótám na povinné přijímání uprchlíků (relokačnímu a přesídlovacímu mechanismu),
- situaci na centrální středomořské trase a záchranným operacím ve Středozemním moři,
- balkánské trase, respektive situaci v Řecku,
- západní středomořské trase do Španělska,
- situaci v Německu a německé migrační politice,
- hranicím Schengenského prostoru a znovuoobnovení hraničních kontrol,
- bezpečnostním aspektům migrace,
- obavám z islámu a migrace a dalším projevům xenofobie ze zemí mimo EU i EU,

- teroristickým útokům souvisejícím s islámem (dáváno do kontextu s migrační krizí),
- průzkumům veřejného mínění týkajících se migrační krize,
- nelegální migraci,
- uprchlickým zařízení MV v ČR,
- postupu států Visegrádské skupiny (V4) v otázce migrace,
- vyslání českých policistů do Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Maďarska, Slovinska, Srbska, Bulharska a Řecka,
- opatřeními proti migrantům v Maďarsku,
- aktivitám ČR v souvislosti s migrační krizí v zahraničí (např. pomoc v Jordánsku, program MEDEVAC aj.),
- udělování mezinárodní ochrany v EU,
- křesťanským uprchlíkům z Iráku, kteří dostali azyl v ČR, a část z nich odešla do Německa.

Během roku 2017 nadále probíhaly zejména debaty, konference, přednášky, demonstrace a jiné akce spojené s problematikou migrace (pořádaných nestátními neziskovými organizacemi (NNO), think-tanky, vysokými školami, vědeckými institucemi, politickými stranami, státními institucemi i odpůrci migrace). V porovnání s předchozími lety 2016 a zejména rokem 2015 bylo však těchto aktivit v roce 2017 o poznání méně.

3 LEGÁLNÍ MIGRACE A MOBILITA

Na území ČR v roce 2017 dlouhodobě pobývalo (po dobu delší než 90 dnů) celkem **526 811 cizinců**. Cizinci tak tvořili 4,9 % populace ČR. Zhruba 55 % těchto cizinců s povoleným pobytem na území ČR představovali občané Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu.

V roce 2017 nadále pokračovala realizace všech migračních projektů zahájených v předchozích letech a došlo i k vytvoření projektů nových. Jedním z nich byl projekt **Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny**, který je obdobou tzv. Režimu Ukrajina určeného pro středně a nízko kvalifikované pracovníky, ale je zaměřen na užší skupinu zaměstnavatelů a mohou do něj být zařazeni i nekvalifikovaní pracovníci. Vláda ČR také svým usnesením ze dne 8. února 2017 č. 105 rozšířila původní kapacitu **Režimu Ukrajina**, která činila 3 800 osob ročně, na 9 600.

MŠMT ve spolupráci s MV, MZV a zástupci vysokých škol navrhlo společný projekt týkající se usnadnění vízové procedury u vybraných vysokoškolských studentů, **tzv. Režim Student**. Projekt byl vládou schválen v červnu 2017 a ihned spuštěn.

V roce 2017 došlo ke zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty pro občany Ukrajiny a Gruzie.

Klíčovým dokumentem v oblasti integrace byla v roce 2017 aktualizovaná **Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu**,

definující cíle integrační politiky země z dlouhodobé perspektivy, v rámci které byla realizována celá řada opatření. Významným nástrojem podpory integrace cizinců na krajské úrovni byla i nadále síť regionálních Center na podporu integrace cizinců, která působila ve 13 ze 14 krajů ČR.

Státní občanství České republiky nabylo v loňském roce **6 522 cizinců**, z toho 5 006 cizincům bylo občanství uděleno a 1 467 osob státní občanství České republiky nabylo na základě prohlášení.

3.1 CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČR – STATISTIKY

Počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR

Ke dni 31. prosince 2017 **legálně pobývalo na území ČR (po dobu delší než 90 dnů) celkem 526 811 cizinců¹²**, což je o 6,1 % vyšší počet než na konci roku 2016 (k 31. prosinci 2016 bylo evidováno 496 413 cizinců s povoleným pobytem v ČR). Nárůst je podobný jako mezi lety 2015/2016. Na konci roku 2017 cizinci tvořili zhruba 4,9 % populace ČR, to je o 0,2 procentní body více než v roce 2016.

¹² Údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v ČR evidované v CIS. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území ČR se nicméně mohou lišit, neboť evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných členských států EU pobývajících v ČR. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vystaveno potvrzení o přechodném pobytu. Ti, kteří jen využívají svého práva, statisticky podchyceni nejsou.

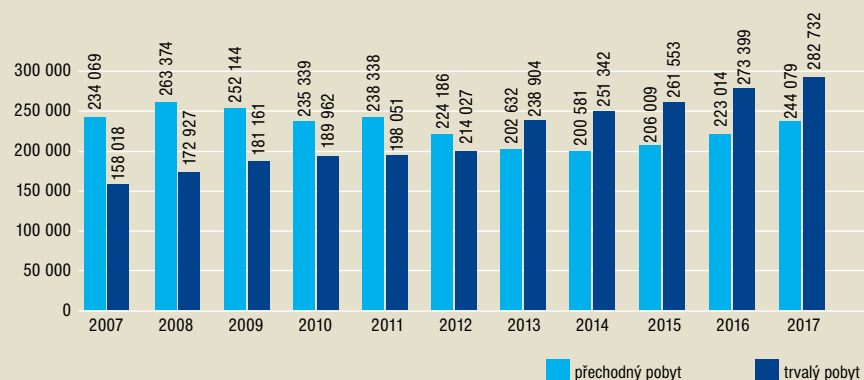
Tabulka 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2007–2017)

Rok (stav k 31. 12.)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet cizinců	392 087	436 301	433 305	425 301	436 389	438 213	441 536	451 923	467 562	496 413	526 811
Meziroční změna	22 %	11,3 %	-0,7 %	-1,8 %	2,6 %	0,4 %	0,8 %	2,4 %	3,5 %	6,2 %	6,1 %

Zdroj: IS CIS

Trvalý a přechodný pobyt

Nadále stoupá počet cizinců s trvalým pobytem, ačkoli v menší míře než tomu bylo v předchozím roce. V roce **2017 došlo k meziročnímu nárůstu o 3,4 %** (tj. 9 333 osob). Již několikátý rok **stoupá rovněž počet cizinců s přechodným pobytem – v roce 2017 byl zaznamenán meziroční nárůst o 9,4 %**, tj. 21 065 osob.

Graf 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR

Zdroj: IS CIS

Počet cizinců s uděleným trvalým pobytem kontinuálně narůstá již více než 10 let. V roce 2013 podíl cizinců s trvalým pobytem přesáhl počet cizinců s přechodným pobytem a jejich nárůst souvisí především s tím, že cizinci ve větší míře začali splňovat podmínku pěti let pobytu na území a přecházeli do kategorie trvalého pobytu.

Cizince lze dále rozlišit na kategorii občanů členských států EU a dalších států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru a občany Švýcarska, kteří do této kategorie rovněž spadají (dále jen „občané EU/EHP a Švýcarska“) a kategorii cizinců ze zemí mimo EU (tedy cizinci z tzv. třetích zemí). Početně nejvýznamnější jsou občané třetích zemí, kteří na konci roku 2017 představovali 58,1 % cizinců pobývajících v ČR, což bylo 306 134. Jejich počet se meziročně zvýšil o 6,5 %. Po odeznění důsledků hospodářské krize, začal v roce 2015 opět růst počet cizinců ze třetích zemí, který nadále pokračoval i v letech 2016 a 2017. U občanů EU/EHP a Švýcarska je zaznamenáván kontinuální nárůst. V roce 2017 tento nárůst tvořil 5,5 %.

V kategorii přechodného pobytu od roku 2013 převažují cizinci z členských zemí EU nad cizinci ze třetích zemí. Na konci roku 2017 občané EU/EHP a Švýcarska pobýující na území ČR v rámci přechodného pobytu tvořili 62,2 % z celkového počtu občanů EU/EHP a Švýcarska. U občanů třetích zemí je situace opačná – v rámci trvalého pobytu jich na území ČR pobývalo 65,1 %. Stále tedy platí, že cizinci ze zemí EU/EHP a Švýcarska **v ČR pobývají spíše přechodně, zatímco dvě třetiny** občanů třetích zemí v ČR pobývají trvale.

Státní příslušnost cizinců

Zastoupení cizinců pobývajících v ČR dle jejich státní příslušnosti je dlouhodobě takřka neměnné. V rámci deseti nejčastěji zastoupených státních příslušností je pořadí stejné jako v předchozím roce.

Přes polovinu cizinců (54,9 %) s povoleným pobytem na území ČR tvořili ke konci roku 2017 státní příslušníci z těchto 3 zemí: Ukrajiny (117 480), Slovenska (111 804) a Vietnamu (59 808). Ostatní státní příslušnosti následují s výraznějším odstupem.

Tabulka 2: TOP 10 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (k 31. 12. 2017)

Druh pobytu	počet	podíl (%)	meziroční změna (%)	z toho			
				trvale	tj. %	přechodně	tj. %
Cizinci celkem	526 811	100,0	6,1	282 732	37,8	244 079	62,2
z toho nejvíce občanů:							
Ukrajina	117 480	22,3	6,6	83 488	29,5	33 992	13,9
Slovensko	111 804	21,2	4,2	47 519	16,8	64 285	26,3
Vietnam	59 808	11,4	3,0	50 249	17,8	9 559	3,9
Rusko	36 840	7,0	2,4	21 319	7,5	15 521	6,4
Německo	21 261	4,0	0,2	4 459	1,6	16 802	6,9
Polsko	20 669	3,9	1,8	10 788	3,8	9 881	4,0
Bulharsko	13 795	2,6	12,6	4 888	1,7	8 907	3,6
Rumunsko	12 562	2,4	16,0	3 288	1,2	9 274	3,8
Spojené státy americké	9 556	1,8	9,0	3 395	1,2	6 161	2,5
Mongolsko	7 900	1,5	16,1	5 106	1,8	2 794	1,1
občané EU	220 677	41,9	5,5	83 482	37,8	137 195	62,2
občané třetích zemí	306 134	58,1	6,5	199 250	65,1	106 884	34,9

Zdroj: IS CIS

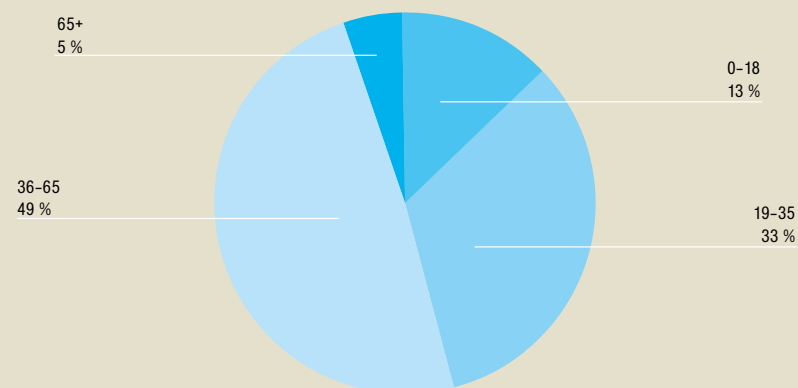
V rámci 10 nejčastěji zastoupených státních příslušností byl v roce 2017 vykázan nejvyšší procentuální nárůst u státních příslušníků Mongolska (7 900, tj. +16,1 %, tj. +1 096), Rumunska (12 562, tj. +16 %, tj. +1 736) a Bulharska (13 795, tj. +12,6, tj. +1 545). Nicméně v absolutních počtech se jedná o nejvyšší nárůsty u státních příslušníků Ukrajiny (+7 235) a Slovenska (+4 553).

Cizinci podle pohlaví a věku

Mezi cizinci s povoleným pobytem na území ČR v roce 2017 nadále převažovali muži (297 594 mužů, tj. 56,5 %). Poměr zastoupení mužů a žen je vyváženější u cizinců, kteří na území ČR pobývají trvale. U trvalých pobytů byl podíl mužů 52,7 %. U přechodných pobytů měli muži větší zastoupení, a to 60,8 %. Odlišnosti v zastoupení cizinců dle pohlaví v rámci jednotlivých kategorií pobytu lze spojovat s charakterem přechodného pobytu, který je spíše dočasný a zejména ekonomicky motivovaný.

Výše uvedeným odlišnostem spojeným s pracovní podmíněností pobytu odpovídá i věková struktura cizinců. K 31. prosinci 2017 mezi cizinci s povoleným pobytem na území ČR jednoznačně dominovaly osoby v ekonomicky aktivním věku – cizinci ve věku 19–65 let s počtem 432 244 osob představovali 82 % z celkového počtu cizinců. Osob mladších 18 let s povoleným pobytem na území bylo na konci roku 2017 evidováno 69 882, což představuje 13,3 %.

Graf 2: Věková struktura cizinců s povoleným pobytem v ČR (k 31. 12. 2017)

Zdroj: IS CIS

3.2 EKONOMICKÁ MIGRACE

Ke dni 31. prosince 2017 bylo krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky evidováno v postavení zaměstnanců celkem 472 354 zahraničních pracovníků. Téměř tři čtvrtiny (70 %) zahraničních pracovníků tvořili občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci, nejčastěji občané Slovenska (177 059 informačních karet), dále Rumunska (39 504 informačních karet), Polska (39 083 informačních karet) a Bulharska (31 528 informačních karet). Jednu čtvrtinu zahraničních pracovníků tvořili cizinci ze třetích zemí, nejčastěji občané Ukrajiny (58 015 informačních karet + 23 680 pracovních oprávnění¹³), Ruska (9 201 informačních karet + 1 879 pracovních oprávnění) a Vietnamu (8 183 informačních karet + 1 622 pracovních oprávnění).

Z hlediska územního členění je nejvyšší počet zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců dlouhodobě evidován v hlavním městě Praze (119 775), následované Středočeským (64 526), Jihomoravským (45 030) a Plzeňským krajem (37 122).

Většinu zahraničních pracovníků v roce 2017 tvořili cizinci s volným přístupem na trh práce. Z celkového počtu 472 354 zahraničních pracovníků zahrnuje evidence 330 530 informačních karet cizinců ze třetích zemí. Mezi zahraničními pracovníky, kteří na trh práce vstupují na základě pracovního oprávnění, bylo k 31. prosinci 2017 z jejich celkového počtu 40 335 (8,53 %) evidováno 24 753 držitelů zaměstnaneckých karet, 15 162 držitelů povolení k zaměstnání, 413 držitelů modrých karet a 7 držitelů zelených karet.

Agentur práce, subjektů s povolením ke zprostředkování zaměstnání vydaným Generálním ředitelstvím Úřadu práce ČR, bylo ke dni

¹³ Pojem pracovní oprávnění zde označuje všechny typy povolení k výkonu zaměstnání vydávaných pracovním migrantům ze třetích zemí (povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta, modrá karta aj.).

31. prosince 2017 evidováno celkem 1 938, z toho 809 agentur práce bylo oprávněno k agenturnímu zaměstnávání, tj. zprostředkování zaměstnávání formou dočasně přidělení zaměstnance k uživateli podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti.

V roce 2017 bylo evidováno celkem 137 648 cizinců v postavení zaměstnanců agentur práce, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce u uživatele. Z tohoto počtu bylo 103 835 občanů členských států EU/EHP a Švýcarska a 33 813 cizinců ze třetích zemí.

Projekty v oblasti ekonomické migrace

Migrační projekty, které jsou od roku 2012 vytvářeny a realizovány v rámci meziresortní spolupráce ústředních orgánů státní správy, představují účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu na území ČR má český stát zvýšený zájem. Tvorba migračních projektů byla zařazena mezi nástroje sloužící k dosahování cílů ČR v oblasti legální migrace uvedené v usnesení vlády ze dne 29. července 2015 č. 621 o Strategii migrační politiky ČR a o Komunikační strategii ČR k migraci. Od roku 2015 jsou schvalovány usnesením vlády.

Cílem migračních projektů je zefektivnění migrační procedury cestou zjednodušení procesu podávání a vyřizování žádostí cizinců o pobytová oprávnění nebo povolení k zaměstnání. O zařazení cizinců a tuzemských subjektů, které na jejich příchodu mají přímý zájem (zaměstnavatelé, obchodní korporace, školy), do projektu rozhoduje jeho gestor nebo pověřený garant (podnikatelská reprezentace), a to za podmínky splnění stanovených kritérií.

V roce 2017 nadále pokračovala realizace všech projektů zahájených v předchozích letech a došlo i k vytvoření projektů nových:

- **Fast Track: Zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné a lokalizované zaměstnance a statutární orgány zahraničních investorů (projekt zahájen dne 1. února 2012)**

Cílovou skupinu tvoří relokovaní zaměstnanci nebo cizinci v postavení statutárních orgánů nadnárodních společností s etablovanými pobočkami v ČR. V roce 2017 projekt využilo celkem 165 pracovníků ze třetích zemí, zejména specialistů a řídicích pracovníků z oblasti průmyslu, informačních technologií či financí. Nejvyšší počet uchazečů byl z Indie (53), Spojených států amerických (17) a Ukrajiny (13).

- **Projekt Welcome Package pro investory (projekt zahájen dne 1. července 2013)**

Cílovou skupinu tvoří relokovaní zaměstnanci nebo cizinci v postavení statutárních orgánů nadnárodních společností s nově založenými pobočkami v ČR. V roce 2017 bylo do projektu zařazeno celkem 33 žádostí (33 uchazečů a 19 rodinných příslušníků), zejména řídicích pracovníků a specialistů. Nejvyšší počet uchazečů byl z Ruska 10, Mexika 10 a Číny 6. V návaznosti na poslední novelu cizineckého zákona s účinností k 15. srpnu 2017 proběhla úprava obou projektů (Welcome Package i Fast Track), v důsledku které je pro vnitropodnikový převod (v případě, že je zaměstnanec před vysláním do ČR zaměstnán u vysílacího subjektu alespoň 6 měsíců) zaveden nový typ pobytového oprávnění – „karta vnitropodnikově převáděného zaměstnance“ – mezi pobytové tituly, které jsou vydávány účastníkům projektu.

Novela zároveň ruší možnost tzv. lokalizace¹⁴ pro statutární orgány zahraničních investorů, která bude nově možná pouze u zaměstnanců. V případě projektu Welcome Package pro investory byli do cílové skupiny

¹⁴ Uzavření dočasného pracovněprávního vztahu cizince s českou pobočkou nadnárodní společnosti s tím, že nadále trvá i pracovněprávní vztah cizince se zahraniční pobočkou nadnárodní společnosti, z níž cizinec přichází.

projektu nově zařazení zakladatelé a zaměstnanci start-upů, přičemž byla nově stanovena pravidla pro vstup statutárního orgánu start-upu na území ČR.

- **Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny, tzv. Projekt Ukrajina (projekt zahájen dne 9. listopadu 2015)**

Projekt je určený pro tuzemské zaměstnavatele, kteří dlouhodobě nemohou obsadit volné pracovní místo vysoce kvalifikovaným specialistou z řad občanů ČR, resp. EU. Cílem projektu je dosažení časových úspor při přijímání a vyřizování žádostí o zaměstnanecké a modré karty pro specialisty z Ukrajiny, kteří budou na území ČR vykonávat vysoce kvalifikovanou práci v oblasti výroby, služeb nebo ve veřejném sektoru.

Projekt byl využíván mnohem více než v prvním roce fungování 2016, kdy byla roční kvóta 500 osob naplněna zhruba jen z poloviny (229). V roce 2017 bylo do projektu zařazeno 109 společností působících v ČR a 555 uchazečů o zaměstnání z Ukrajiny a tím byla roční kvóta vyčerpána. Největší zájem byl o IT profese (vývojáři softwarů, programátoři a IT specialisté, atd.), zvýšil se také zájem o lékařské i nelékařské zdravotnické pracovníky.

- **Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny, tzv. Režim Ukrajina (projekt zahájen dne 1. srpna 2016, úprava Režimu schválena 26. dubna 2017 s účinností k 1. květnu 2017)**

Režim Ukrajina je určený pro tuzemské zaměstnavatele, kteří dlouhodobě nemohou obsadit volné pracovní místo středně či méně kvalifikovaným pracovníkem z řad občanů ČR, resp. EU. Cílem projektu je dosažení časových úspor při přijímání a vyřizování žádostí o zaměstnanecké karty pro pracovníky z Ukrajiny, kteří budou na území ČR vykonávat

středně či méně kvalifikovanou práci v oblasti výroby, služeb nebo ve veřejném sektoru. O zařazení konkrétního zaměstnavatele do režimu Ukrajina rozhodovali garanti¹⁵.

Vláda ČR svým usnesením ze dne 8. února 2017 č. 105 rozšířila původní kapacitu Režimu Ukrajina, která činila 3 800 osob ročně, na 9 600. Koordinační orgán s účinností od 1. července 2017 zavedl v rámci Režimu Ukrajina zvláštní postup pro nabírání hromadných žádostí o zaměstnanecké karty (více než 50 najednou). Roční kvóta pro hromadné žádosti činí 600 osob ročně. V případě hromadné žádosti se vyžaduje vyšší míra součinnosti zaměstnavatele. Jednak je to závazek, že věc projedná se svými stávajícími zaměstnanci, a za druhé závazek, že bude spolupracovat s Centrem na podporu integrace cizinců a doloží stanovisko samosprávy obce, kde budou nově přichozí cizinci ubytováni.

Rovněž bylo vládou ČR schváleno personální posílení MZV a MV, což vedlo k úspoře času při vyřizování žádostí. Celkem bylo v roce 2017 do Režimu Ukrajina zařazeno cca 14 200 uchazečů od 870 společností.

▪ **Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny**

V roce 2017 byl vytvořen nový migrační projekt Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny, který je obdoby Režimu Ukrajina, ale je zaměřen na užší skupinu zaměstnavatelů a mohou do něj být zařazeni i nekvalifikovaní pracovníci. Vláda projekt schválila usnesením ze dne 21. srpna 2017 č. 572. Roční kvóta činí 1 500 osob a realizace probíhá od 1. ledna 2018.

¹⁵ tj. Hospodářská komora ČR, CzechInvest, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, Agrární komora a Potravinářská komora.

▪ **Zácvik (projekt zahájen dne 24. listopadu 2014 ve spolupráci se Svazem průmyslu a dopravy ČR)**

Zácvik je určen pro cizince ze třetích zemí, kteří jsou vysíláni zahraničními zaměstnavateli k českým právnickým (typicky výrobním) společnostem, popř. fyzickým osobám s cílem zvyšování dovedností a kvalifikace pro účely dalšího zaměstnání těchto cizinců u jejich zahraničních zaměstnavatelů, s tím, že jejich zácvik může trvat nejvýše 6 měsíců. Jde o jediný projekt přímo zakotvený v legislativě.

V roce 2017 bylo do projektu Zácvik zařazeno 239 uchazečů. Nejvyšší počet uchazečů byl z Indie (16) a Číny (14).

3.3 SLOUČENÍ RODINY

V této oblasti došlo k drobným legislativním úpravám v souvislosti s novelou zákona o pobytu cizinců, která nabyla účinnosti dne 15. srpna 2017. Jednalo se o odstranění některých výkladových nejasností, které souvisely s výčtem osob oprávněných žádat o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny podle ustanovení § 42a ZPC. Okruh osob oprávněných požádat o povolení k dlouhodobému pobytu by totiž v případě, kdy žadatelem je cizinec, který žádá o sloučení rodiny s azylantem, neměl být užší, než je tomu v případě sloučení rodiny s cizincem, kterému byl na území povolen pobyt. Uvedený požadavek vyplývá ze směrnice 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (viz zejména čl. 10 a čl. 4 směrnice). V případě žádosti o sloučení rodiny s azylanty směrnice naopak požaduje po členských státech zmírnění některých kritérií, která jinak platí pro sloučení s cizinci, kteří jsou držiteli povolení k pobytu (např. při dokládání náležitostí). Bylo tedy na místě sjednotit okruh oprávněných osob tak, aby nebyli znevýhodněni cizinci, kteří žádají o sloučení rodiny s azylanty.

Za účelem sloučení rodiny bylo v roce 2017 na ZÚ ČR podáno 5 % z celkového počtu žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu. Tyto žádosti podávali nejčastěji státní příslušníci Ukrajiny (567), Vietnamu (194 osob) a Ruska (137).

3.4 STUDENTI A VĚDCI

Usnesením vlády č. 621 ze dne 29. července 2015 o Strategii migrační politiky České republiky a o Komunikační strategii České republiky k migraci bylo MŠMT uloženo vytvořit **Strategický dokument ke vstupu a pobytu občanů třetích států na území České republiky za účelem studia a jiných vzdělávacích aktivit**, ve kterém je navržena řada legislativních, organizačních a dalších opatření k usnadnění vízového procesu pro zahraniční studenty vysokých škol, kteří mají zájem studovat v České republice. Za tímto účelem byla v gesci MŠMT ustanovena pracovní skupina tvořena ze zástupců MŠMT, MV a MZV. Dokument byl schválen v červnu 2016.

MŠMT ve spolupráci s MV, MZV a zástupci vysokých škol navrhlo a v současné době realizuje společný projekt týkající se usnadnění vízové procedury u vybraných vysokoškolských studentů, tzv. **Režim Student**. Projekt byl vládou schválen v červnu 2017 a ihned spuštěn. Režim Student znamená rychlejší a efektivnější vyřízení žádosti o víza zahraničního studenta, který splnil předepsané podmínky. Je určen výhradně pro zájemce o studium v akreditovaných studijních programech vysokých škol. Cílem Režimu je vytvořit podmínky pro zvýšení počtu zahraničních studentů, včetně studentů plně hradících náklady svého studia. Režim Student byl aplikován na 16 zastupitelských úřadech České republiky ve 12 zemích. Tyto zastupitelské úřady jsou konzulárně příslušné pro celkem 36 zemí světa. Celková kapacita Režimu mezi červencem a prosincem 2017 byla 2 364 uchazečů. Na základě žádostí zařazených vysokých škol bylo v roce 2017 do Režimu zařazeno celkem 413 uchazečů o studium v České republice. Kapacita tak byla využita

ze 17,5 %, přičemž využití Režimu se výrazně liší mezi jednotlivými zastupitelskými úřady. To je přičítáno zejména datu spuštění Režimu student – nemohl být využit v průběhu jarních měsíců, které patří z hlediska přijímání uchazečů o studium na vysokých školách k nejnvytíženějším. I na samotných zastupitelských úřadech dochází k výkyvu poptávky po pobytových oprávněních v některých obdobích roku. Přes zdánlivě nízké využití Režimu jsou s tímto projektem dobré zkušenosti, jak z pohledu zařazených studentů, tak z pohledu České republiky.

Česká republika od roku 2013 realizuje projekt **Zrychlená procedura udělování pobytových oprávnění pro cizince – zahraniční studenti ze třetích zemí**, který je zaměřený na studentskou migraci zahraničních stipendistů. Jeho gestorem je MŠMT. Hlavním cílem projektu je usnadnit vstupní procedury studentům, kteří byli přijati ke studiu v České republice jako účastníci vybraných stipendijních programů vycházejících z mezinárodních smluv (bilaterálních či multilaterálních) nebo z rozhodnutí vlády ČR (rozvojové země či krajané). V rámci projektu jsou těmto osobám ve zrychlené proceduře vydávána dlouhodobá víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia.

V roce 2017 pokračovala ve svých aktivitách Síť EURAXESS Česká republika. Tento projekt je financován MŠMT ve spolupráci s Akademií věd. Síť EURAXESS Česká republika poskytuje mimo jiné informace a asistenci výzkumníkům, kteří přicházejí do ČR za prací nebo těm, kteří se přesouvají za prací do jiné země EU. EURAXESS centra pomáhají vědcům a jejich rodinám s plánováním a realizací stěhování do zahraničí a poskytují pomoc ve všech oblastech souvisejících s mobilitou.

Od roku 2017 MŠMT v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)¹⁶ podporuje pod výzvami **Mezinárodní mobilita**

¹⁶ Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání je víceletým tematickým programem v gesci MŠMT, v jehož rámci je možné v programovém období 2014–2020 čerpat finanční prostředky z evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).

a **Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA)** mezinárodní mobilitu Ph.D. studentů, postdoktorandů a výzkumníků. Cílem těchto výzev je posílení mezinárodní spolupráce, jakož i podpora rozvoje českých výzkumných organizací prostřednictvím posílení lidských zdrojů o experty ze zahraničí. Rozsah akcí na podporu mezinárodní mobility zahrnuje i integraci výzkumných pracovníků se zahraničními zkušenostmi do českého systému výzkumu a vývoje. MŠMT rovněž poskytuje finanční prostředky pro projekty mobility vědeckých pracovníků, které uspěly při žádosti o grant z evropského programu MSCA, ale kvůli nedostatku zdrojů byly zařazeny na rezervní listinu a nemohly být z tohoto programu financovány. V rámci OP VVV je také přítomna výzva **Podpora excellentních výzkumných týmů**, která umožňuje zahraničním vědeckým pracovníkům (případně českým vědeckým pracovníkům působícím dlouhodobě v zahraničí) etablovat se ve výzkumné organizaci v ČR a vybudovat si svůj vlastní výzkumný tým.

3.5 VÍZOVÁ POLITIKA A SCHENGENSKÁ SPOLUPRÁCE

Vízová politika

V roce 2017 došlo ke změně nařízení (ES) č. 539/2001, v březnu vstoupilo v platnost přeřazení Gruzie z přílohy I do přílohy II a v květnu vstoupilo v platnost přeřazení Ukrajiny z přílohy I do přílohy II tohoto nařízení. Tím došlo ke zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty u těchto dvou zemí a několikaletý proces vízové liberalizace obou zemí byl úspěšně dokončen.

Kosovo ani Turecko, které byly také zmiňovány v souvislosti se zrušením vízové povinnosti, prozatím nesplnily stanovené podmínky a zůstávají na seznamu vízových zemí.

V souvislosti s nově liberalizovanými třetími zeměmi byla také schválena nová podoba suspenzivního mechanismu, který umožňuje pozastavení bezvízového režimu s jakoukoli třetí zemí na přechodné období, a to v případě zhoršení situace v oblasti nelegální migrace, veřejného pořádku či vnitřní bezpečnosti (podstatný nárůst odepření vstupu nebo žádostí o azyl s nízkou mírou uznávání nebo podstatný nárůst závažných trestných činů, které souvisejí se státními příslušníky dané bezvízové země), popř. pokud by daná země přestala plnit kritéria vyplývající z akčních plánů vízové liberalizace. Mezi sledovaná kritéria patří také kvalita spolupráce dané třetí země s unijními státy v oblasti zpětného přebírání osob.

Bezvízový režim pro občany Gruzie i Ukrajiny se týká pouze držitelů biometrických pasů pobývajících v schengenském prostoru do 90 dnů během jakéhokoliv období 180 dnů, v případě ČR se bezvízový styk vztahuje pouze na pobyty za nevýdělečným účelem. S případnými jednáními o možnosti bezvízového styku pro držitele cestovních pasů dalších zemí počítá EU až po zprovoznění velkých IT systémů umožňujících lepší kontrolu migrace.

Schengenská spolupráce

Vyhodnocování Národního schengenského plánu 2014 probíhá každý rok a předkládá se formou Zprávy o plnění Národního schengenského plánu střídavě Koordinačnímu orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci (v letech 2015, 2017 a 2019) a vládě České republiky (v letech 2016, 2018 a 2020). Jedná se o kontinuální proces monitorování plnění schengenských standardů.

V dubnu 2017 byla předložena Koordinačnímu orgánu *Třetí zpráva o plnění*, která v sobě obsahovala vyhodnocení plnění jednotlivých úkolů a zároveň byla zahájena příprava *Čtvrté zprávy o plnění*. Plán představuje základní strategický dokument pro oblast schengenské spoluprá-

ce a ochrany hranic. Cílem tohoto plánu a úkolů v něm stanovených je zajistit vysoký standard ve všech oblastech schengenské spolupráce, který je prověřován formou pravidelných schengenských hodnocení. Plán má dále do budoucna vytvořit vizi pro další rozvoj schengenského acquis, včetně posouzení finanční náročnosti a vytvoření národní strategie pro potřeby sestavování státního rozpočtu a využívání zdrojů EU.

Dne 7. dubna 2017 vstoupilo v účinnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/458 ze dne 15. března 2017, kterým se mění nařízení (EU) 2016/399 s ohledem na posílení kontrol na vnějších hranicích za použití příslušných databází. Hlavním cílem této revize Schengenského hraničního kodexu je zajistit na vnějších hranicích schengenského prostoru systematické kontroly osob požívajících právo na volný pohyb podle práva Evropské unie (tj. občanů EU a jejich rodinných příslušníků, kteří nejsou občany EU) v databázích dokladů i osob, včetně ověřování biometrických informací, a to při plném využití technických řešení tak, aby nedocházelo k narušení plynulosti pohybu. Česká republika na všech svých hraničních přechodech (mezinárodních letištích) kontroluje systematicky všechny cestující v relevantních databázích na vstupu i výstupu, jak požaduje novela Schengenského hraničního kodexu.

Dne 29. prosince 2017 vstoupilo dále v účinnost nařízení týkající se Systému vstupu/výstupu (Entry/Exit System, EES):

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje EES pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011

- a související nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2225 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se mění nařízení (EU) 2016/399, pokud jde o používání EES.

Cílem EES bude zmírnit zdržení při hraniční kontrole a zlepšit kvalitu hraničních kontrol státních příslušníků třetích zemí, zajistit systematickou a spolehlivou identifikaci osob, které překročily dobu povoleného pobytu v schengenském prostoru (tzv. overstayerů) a posílit vnitřní bezpečnost a boj proti terorismu a závažné trestné činnosti. Systém EES by měl být uveden do provozu v roce 2021.

V roce 2017 pokračovalo projednávání návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU), kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS). Hlavním cílem návrhu je vytvoření automatického unijního informačního systému, v němž budou evidovány údaje o státních příslušnících třetích zemí, kteří nepodléhají vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty v členských státech. Systém ETIAS by měl shromažďovat a efektivně vyhodnocovat informace o těchto cestujících ještě před uskutečněním jejich zamýšlené cesty do EU, čímž by měl přispět k identifikaci možných migračních, bezpečnostních a zdravotních rizik spojených s touto kategorií osob. Po státních příslušnících třetích zemí, kteří jsou pro krátkodobé pobyty osvobozeni od vízové povinnosti, tak bude požadováno splnění nové podmínky vstupu v podobě cestovního povolení, bez něhož by jim měl být na vnějších hranicích až na výjimky vstup odepřen.

Dne 27. září 2017 předložila Evropská komise v reakci na výzvu Dánska, Německa, Rakouska, Norska a Francie návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2016/399 (Schengenský hraniční kodex) v souvislosti s pravidly použitelnými pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic. Cílem navrhované změny je:

- prodloužit časová omezení dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic tak, aby se umožnilo členským státům přijmout, pokud to bude nezbytné, opatření potřebná jako reakce na závažnou hrozbu pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost;
- zavést lepší procesní záruky, aby rozhodnutí o znovuzavedení ochrany vnitřních hranic nebo jeho prodloužení bylo založeno na řádném posouzení rizik a bylo prováděno po konzultaci s členskými státy, které tímto opatřením budou dotčeny.

Vstup do schengenského prostoru nadále zůstává uzavřen Bulharsku a Rumunsku. Obě země sice úspěšně prošly procesem schengenského hodnocení, na politické úrovni však jsou proti jejich vstupu především Německo a Nizozemí. Chorvatsko zahájilo proces přípravy na plné zapojení do schengenské spolupráce a v letech 2016 a 2017 bylo hodnoceno v celé řadě oblastí.

V prosinci 2016 Evropská komise představila návrh legislativního balíčku k revizi Schengenského informačního systému (SIS), skládajícího se z nařízení pro policejní a justiční spolupráci v trestních věcech, hraniční kontroly a navrácení neoprávněně pobývajících příslušníků třetích zemí, který by měl efektivněji přispívat k boji proti terorismu, přeshraniční kriminalitě a nelegální migraci. Revize se týká zejména doplnění nových funkcionalit systému, jakými jsou např. rozšíření využívání biometrických údajů, či zavedení tzv. dotazovací kontroly, která je mezistupněm mezi skrytou a zvláštní kontrolou a měla by napomoci při boji se závažnou trestnou činností a terorismem. Zcela novým nástrojem je využívání SIS pro účely navrácení, který má sloužit k monitorování efektivity a výměně informací v návratovém procesu. V listopadu 2017 byl zahájen dialog s Evropským parlamentem.

3.6 INTEGRACE, OBČANSTVÍ

Integrace

Cílem integrační politiky České republiky je v návaznosti na migraci podpořit začlenění cizinců do společnosti, vytvořit podmínky pro harmonické nekonfliktní soužití mezi cizinci a většinovou společností, zamezit vzniku negativních sociálních jevů a zajistit ochranu práv a bezpečnost všech obyvatel České republiky. Integrace je oboustranný proces, který vyžaduje vůli k integraci ze strany cizinců a ze strany majority podporu jejich úsilí o začlenění do společnosti. Integrace je sdílenou odpovědností cizinců i majoritní společnosti v České republice. Úspěšně zvládnutá integrace je zásadní podmínkou pro prospěšnost a efektivitu migrace, protože snižuje riziko sociálního napětí a vytváření uzavřených komunit cizinců.

Primární cílovou skupinou politiky integrace cizinců jsou státní příslušníci třetích zemí legálně pobývajících na území ČR, jejichž podíl ve struktuře cizinců na území ČR je, i přes rostoucí zastoupení občanů EU, stále většinový a tvoří cca 58 %.

Základním dokumentem integrační politiky ČR je **Koncepce integrace cizinců na území České republiky**. MV každoročně předkládá vládě návrh usnesení k Postupu při realizaci Koncepce integrace cizinců, který obsahuje konkrétní opatření, kterými příslušné resorty odpovědné za realizaci integrační politiky v průběhu daného roku podpoří úspěšnou integraci cizinců v ČR. V roce 2017 byl klíčovým dokumentem Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2017 (dále jen „Postup“). Vždy počátkem následujícího roku pak MV předkládá vládě informaci o realizaci Postupu v rámci Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za předchozí rok.

Integrační opatření se zaměřují na podporu soběstačnosti cizinců tak, aby znali svá práva a byli schopni dostát svým povinnostem, orientovali se v novém prostředí, poznali zvyklosti a způsob života v ČR, kterou si zvolili za svůj nový, ať už dočasný či trvalý domov, rozuměli a byli schopni komunikovat v češtině, byli samostatnými a soběstačnými po stránce sociální a ekonomické a měli dostatek informací o tom, kde v případě potřeby naleznou pomoc a podporu. Kromě cizinců ze třetích zemí jsou cílovou skupinou i azylanti a poživatelé doplňkové ochrany nad rámec služeb jim poskytovaných v rámci Státního integračního programu. Občané EU zůstávali nadále doplňkovou skupinou a mohli využívat integračních nástrojů v krizových situacích, tj. především poskytování informací, pomoc při řešení osobní krizové situace.

V roce 2017 byl posilován systém zajištění informovanosti cizinců – jak těch, kteří již pobývají na území ČR, tak i potenciálních migrantů v zemích původu. Nabídka **adaptačně-integračních kurzů pro nově příchozí cizince** byla k dispozici prakticky po celém území ČR, cíleně se v tomto roce zaměřila na aktivní spolupráci s vysokými školami a zaměstnavateli cizinců. Pro usnadnění komunikace cizinců a vyřízení jejich záležitostí byla i nadále zajišťována asistence cizincům na odděleních pobytu cizinců OAMP MV, ve školách i na úřadech. Velký důraz byl kladen na podporu informovanosti odborné i laické veřejnosti vzhledem ke zkušenosti, že sdílení informací je významnou prevencí před pocity nejistoty a ohrožení, které se mohou u majoritní společnosti projevat formou xenofobie či odmítání cizinců. I v roce 2017 byla podporována realizace integračních opatření na regionální a lokální úrovni prostřednictvím integračních projektů obcí a nevládních neziskových organizací a dále rozvoj sítě regionálních Center na podporu integrace cizinců. Zvýšená pozornost byla věnována vzdělávání dětí cizinců, jelikož počty dětí a studentů z třetích zemí v ČR výrazně stoupají. Zároveň se integrační aktivity výrazněji zaměřovaly do oblastí se zvyšujícím se počtem zahraničních pracovníků.

Během posledního čtvrtletí 2017 MV na základě podkladů ostatních rezortů a dalších subjektů zpracovalo a předložilo vládě k projednání Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2018.

Koordinací integrační politiky je vládou pověřeno Ministerstvo vnitra, které zároveň průběžně monitoruje a vyhodnocuje situaci a postavení cizinců v ČR i vzájemné vztahy mezi cizinci a majoritou na lokální, regionální i celostátní úrovni. Za realizaci integrační politiky pak odpovídají jednotlivá ministerstva v rámci své gesce. Úkolem jednotlivých resortů je předkládat návrhy svých záměrů k realizaci integrační politiky do Koncepce i Postupu a tyto úkoly realizovat. MV jako koordinátor integrační politiky je v pravidelném kontaktu s resortními koordinátory integrace, pravidelně organizuje bilaterální jednání i jednání grémia se zástupci resortů. V roce 2017 proběhly dvě společné meziresortní porady v rámci grémia zástupců resortů. Jednalo se o plnění úkolů plynoucích z Koncepce, o záměrech resortů v oblasti integrace i připravovaných legislativních změnách.

Rozvoj integrační politiky v roce 2017 celkově směřoval k vytvoření systému integrované péče o cizince prostřednictvím propojení jednotlivých aktérů integrace – veřejných institucí (územních samospráv, Úřadů práce, zdravotnických zařízení, škol ad.), Center na podporu integrace cizinců, sociálních partnerů a neziskových organizací.

Nestátní neziskové organizace (NNO) jsou klíčovým partnerem při realizaci integrační politiky především díky zkušenostem s působením v přímém kontaktu s cizinci. V roce 2017 poskytlo MV v rámci programu Integrace cizinců 2017 dotace 23 projektům v celkové výši 20 066 977,- Kč. Podpořeny byly projekty zaměřené především na přímou asistenci cizincům ze třetích zemí na odděleních pobytů cizinců OAMP, streetwork, vzdělávání pracovníků oddělení pobytu cizinců OAMP a pracovníků státní správy a samosprávy, podporu integračních aktivit založených na vlastní aktivitě cizinců, výzkum

zaměřený na specifika integrace nezletilých dětí cizinců na území ČR, výzkum na téma indikátorů integrace a v neposlední řadě na aktivity zaměřené na informování veřejnosti. Kromě vlastních samostatných projektů působí NNO i jako subdodavatelé či přímí partneři v projektech regionálních Center na podporu integrace cizinců či v projektech obcí.

Dlouhodobou prioritou MV je **podpora integrační politiky na regionální a lokální úrovni**, tak aby existovaly vhodné podmínky pro začlenění cizinců a bezkonfliktní soužití všech obyvatel dané obce. MV odborně i finančně podporuje jednotlivé obce a městské části ve vytváření vlastní integrační strategie prostřednictvím projektů obcí na podporu integrace cizinců. V roce 2017 realizovalo dané projekty 15 obcí a městských částí, projekty byly podpořeny částkou 13 980 702,- Kč. V září 2017 se pod záštitou ministra vnitra uskutečnila devátá celostátní konference obcí Role místní samosprávy v integraci cizinců, kterou pořádala Městská část Praha 3.

V říjnu 2017 byly zveřejněny výzvy k podávání žádostí o dotace ze státního rozpočtu na realizaci integračních projektů NNO a obcí na rok 2018 a v listopadu 2017 se uskutečnila informační schůzka pro žadatele o dotaci na integrační projekty obcí.

Významnou roli v realizaci integrační politiky v krajích měly již tradičně **regionální Centra na podporu integrace cizinců** (dále jen „Centra“), která aktivně působí ve 13 ze 14 krajů ČR, plní funkci regionálních informačních středisek a poskytují právní a sociální poradenství, nabízejí jazykové a sociokulturní kurzy pro cizince či pořádají kulturní a komunitní aktivity v rámci podpory nekonfliktních vztahů mezi cizinci a majoritou. Dalšími cíli Center je monitoring situace v krajích, podpora aktivit cizinců, rozvoj občanské společnosti a vytváření i rozvíjení regionálních platforem pro integraci. Jsou financována převážně z Azylového, migračního a integračního fondu EU.

V průběhu roku 2017 probíhala pravidelná grémia zástupců OAMP se zástupci ostatních ministerstev ve věci plánování i realizace integračních opatření. Intenzivní byla spolupráce a komunikace se zástupci odboru regionální a národnostní kultury MK. V roce 2017 byly realizovány první pilotní projekty některých knihoven, muzeí i galerií, zaměřené na poskytování interkulturních služeb a pořádání akcí se zapojením či účastí cizinců. Pro knihovníky byly organizací Slovo 21 ve spolupráci se Svazem knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) zorganizovány dva kurzy ke zvyšování interkulturních kompetencí. Většina projektů se osvědčila a bude realizována i v roce 2018.

Se zástupci MŠMT byly pravidelně diskutovány záležitosti týkající se vzdělávání dětí-žáků cizinců i záležitosti spojené s předpokládaným navýšením náročnosti zkoušky z češtiny jako jedné z podmínek pro získání trvalého pobytu na úroveň A2.

V rámci šíření informací směrem k odborné i laické veřejnosti a naplňování komunikační strategie v roce 2017 se zástupci OAMP v rámci možností zúčastňovali jednání poradních orgánů (tzv. platforem) i jiných jednání na téma integrace na úrovni měst a krajů, kde přednesli odborné příspěvky na téma integrace. Jednalo se např. o školskou platformu magistrátu hl. m. Prahy na téma integrační projekty obcí, semináře pro zástupce samosprávy k tématu integrace na lokální a regionální úrovni na krajském úřadu Libereckého kraje a městském úřadu Pardubice, mezinárodní odborné sympozium Kriminologie a její přínos pro bezpečnost státu v rámci Národního preventivního dne v Brně, panelovou diskusi v rámci mezinárodního semináře Integrační politiky na místní a regionální úrovni v Brně, pořádaného Svazem měst a obcí ČR v Brně ve spolupráci s delegáty Rady Evropy, odborný seminář Aktuální vývoj v oblasti migrace a integrace – role kultury v integraci cizinců pro pracovníky kulturních institucí či každoroční kurz Integrace cizinců pořádaný v Institutu pro veřejnou správu v Benešově určený odborníkům z regionálních center na podporu integrace cizinců a spolupracujících NNO.

V rámci informování odborné veřejnosti o změnách v cizinecké problematice uspořádal OAMP v říjnu 2017 jednodenní informační Seminář pro zástupce NNO k novele zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky. Jako každoročně byla OAMP v průběhu roku 2017 zorganizována dvě setkání se zástupci vysokých škol, týkající se zejména otázek informovanosti a integrace nově příchozích zahraničních studentů a jejich pobytových oprávnění. Uskutečnilo se i několik jednání se zástupci akademické sféry a výzkumných institucí ke specifikaci potřeb výzkumu a odborných šetření.

Občanství

V roce 2017 bylo uděleno státní občanství ČR 5 006 cizincům, z toho se jednalo ve 43 případech o osoby, kterým byla v ČR v minulosti udělena mezinárodní ochrana formou azylu. Jedná se o 28 % více udělených občanství než v roce 2016 a zároveň o nejvyšší počet v průběhu poslední dekády. Dále bylo vyhověno 35 žádostem o udělení státního občanství ČR nezletilým dětem, jejichž otec je státním občanem ČR, matka je cizinkou bez trvalého pobytu na území, není občankou členského státu EU, Švýcarska nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru a otcovství k dítěti bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů.

V roce 2017 bylo rovněž vyhověno 14 žádostem o udělení státního občanství ČR dětem, které se narodily na území ČR a nenabýly narozením státní občanství ani jednoho z rodičů a alespoň jeden rodič měl na území ČR povolen pobyt na dobu delší než 90 dnů.

V roce 2017 bylo uděleno státní občanství ČR nejčastěji státním příslušníkům Ukrajiny – 1 906 (o 480 více než v předchozím roce), Ruska – 758 (o 200 více než v předchozím roce), Slovenska – 629 (o 201 více než v roce 2016), Vietnamu – 224 (o 181 méně než v roce 2016) a Běloruska – 222 (o 91 více než v roce 2016).

V roce 2017 vydalo MV v prvním stupni celkem 378 zamítavých rozhodnutí (o 26 méně než v roce 2016). Zároveň 1 467 cizinců nabylo státní občanství ČR na základě některého z prohlášení, jež jsou zakotvena v zákoně o státním občanství ČR. Celkem tedy v roce 2017 státní občanství České republiky **nabylo udělením či prohlášením 6 522 osob.**

Tabulka 3: Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2007–2017 (včetně státních občanů Slovenské republiky)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1 158	1 190	1 128	1 088	1 653	1 565	2 253	4 915	2 620	3 897	5 006

Zdroj: MV

4 MEZINÁRODNÍ OCHRANA

V roce 2017 celkem zažádalo o mezinárodní ochranu **1 450 cizinců**, což je srovnatelná úroveň s rokem 2016. V posledních dvou letech došlo opět k meziročnímu poklesu, ten byl v průběhu posledních deseti let přerušen pouze v letech 2014 a 2015.

Největší skupinou žadatelů byli státní příslušníci **Ukrajiny, Iráku a Kuby**. Mezinárodní ochrana ve formě **azylu** byla udělena **148 žadatelům** (nejčastěji státním příslušníkům Iráku), **doplňková ochrana** pak ve **302 případech** (nejčastěji státním příslušníkům Sýrie).

V roce 2017 Česká republika evidovala celkem **2 274 tzv. dublinských případů**, což je oproti roku 2016 nárůst o 4,8 %. Nejčastěji zastoupenou státní příslušností se v tomto období stala Arménie, Gruzie a Ázerbájdžán.

Oblast integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou upravuje **Státní integrační program (SIP)**. Subjektem zastřešujícím integrační aktivity je od ledna 2017 Správa uprchlických zařízení (SUZ), která je mj. provozovatelem integračních azylových středisek. Ve své aktualizované podobě je program schopen lépe reagovat na potřeby procesu integrace. V roce 2017 vstoupilo do SIP celkem **101 oprávněných osob**.

4.1 ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICCE

Vývoj v oblasti mezinárodní ochrany lze v České republice považovat za stabilní. V roce 2017 bylo evidováno celkem 1 450 žádostí o mezinárodní ochranu, tedy srovnatelně s rokem 2016. V posledních dvou letech dochází opět k meziročnímu poklesu, ten byl v průběhu posledních deseti let přerušen pouze v letech 2014 (vyšší počet žadatelů v souvislosti s ukrajinskou krizí) a 2015 (vyšší počet žadatelů v souvislosti s migrační krizí).

Žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Ve srovnání s dalšími členskými zeměmi EU jsou počty uchazečů o mezinárodní ochranu v ČR stále podprůměrné. ČR registruje výrazně méně žadatelů o mezinárodní ochranu než sousední Německo, Rakousko i Polsko. Z hlediska mezinárodní ochrany není ČR, ve srovnání s dalšími členskými státy EU, zemí, kterou by žadatelé o mezinárodní ochranu primárně preferovali.

Tabulka 4: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2007–2017

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet žadatelů	1 878	1 656	1 258	833	756	753	707	1 156	1 525	1 478	1 450
Meziroční změna v %	-37,7	-11,8	-24,0	-33,8	-9,2	-0,4	-6,1	63,5	31,9	-3,1	-1,9

Zdroj: MV

Z celkového počtu 1 450 žádostí o mezinárodní ochranu podaných v roce 2017 jich bylo 1 142 (tj. 78,8 %) podáno poprvé a 308 (tj. 21,2 %) opakovaně. Ve srovnání s rokem 2015 se podíl opakovaně podaných žádostí zvýšil o 3,4 procentních bodů.

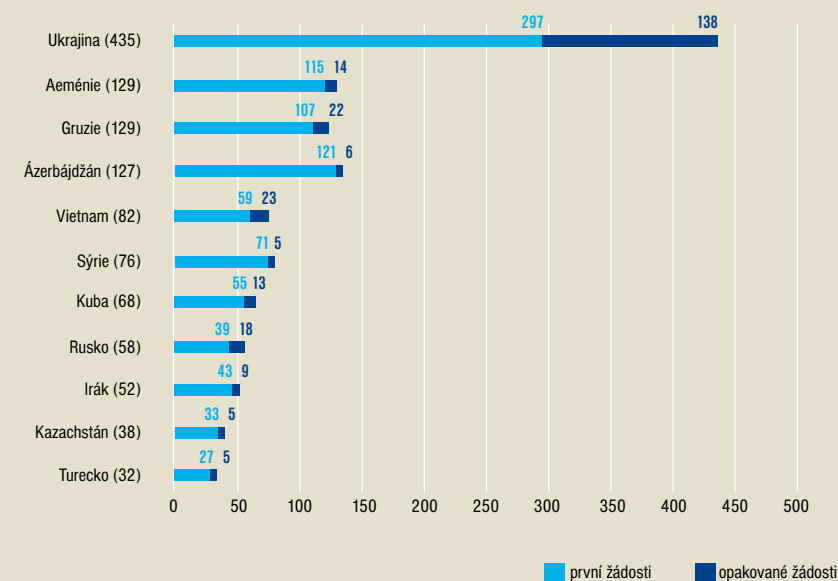
Měsíční vývoj počtu žádostí o mezinárodní ochranu se pohyboval zhruba mezi 90 až 180 žádostmi. Nejvíce žádostí bylo podáno v měsíci říjnu (144), nejméně žádostí v dubnu (96). Průměrný měsíční počet za rok 2017 tvořil 121 žádostí.

Co se týče hlavních zdrojových zemí, odkud pocházejí žadatelé o mezinárodní ochranu, došlo oproti roku 2016 k několika změnám. Nejvíce žadatelů bylo opětovně z Ukrajiny (435, pokles o 14,2 % oproti roku 2016), zvýšil se však počet žadatelů z Arménie a Gruzie (shodně 129, u Arménie nárůst o 115 %, u Gruzie o 163,3 %). Podobná situace nastala i v případě Ázerbájdžánu (127, nárůst o 144,2 %). Zbylí žadatelé pocházeli zejména z Vietnamu (82).

U následujících čtyř zdrojových zemí došlo naopak k poklesu počtu žádostí. Jedná se o Sýrii (76, pokles o 2,6 %), Kubu (68, pokles o 20 %), Rusko (57, pokles o 6,6 %) a Irák (52, pokles o 67,1 %). Naopak došlo k vzestupu asijských žadatelů o mezinárodní ochranu, zejména u Kazachstánu, jehož počet žadatelů se zdvojnásobil (38). Turecko mělo v roce 2017 31 žadatelů o mezinárodní ochranu.

Ve srovnání s rokem 2016 byl zaznamenán výrazný pokles také u Číny na pouhých 9 žadatelů (z 68 v roce 2016) a Nigérie na 19 žádostí (z 29 v roce 2016).

Graf 3: TOP 10 státních příslušností žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2017

Zdroj: MV

Státní příslušníci **Ukrajiny jsou nejpočetnější skupinou žadatelů o mezinárodní ochranu již od roku 2004** a nic na tom nezměnil ani rok 2017, ačkoliv v tomto roce jejich počet poklesl (viz výše). Podíl opakovaně podaných žádostí se oproti roku 2016 mírně zvýšil¹⁷ a tvoří téměř třetinu všech žádostí podaných státními příslušníky Ukrajiny. Více než dvě třetiny žadatelů tvořili muži (72,6 %). Státní příslušníci Ukrajiny využívají podání žádosti o mezinárodní ochranu zejména jako možnost legalizace pobytu po již delším pobytu na území ČR.

U státních příslušníků **Arménie** se většinou jednalo o žádosti podané poprvé, opakované žádosti tvořily jen 10,9 % a mezi žadatelí mírně pře-

¹⁷ Zatímco v roce 2016 bylo podaných opakovaných žádostí 29,6 %, v roce 2017 se jednalo o 31,7 %.

važovali muži (54,3 %). Nezletilých žadatelů bylo celkem 30 (tj. 23,3 %). Státní příslušníci **Gruzie** také podávali většinou žádosti o mezinárodní ochranu poprvé, opakované žádosti tvořily 17,1 %. Mezi těmito žadateli bylo 14 % žen a 9,3 % nezletilých. Rovněž státní příslušníci Ázerbájdžánu podávali většinou žádosti o mezinárodní ochranu poprvé. Podíl opakovaných žádostí u nich tvořil pouze 4,6 %. Podíl mužů a žen byl téměř vyrovnaný, muži tvořili 52,7 % žádostí. Nezletilých žadatelů bylo více než jedna třetina (36,4 %). V případě **Vietnamu**, se jednalo o 28 % žádostí podaných opakovaně, mezi žadateli bylo jen 7 žen (tj. 8,5 %) a 2 nezletilé osoby (tj. 2,4 %). V případě **Sýrie**, kromě 5 žádostí, byly všechny podány poprvé. Podíl mužů a žen byl téměř vyrovnaný (51,3:48,7 %) a podíl nezletilých osob tvořil 43,4 %, což odpovídá situaci, kdy o mezinárodní ochranu žádají zpravidla celé rodiny s dětmi. Důvodem pro žádost o mezinárodní ochranu byla téměř u všech těchto žadatelů probíhající občanská válka a s ní související špatná bezpečnostní, politická a ekonomická situace v jejich zemi původu.

Státní příslušníci **Kuby** podali celkem 19,1 % opakovaných žádostí. Z 68 žadatelů bylo 19 žen (tj. 27,9 %) a 4 nezletilí (tj. 5,9 %). V případě **Ruska** se z celkového počtu 57 žádostí jednalo o 18 opakovaných (tj. 31,6 %), mezi žadateli bylo 18 žen (tj. 31,6 %) a 15 nezletilých (tj. 26,3 %). Žadatelé z **Iráku** podali z celkového počtu 52 žádostí, 9 žádostí opakovaně (tj. 17,3 %), mezi žadateli byla téměř polovina (48,1 %) žen a 10 nezletilých (tj. 19,2 %). U státních příslušníků **Kazachstánu** bylo evidováno celkem 5 žádostí, které byly podány opakovaně (tj. 13,2 %), více než třetinu žadatelů (36,8 %) tvořily ženy. Nezletilých osob pak bylo evidováno celkem 12 (tj. 31,6 %). **Turecko**, které obsadilo desáté místo v počtu žadatelů, se vyznačovalo tím, že téměř všichni žadatelé (93,8 %) byli muži. Nezletilí žadatelé byli 4 (tj. 12,5 %). Od žadatelů z Turecka bylo přijato celkem 5 opakovaných žádostí (tj. 15,6 %).

Řízení o udělení mezinárodní ochrany

V roce 2017 MV vydalo **celkem 1 508 rozhodnutí v řízení o udělení mezinárodní ochrany a 578 rozhodnutí v řízení o prodloužení doplňkové ochrany**. Ke dni 31. prosince 2017 bylo evidováno 811 osob v řízení (tj. osob, o jejichž žádosti dosud nebylo rozhodnuto).

V roce 2017 byl zaznamenán mírný meziroční nárůst vydaných rozhodnutí (o 1,2 %). **Mezinárodní ochranu ve formě azylu či doplňkové ochrany** MV ve výše uvedeném roce **udělilo 147 cizincům**. Ve srovnání s rokem 2016 se jedná o pokles počtu udělené mezinárodní ochrany o 67,3 %. Ve stejném období byla dalším **393 osobám doplňková ochrana prodloužena**. Zde se jedná rovněž o pokles ve srovnání s rokem 2016, a to o 23,8 %.

Mezinárodní ochrana formou azylu byla v roce 2017 udělena 29 žadatelům, jedná se o meziroční pokles o 80,4 %. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Ukrajiny (v 8 případech), dále získali azyl 4 státní příslušníci Myanmaru, po 3 žadatelích z Ázerbájdžánu, Sýrie a Turecka, 2 žadatelé z Běloruska a Ruska a po jednom žadateli z Egypta, Etiopie, Iráku a Maroka.

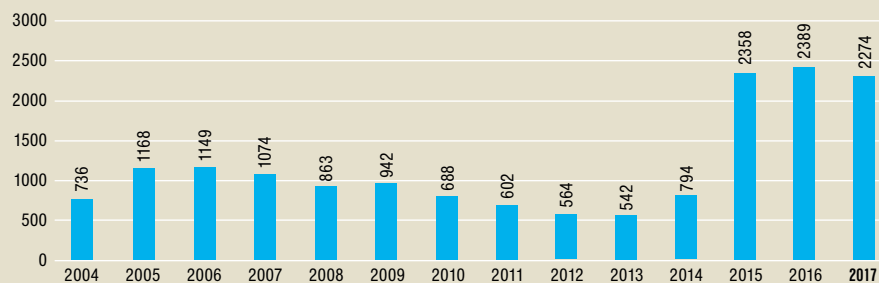
Formou doplňkové ochrany byla v roce 2017 mezinárodní ochrana udělena v 118 případech. Počet udělených doplňkových ochrany meziročně poklesl o 60,9 %. Nejčastěji byla udělena státním příslušníkům Sýrie (34 osob), Ukrajiny (25 osob) a Iráku (13 osob). Doplňková ochrana byla prodloužena celkem v 393 případech, a to nejčastěji státním příslušníkům Sýrie (143), Ukrajiny (179), osobám bez státní příslušnosti (33), státním příslušníkům Ruska (32), Běloruska (25) a Iráku (25).

V průběhu roku 2017 bylo v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany vydáno celkem 635 negativních rozhodnutí (tj. 42,1 %), kdy bylo rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany nebo zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné. Řízení bylo zastaveno v 726 případech (tj. 48,1 %).

Aplikace Dublinského nařízení¹⁸

V roce 2017 ČR evidovala celkem 2 274 tzv. dublinských případů, což je oproti roku 2016 nárůst o 4,8 %. Nejčastěji zastoupenou státní příslušností se v tomto období stala Arménie (520 osob), následuje Gruzie (336 osob) a Ázerbájdžán (197 osob).

Graf 4: Vývoj dublinských případů v období 2004–2017

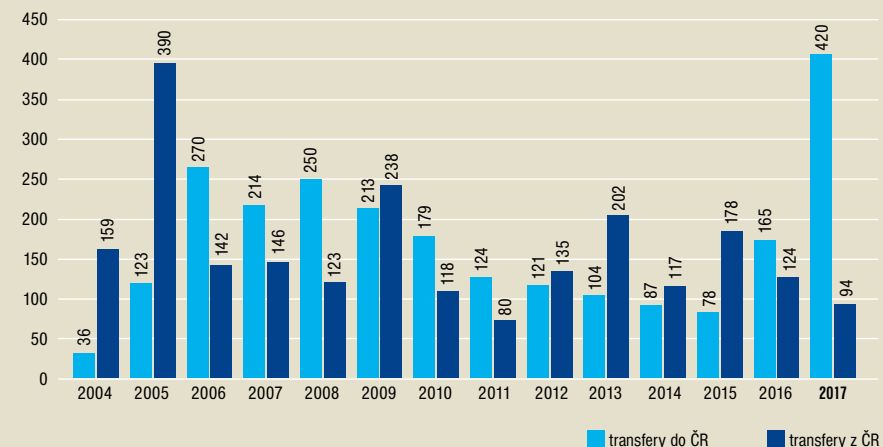
Zdroj: MV

Poznámka: V roce 2012 až 2015 nebyly do statistik tzv. dublinských případů započítány žádosti o informace.

Během roku 2017 **ČR přijala** z jiného členského státu **celkem 2 010 žádostí** (nárůst oproti předchozímu roku o 6,8 %) **o převzetí či přijetí žadatele o mezinárodní ochranu zpět na území ČR**. Nejčastěji tyto žádosti přijala ČR z Německa (1 073 žádostí), z Francie (410 žádostí), z Rakouska (160 žádostí) a Nizozemska (110 žádostí). Za stejné období ČR zaslala jinému členskému státu celkem 264 žádostí (pokles o 47,2 %) o převzetí či přijetí žadatele či cizince zpět. Nejčastěji byly žádosti odeslány do Německa (56 žádostí), Polska (45 žádostí) a Itálie (36 žádostí).

¹⁸ Dublinské nařízení, Nařízení Rady (ES) č. 604/2013, stanoví kritéria, podle kterých je určován členský stát příslušný (odpovědný) k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Mezi tato kritéria patří například vydané vízum či povolení k pobytu, první žádost o mezinárodní ochranu na území členského státu či rodinné vazby.

Graf 5: Realizované transfery z a na území České republiky v období 2004–2017

Zdroj: MV

Poznámka: V roce 2012 až 2015 nebyly do statistik tzv. dublinských případů započítány žádosti o informace.

4.2 AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek je **Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra**. SUZ zajišťovala služby žadatelům o udělení mezinárodní ochrany a cizincům s udělenou mezinárodní ochranou v celkem osmi azylových zařízeních třech typů. **Přijímací středisko** (PřS) slouží k ubytování cizinců do doby provedení úkonů uvedených v §46 a §73 zákona o azylu. **Pobytové středisko** (PoS) slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby pravomocného ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany. **Integrační azylové středisko** (IAS) slouží k přechodnému ubytování azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou.

SUZ provozuje dvě přijímací střediska, a to přijímací středisko Zastávka a přijímací středisko na mezinárodním letišti Václava Havla Praha. Dále provozuje dvě pobytová střediska, a to pobytové středisko Havířov a pobytové středisko Kostelec nad Orlicí.

V obou typech zařízení byla vedle zajištění ubytovacích služeb řešena strava (zřizovatel vaří nebo vydává pravidelný finanční příspěvek, sloužící i na samostatné vaření). Nezastupitelná je role sociálních pracovníků, k dispozici je vyvážená nabídka volnočasových aktivit. Pracovníci v přímém kontaktu s cílovou skupinou pracují pod odbornou supervizí. Klienti mají k dispozici služby sociálního šatníku, pro potřeby zejména zranitelných osob dochází do zařízení psycholog.

Ke dni 31. prosince 2017 byla **celková kapacita přijímacích a pobytových středisek 618 lůžek**.

Pro úplnost je nutno dodat, že žadatelé o udělení mezinárodní ochrany mají možnost ze zákona po opuštění přijímacího střediska žádat o přihlášení k pobytu během probíhajícího řízení na privátní adrese po doložení dokladu o zajištění ubytování, čehož v praxi využívají.

Integrační azylová střediska slouží pro dočasné ubytování osob, kterým byl přiznán azyl nebo udělena doplňková ochrana, v první etapě jejich integrace, maximální doba pobytu je stanovena zákonem o azylu na 18 měsíců. Všem ubytovaným azylantům i osobám s udělenou doplňkovou ochranou zde byla poskytována asistence sociálního pracovníka, poradenství zaměřené k získání bydlení či zaměstnání, další integrační aktivity a kurzy českého jazyka.

Kurzy českého jazyka jsou pro ubytované osoby povinné. Do konce května 2017 je zajišťovala agentura Parole s.r.o., smluvní poskytovatel MŠMT. Po ukončení smlouvy zajišťovala, na základě dohody mezi MV a MŠMT, výuku SUZ, a to až do konce prosince 2017.

Ke dni 31. prosince 2017 byla SUZ provozovatelem celkem čtyř integračních azylových středisek, ve kterých je azylantům k dispozici celkem 43 ubytovacích jednotek (jsou obsazovány podle velikosti a charakteru ubytovaných rodin) s maximální kapacitou 152 lůžek.

Vytíženost ubytovacích kapacit v roce 2017

V roce 2017 přišlo do azylových zařízení **celkem 1 329 nově příchozích cizinců** – žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (včetně novorozenců narozených v průběhu pobytu matky v azylovém zařízení). Nejčastěji přicházeli do azylových zařízení státní příslušníci **Ukrajiny** (392 osob, tj. 29,5 %), **Gruzie** (127 osob, tj. 9,6 %), **Arménie** (125 osob, tj. 9,4 %) a **Ázerbájdžánu** (125 osob, tj. 9,4 %).

Kapacita **přijímacích středisek** byla v průměru vytižena **na 16 %**. Kapacita **pobytových středisek** byla vytižena v průměru na **74 %**, přičemž do těchto údajů jsou započítávány pouze osoby fyzicky pobývající v těchto zařízeních. Pokud by byli započtení i cizinci, kteří jsou v pobytových střediscích hlášeni evidenčně (ale pobývají fyzicky mimo pobytová střediska), byla by pobytová střediska vytižena v průměru na 138 %. Přijímací a pobytová střediska byla v součtu vytižena fyzicky pobývajícími klienty na 52 % a evidenčně hlášenými osobami na 92 %.

Žadatelé o mezinárodní ochranu ubytování v pobytovém středisku mají možnost na základě žádosti toto středisko dlouhodobě opustit. V roce 2017 tuto možnost využívalo průměrně 47 % evidovaných žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.

V oblasti integračních azylových středisek (IAS) v průběhu roku nedošlo ke změně ubytovacích kapacit. Vytíženost IAS se v průběhu roku pohybovala od 59 % v únoru po 35 a 36 % v posledních měsících roku. Obsazenost IAS měla během roku klesající tendenci. Nejčastěji byly v IAS ubytovány osoby původem z Iráku, Sýrie, Ukrajiny, Ázerbájdžánu a Kuby.

4.3 INTEGRACE AZYLANTŮ A OSOB S UDĚLENOU DOPLŇKOVOU OCHRANOU

Oblast integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou je upravena **Státním integračním programem** (SIP). Legislativně SIP upravují §§ 68 až 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Současný SIP byl schválen usnesením vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954 a účinnosti nabyl dne 1. ledna 2016. Dne 16. ledna 2017 schválila vláda svým usnesením č. 36 **aktualizovanou podobu SIP**. Tímto usnesením je kromě závazných zásad SIP stanoveno, že ministr vnitra zajistí funkci generálního poskytovatele integračních služeb (GPIS) v roce 2017 a v letech následujících. Tímto subjektem zastřešujícím integrační aktivity je od ledna 2017 Správa uprchlických zařízení, která je mj. provozovatelem integračních azylových středisek. Ve své aktualizované podobě je program schopen lépe reagovat na potřeby procesu integrace.

Cílem programu je i nadále usnadnit proces integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou v České republice především v oblasti výuky českého jazyka, vstupu na trh práce, v oblasti bydlení, vzdělávání dětí a rekvalifikací.

Generální poskytovatel integračních služeb v rámci Státního integračního programu, tj. SUZ, zprostředkovává integrační služby azylantům a poživatelům doplňkové ochrany na celém území ČR. Úkolem generálního poskytovatele je koordinace a zajištění integračních služeb azylantům a poživatelům doplňkové ochrany, a to také ve spolupráci s ostatními subjekty, kterými jsou zejména dotčená ministerstva, obce, nestátní neziskové organizace, církve, dobrovolníci, zaměstnavatelé aj. Poskytovatel může jednotlivé služby zajistit prostřednictvím třetí osoby formou subdodávky. Změnou GPIS došlo k očekávané stabilizaci poskytování těchto služeb v rámci SIP.

Veškerá pomoc, podpora a spolupráce oprávněné osoby se řídí **individuálním integračním plánem**, který poskytovatel připravuje v úzké spolupráci s oprávněnými osobami a pracovníky integračních azylových středisek. Integrační plán je základní dokument popisující integrační cíle u konkrétní osoby a průběh integrace v těchto klíčových oblastech: bydlení, zaměstnání, vzdělávání a odstranění jazykové bariéry, v oblasti sociální a zdravotní. Jedná se o aktivity, které povedou k naplnění stanoveného cíle. Na realizaci a uskutečnění aktivit se čerpají finanční prostředky ze speciálního rozpočtu a spolupráce na jeho plnění trvá 12 měsíců. Součástí plánu je i materiální vybavení oprávněné osoby, které je hrazeno z rozpočtu, a to podle předem stanovených limitů.

V roce 2017 vstoupilo do SIP celkem **101 oprávněných osob**. V průběhu roku bylo vypracováno celkem 104 nových individuálních integračních plánů pro celkem 180 držitelů mezinárodní ochrany. Současně generální poskytovatel provedl 78 aktualizací plánů vytvořených v roce 2016. Z prostředků alokovaných v roce 2017 na SIP ve výši 46,5 mil. Kč bylo na zajištění integračních služeb čerpáno 8 824 000,- Kč. Většinu uvedené sumy činily přímé výdaje za služby, zajišťování bydlení a vybavení oprávněným osobám, další náklady tvořily platby za integrační služby neziskovým organizacím.

NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU A DALŠÍ ZRANITELNÉ SKUPINY

Do specializovaného Zařízení pro děti-cizince bylo za rok 2017 umístěno **26 nezletilých cizinců ze třetích zemí bez doprovodu. Z tohoto počtu požádalo 7 osob o mezinárodní ochranu v ČR.**

V roce 2017 pobývaly v Zařízení pro děti-cizince nejčastěji děti z **Afghánistánu (14 osob)** a **Vietnamu (4 osoby)**.

V roce 2017 byl plně **podporován stávající systém péče o nezletilé bez doprovodu (NBD) v ČR.** Byl kladen důraz zejména na **individuální posouzení problematiky jednotlivých nezletilých dětí, nastavení kvalitní profesionální péče s cílem včasné integrace.**

I nadále docházelo k setkáním tzv. expertní skupiny, která reaguje na aktuální situaci NBD v ČR a snaží se podávat podněty i k legislativním úpravám problematiky nezletilých cizinců. V roce 2017 bylo základním tématem **ověřování věku NBD a hledání optimálního a neinvazivního způsobu zjištění chronologického věku klienta.**

5.1 NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU

Česká republika se v této oblasti řídí *Koncepcí ochrany a péče o nezletilé cizince bez doprovodu, včetně žadatelů o mezinárodní ochranu*, která byla přijata v roce 2012. Tato koncepce nastavila pravidla týkající se zacházení s NBD, kteří se dostanou na území České republiky bez zákonného zástupce, a taktéž upravila systém péče a podmínky pro integraci této skupiny.

Česká republika disponuje v rámci péče o nezletilé cizince bez doprovodu ojedinělým pracovištěm – **Zařízením pro děti-cizince (ZDC)**, které poskytuje péči dětem, které nejsou občany ČR a splňují podmínky stanovené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Zařízení zajišťuje plně přímé zaopatření, terapeutické a podpůrné služby, vzdělávání, intenzivní práce na integračním procesu a přípravu na budoucí samostatný život.

V roce 2017 se praxe ani právní postavení nezletilých žadatelů bez doprovodu v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany za uplynulý rok nezměnilo. V posledních letech nedošlo k žádné změně v legislativě, politikách či praxi, která by se přímo dotýkala otázek postavení NBD po ukončení řízení o jejich žádosti o udělení azylu, případně jiného pobytového statutu v České republice – lze snad pouze zmínit novelu zákona o pobytu cizinců, která výslovně akcentovala roli zájmu dítěte: zájem dítěte je výslovně uveden v zákoně o pobytu cizinců jako element, který je nutno brát v potaz v řízení o správním vyhoštění nezletilého cizince či jeho případného zajištění v zařízení pro zajištění cizinců.

Podle Koncepce ochrany péče o nezletilé cizince bez doprovodu z roku 2012 mají být NBD umísťováni především v rámci běžné sítě náhradní péče (rodinné i realizované v zařízeních – dětských domovech či zařízeních pro děti vyžadujících okamžitou pomoc) a speciální Zařízení pro děti-cizince by mělo být využíváno pouze ve výjimečných a sporných případech, kdy je nutné ověřit udávaný věk NBD nebo NBD pocházejí

ze zcela odlišného kulturního a sociálního prostředí, či jsou zatíženi traumatickými zážitky (válečné konflikty apod.), nerozumí a nehovoří česky. Ve většině případů jsou však děti cizinců umísťováni především do výše zmíněného speciálního Zařízení pro děti-cizince.

V září 2015 byl MŠMT přijat v souvislosti s narůstajícím počtem přijímaných NBD v rámci migrační krize dokument s názvem Informace týkající se nezletilých bez doprovodu v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. Prostřednictvím tohoto dokumentu byl ze strany MŠMT stabilizován nový systém péče o NBD. Byla určena nová pracoviště pod metodickým vedením Zařízení pro děti-cizince, která jsou určena pro dlouhodobou péči o nezletilé cizince bez doprovodu.

V roce 2017 byl plně podporován stávající systém péče o NBD v ČR. Byl kladen důraz zejména na individuální posouzení problematiky jednotlivých nezletilých dětí bez doprovodu, nastavení kvalitní profesionální péče s cílem včasné integrace. Byla podporována spolupráce ZDC a následných zařízení v rámci metodického vedení a proběhly i některé společné vzdělávací akce pro pracovníky všech zařízení. Mezi takové akce patřil i závěrečný seminář projektu Erasmus+, kde pracovníci ZDC seznámili kolegy z ostatních zařízení pracujících s NBD, některých neziskových organizací a Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), s výstupy a zkušenostmi z praktických návštěv a seminářů italských organizací pracujících s NBD.

V roce 2017 byl také rozpracován systém dobrovolnictví a hostitelské péče o NBD ve spolupráci ZDC a neziskového sektoru.

Velmi důležitým prvkem péče o NBD v ČR je práce tzv. expertní skupiny, tedy pravidelná pracovní setkání odborníků z jednotlivých rezortů participujících na práci s NBD. I v roce 2017 docházelo k setkáním skupiny, která reaguje na aktuální situaci NBD v ČR a snaží se podávat podněty

i k legislativním úpravám problematiky nezletilých cizinců bez doprovodu. Základním tématem jednání bylo ověřování věku NBD a hledání optimálního a neinvazivního způsobu zjištění chronologického věku klienta. Kromě řešení aktuálních problémů zaměřených na jednotlivé nezletilé cizince bez doprovodu, se řešily i koncepční záležitosti, tak aby péče o NBD v ČR byla především v nejlepším zájmu dítěte. Velmi často na této platformě zazněly i příspěvky ze zahraničních stáží, konferencí a seminářů, které byly cenným zdrojem informací pro další práci odborníků a pro aktualizaci koncepce péče o NBD v ČR.

V oblasti ochrany práv nezletilých cizinců bez doprovodu se MPSV v roce 2017 zaměřilo na podporu implementace metodického materiálu pro orgány sociálně-právní ochrany dětí „Metodické doporučení MPSV č. 1/2016 k postupu obecních úřadů obcí s rozšířenou působností při poskytování sociálně-právní ochrany nezletilým cizincům bez doprovodu“, a to formou konzultací pro orgány sociálně-právní ochrany dětí prostřednictvím Magistrátu hlavního města Prahy a krajských úřadů, a to s důrazem na nejnovější vývoj standardů ochrany nezletilých cizinců bez doprovodu na úrovni Evropské unie, Rady Evropy a Organizace spojených národů.

Základní informace o podpoře integrace cizinců a o prevenci nežádoucích jevů, včetně možnosti zajištění komunitního tlumočení a kontaktů na organizace komunitní tlumočení poskytující, byly zahrnuty do Směrnice generální ředitelky č. 16/2017 – Postup a pokyny k realizaci politiky zahraniční zaměstnanosti, která slouží jako metodika pro pracovníky ÚP ČR v oblasti zahraniční zaměstnanosti.

Statistiky

Celkově pobývalo v roce 2017 ve specializovaném ZDC **26 nezletilých cizinců bez doprovodu** ze třetích zemí (každoročně se jedná o desítky osob), o mezinárodní ochranu ve stejném roce požádalo **7 nezletilých**

děti bez doprovodu ze třetích zemí (počet nezletilých žadatelů bez doprovodu ze třetích zemí žádajících o mezinárodní ochranu se každoročně pohybuje jen v řádu jednotek). Ve srovnání s rokem 2016 (4 nezletilí cizinci bez doprovodu žádající o mezinárodní ochranu) se jedná o mírný nárůst. V porovnání s ostatními členskými státy se však jedná stále o velmi nízké počty.

Dle údajů z posledních třech let (2015, 2016 i 2017) platí, že většina nezletilých bez doprovodu ze třetích zemí pobývajících v ČR je starší 15 let, avšak nikoliv ve věku před těsným dosažením zletilosti. Převažují jednoznačně muži. V roce 2017 pobývaly v Zařízení pro děti-cizince nejčastěji děti z Afghánistánu (14 osob) a Vietnamu (4 osoby).

Tabulka 5: Počet nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří požádali o mezinárodní ochranu v období 2007–2017

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁹	2017 ²⁰
Počet nezletilých bez doprovodu žádajících o mezinárodní ochranu	56	36	9	4	8	5	2	6	14	4	7

Zdroj: OAMP (pro období 2007–2015), ZDC (pro rok 2016–2017)

5.2 OSTATNÍ ZRANITELNÉ SKUPINY OSOB

Co se týče řízení o udělení mezinárodní ochrany, stejně tak jako nezletilí cizinci bez doprovodu a oběti obchodování s lidmi, tak i osoby se zdravotním postižením, starší osoby, těhotné ženy, rodiče samoživitelé s nezletilým dítětem, osoby s duševní poruchou a osoby, které byly

¹⁹ Tento počet nemusí být za ČR úplný, jedná se o počet dětí, které byly umístěné do ZDC a požádaly v tomto zařízení v roce 2016 o mezinárodní ochranu.

²⁰ Tento počet nemusí být za ČR úplný, jedná se o počet dětí, které byly umístěné do ZDC a požádaly v tomto zařízení v roce 2017 o mezinárodní ochranu.

vystaveny týrání, znásilnění či jiné vážné formě psychického, fyzického či sexuálního násilí, patří do tzv. zranitelných skupin podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přijímací směrnice). Jak v případě procedury udělování mezinárodní ochrany, tak i v případě dalších procedur věnovala Česká republika vždy velkou pozornost zranitelným skupinám.

Česká republika se rovněž soustředí na osoby ohrožené fenoménem obchodování s lidmi a zaměřuje se na prevenci v této oblasti. Pro oběti obchodování s lidmi mladší 18 let Česká republika disponuje specializovaným systémem pomoci, který spadá pod MŠMT. Dále důležitou roli zastávají při řešení situace dětských obětí obchodování s lidmi také pracoviště OSPOD, která chrání práva a hájí zájmy ohroženého dítěte. Více o tématu obchodování s lidmi viz kapitola 6.

Nadále byla věnována zvýšená pozornost integraci cizinců ve zranitelném postavení, zejména dětem cizinců a mládeži, ženám-cizinkám a seniorům.

OPATŘENÍ V OBLASTI BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

V roce 2017 bylo za trestný čin obchodování s lidmi stíháno **24 osob** a **14 osob** bylo v témže roce odsouzeno. V dlouhodobém horizontu je viditelný pokles obětí pocházejících ze třetích zemí a naopak nárůst obětí z řad občanů EU.

V roce 2016 byla schválena **Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016–2019**. Tento dokument stanovil celkem 13 strategických úkolů/priorit. Nad rámec priorit zmíněná strategie stanovuje průřezové priority pro přístup k problematice obchodování s lidmi, a to genderově specifický přístup vůči obětem obchodování s lidmi, dále zvláště citlivý přístup vůči obětem, u kterých byly použity zvláště závažné prostředky donucení, stejně tak jako specifický přístup k obětem ve více zranitelném postavení, jako jsou osoby ze sociálně vyloučených lokalit a migranti.

Do speciálního **Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi** Ministerstva vnitra bylo v roce 2017 zařazeno celkem **14 obětí obchodování s lidmi ze třetích zemí** (vedle 10 osob ze zemí EU).

Česká republika si je vědoma důležitosti boje proti obchodování s lidmi. Řídí se tzv. **4 P: prevence, podpora obětí, postih pachatelů a partnerství**. Usnesením vlády ČR ze dne 27. dubna 2016 č. 360 schválila vláda ČR **Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016 až 2019** (je již pátým strategickým dokumentem v této oblasti, dále jen „Strategie“) a uložila členům vlády ČR plnit opatření vyplývající ze Strategie spadající do jejich působnosti. Zároveň vláda uložila ministru vnitra předložit vládě do 31. března 2020 návrh Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na následující období včetně vyhodnocení Strategie na období 2016 až 2019. Strategie, stejně jako každoroční Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice, obsahuje detailní vyhodnocení situace a plnění dílčích úkolů. Prioritními oblastmi Strategie jsou boj proti pracovnímu vykořisťování a postih pachatelů a boj proti obchodování s dětmi.

V kontextu uvedených priorit bylo identifikováno několik klíčových nástrojů pro jejich dosažení, a to zejména, zvyšování citlivosti zapojených aktérů i široké veřejnosti vůči problematice obchodování s lidmi a s tím související posílení identifikace obětí. Dále se jedná o systematické šíření osvěty a obecné informovanosti o tomto trestném činu, jeho podobách a systému pomoci obětem. V souvislosti se sporadickým výskytem některých forem obchodování s lidmi na území České republiky a u forem, u kterých absentuje výkladová praxe, je pak klíčovým nástrojem koordinace postupu v boji proti těmto „novým“ formám obchodování s lidmi. V neposlední řadě se jedná o posilování spolupráce, a to nejen v rovině mezioborové, ale také na všech úrovních (se zaměřením na posílení roviny regionální).

Oběti obchodování s lidmi jsou považovány podle zákona o obětech trestných činů (č. 45/2013 Sb.) za zvlášť zranitelnou skupinu osob, na kterou se vztahuje nutnost citlivého a speciálního zacházení. Tomu odpovídá také nastavení Národního referenčního mechanismu.

Pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let, a to jak pro občany EU obchodované na území ČR, pro občany třetích zemí obchodované na území ČR a pro občany ČR obchodované na území ČR či v zahraničí, funguje Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi Ministerstva vnitra ČR (dále jen „Program“), jedná se o opatření vytvořené s cílem poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu na základě individuálního posouzení rizika.

V roce 2017 bylo do Programu zařazeno celkem 24 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi (nárůst o 10 osob oproti roku 2016), a to z Moldavska (5), Ukrajiny (5), Nigérie (1), Filipín (2), Vietnamu (1), Slovenska (1) a České republiky (9). V sedmnácti případech se jednalo o pracovní vykořisťování a v sedmi případech o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Věková kategorie obětí se pohybovala mezi +20 až 53 lety. Poprvé od doby, kdy Program vznikl a jsou v jeho rámci zaznamenávána a vyhodnocována data, tvoří nejpočetnější skupinu osob zařazených v Programu občané a občanky ČR (celkem 9 osob, 4 muži a 5 žen).

Klíčovým cílem Programu je humanitární rozměr pomoci a ochrany obětí obchodování s lidmi. Obětem tohoto závažného trestného činu nabízí ubytování, psychosociální a zdravotní pomoc, služby tlumočení, právní asistenci, služby advokáta, asistenci při vyhledávání zaměstnání, možnost legalizace pobytu a důstojný návrat do země původu. Nicméně, jeho účelem je také získávání relevantních informací o kriminálním prostředí, které mohou vést k odhalení, potrestání a odsouzení pachatelů. Všechny oběti zařazené v Programu projeví zájem o předání podnětů na prošetření svého případu na příslušný útvar PČR.

Situace v problematice obchodování s lidmi během roku 2017 nezažnamenala oproti předchozímu období výrazné změny. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování.

Objevují se však i případy smíšené, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti.

Údaje o počtech osob zařazených do Programu neodráží celkovou situaci v oblasti obchodování s lidmi v České republice. Program je nutné vnímat jen jako jedno z možných opatření pro oběti obchodování s lidmi. Od roku 2003 bylo do Programu zařazeno celkem 228 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi.

Prostřednictvím Programu dobrovolných návratů, který je součástí Programu, byl realizován v roce 2017 dobrovolný návrat 5 osob do země původu (Moldavsko).

Uvedeným činnostem, konaných v rámci Programu za rok 2017, odpovídají fakticky vynaložené finanční náklady ve výši 1 188 583,6,- Kč.

Preventivní aktivity a vzdělávací akce za rok 2017

Významnou součástí Programu je také podpora preventivních aktivit a vzdělávacích opatření. Každoročně jsou za finanční podpory MV pravidelně prováděny rozsáhlé preventivně informační aktivity o obchodování s lidmi. V roce 2017 byla nestátním neziskovým sektorem realizována kampaň, financovaná z MV, cílená na obchodované a vykořisťované osoby, případně na osoby ohrožené obchodem s lidmi a vykořisťováním. Nevládními organizacemi byly rovněž uskutečněny terénní výjezdy za účelem analýzy prostředí, vyhledávání a informování potenciálních obětí na území ČR.

Spolupráce zainteresovaných subjektů přispívá k efektivnímu boji proti obchodování s lidmi. Také v roce 2017 se uskutečnilo setkání **Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi**. Koordinační skupina slouží jako platforma pro vzájemné informování členů mezirezortní skupiny a taktéž koordinaci aktivit v oblasti boje

proti obchodování s lidmi na národní úrovni. Členové této skupiny, jimiž jsou vládní a taktéž nevládní organizace, dále přispívají do každoroční zprávy o stavu obchodování s lidmi v ČR²¹.

Česká republika taktéž spolupracuje s významnými zdrojovými zeměmi a mezinárodními organizacemi (OBSE²², ICMPD²³, DCAF²⁴ atd.). Také se aktivně účastní zasedání platformy Národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů, jež jsou dvakrát ročně pořádány Evropskou komisí a aktuálně předsedajícím státem EU. V oblasti policejní spolupráce jsou hojně využívány Společné vyšetřovací týmy (JITs²⁵) a probíhá také kooperace v rámci zavedených platforem jako např. EMPACT²⁶/ETUTU²⁷.

Statistiky

V roce 2017 bylo trestně **stíháno** Policií České republiky **24 osob** a **14 osob** bylo v témže roce **odsouzeno** za trestný čin obchodování s lidmi.

²¹ www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx

²² *Organization for Security and Co-operation in Europe*

²³ *International Centre for Migration Policy Development*

²⁴ *The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces*

²⁵ *Joint Investigation Teams*

²⁶ *European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats*

²⁷ ETUTU vzniklo jako subprojekt EMPACTu v roce 2012 a jeho cílem je boj proti obchodování s lidmi v souvislosti s nigerijskými občany. Vedoucím státem tohoto projektu je Německo.

Tabulka 6: Počet osob trestně stíhaných a odsouzených za obchodování s lidmi v období 2012–2017

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet osob stíhaných za obchodování s lidmi*	31	25	16	12	23***	24
Počet osob odsouzených za obchodování s lidmi**	11	20	6	19	8	14

Zdroj: *Policejní prezidium; **MSP

*** V roce 2016 došlo k rozsáhlé rekonstrukci Evidenčně statistického systému kriminality, nelze tedy porovnávat počet osob stíhaných za obchodování s lidmi v tomto roce s počty z předchozích let.

Trestná činnost obchodování s lidmi ve vztahu k cizincům

Trestná činnost obchodování s lidmi nezaznamenala v roce 2017 ve srovnání s předchozím rokem žádné zásadní změny. V roce 2017 nebylo prokázáno, že by nelegální migranti byli předmětem obchodování s lidmi.

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU

Z rozhodnutí vlády ČR byla v roce 2016 navýšena pomoc v rámci **Programu Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů (program „Pomoc na místě“)** na **150 milionů Kč**. Rozpočet Programu zůstal stejný i v roce 2017. Pomoc a podpora, která je komplementární k poskytování humanitární pomoci do zahraničí v gesci MZV, je směřována především do třetích zemí s cílem poskytování přímé podpory uprchlíkům na straně jedné a poskytování podpory zaměřené na budování kapacit v oblasti uprchlictví a migrace hostitelských států na straně druhé.

Dále byla v roce 2017 poskytnuta **emergentní zahraniční pomoc** ve výši **27,9 mil. Kč z rozpočtu Ministerstva vnitra** (v souvislosti s vývojem migračních toků směřovala mimořádná finanční pomoc na zvládnutí migrace v roce 2017 do Afriky).

I v roce 2017 byl realizován program MEDEVAC, který je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v regionech zasažených uprchlickou krizí či přírodní katastrofou, a to **v deseti zemích**, které odrážejí jeho teritoriální priority. Na Blízkém východě program působil v Jordánsku, Iráku a nově proběhla plánovací mise do Libanonu. V Africe program působil v Maroku a Senegal, proběhla také plánovací mise do Etiopie. Systémově a dlouhodobě působí program MEDEVAC na Ukrajině, menší projekty byly realizovány v Nepálu a Kambodži.

V průběhu roku 2017 v rámci **Programu poskytování asistence českým krajanům** přicestovalo do ČR celkem **307 příslušníků českých krajaňských komunit na Ukrajině**.

7.1 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY

Mezinárodní spolupráce ČR v oblasti migrace pokračovala v roce 2017 především spoluprací na úrovni jednotlivých orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur jako Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (FRONTEX) a Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO). Česká republika se rovněž soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, azylu a ochrany státních hranic, a to jak na úrovni bilaterální, tak na úrovni multilaterální i unijní.

Na úrovni Evropské unie pokračovala Česká republika v účasti na rozvoji a implementaci nástrojů Globálního přístupu k migraci a mobilitě (GAMM) představující koncepční rámec vnější migrační politiky Evropské unie, a to zejména prostřednictvím Pražského procesu, který představuje multilaterální migrační dialog. Česká republika pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace také úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi, s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik (ICMPD) a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Česká republika v roce 2017 předsedala Řídící skupině ICMPD.

Pro ČR byl vedle jižní dimenze zásadní rozvoj východní a jihovýchodní dimenze GAMM, především prostřednictvím Pražského procesu, který představuje hlavní multilaterální migrační dialog. ČR spolu s Polskem, Maďarskem a Litvou vedly Pražský proces v tzv. Strategické skupině,

kteřá určovala a řídila klíčové aktivity procesu. Pražský proces je hlavní multilaterální migrační dialog EU s východními a jihovýchodními sousedy EU. Na ministerské konferenci v Bratislavě v září 2016 byl schválen vznik Školícího a analytického centra Pražského procesu, který využije výsledky dosavadních projektů pro praktická školení. V roce 2017 probíhaly přípravy pro vznik tohoto centra, které bude od roku 2018 sídlit ve Vídni po boku sekretariátu Pražského procesu.

Dne 19. září 2016 schválilo Valné shromáždění OSN Newyorskou deklaraci pro uprchlíky a migranty a započal tak dvouletý proces mezivládního vyjednávání dvou právně nezávazných dokumentů, Globálního kompaktu pro migraci a Globálního kompaktu pro uprchlíky. Během roku 2017 proběhlo k oběma kompaktům za účasti ČR celkem šest neformálních konzultací projednávajících širokou škálu migračních a uprchlických témat. Na konci roku 2017 odstartovala formální mezivládní projednávání konkrétních návrhů Globálního kompaktu pro migraci a Globálního kompaktu pro uprchlíky, která budou dokončena na podzim 2018.

Pražský proces

Pražský proces byl založen ministerskou konferencí, která se konala v Praze 28. dubna 2009. Je to mezivládní, státy řízený dialog o migraci, jehož se účastní 50 států, instituce Evropské unie a vybrané mezinárodní organizace. Během této konference zúčastněné státy přijaly *Společnou deklaraci o migraci* týkající se principů a opatření podporující úzkou spolupráci v oblasti migrace.

Pražský proces byl doposud veden Polskem za podpory České republiky, Maďarska, Slovenska, Rumunska, Německa a Švédska. Polsko se vzdalo vedení procesu ke konci roku 2016 a zaslalo ministru vnitra České republiky žádost o převzetí vedení. Česká republika odpověděla návrhem zřízení tzv. strategické skupiny států, kde by předsednictví rotovalo na pravidelné bázi. Dne 12. prosince 2017 byla na posledním

Setkání vysokých úředníků (SOM²⁸) ve Varšavě představena nová řídicí struktura tzv. Strategic Group. Vznik této skupiny byl inspirován dalšími migračními dialogy, kde je cílem rozvrhnout řídicí funkci mezi více účastníků než pouze jeden předsedající stát. Na posledním SOM byla rovněž představena třetí fáze pražského procesu, se kterou vyjádřily všechny ČS souhlas. Nová fáze Pražského procesu začala v lednu 2018 a nazývá se **Pražský proces: Dialog, analýza a školení (PP DATA)**. V souvislosti s novou fází procesu vzniklo na základě schválení na ministerské konferenci v Bratislavě v září 2016 Školící a analytické centrum Pražského procesu (Training and Analytical Centre of the Prague Process). Toto centrum bude poskytovat školení pro úředníky z partnerských zemí v jednotlivých oblastech migrační politiky. V roce 2018 jsou plánovány 2 školení pro migrační experty ze třetích zemí, první na azylovou proceduru a druhé na nelegální migraci. Současně probíhá budování sítě expertů v partnerských zemích s cílem zajištění kvalitního sběru dat pro Migrační Observatoř.

Projekt MOBILAZE s Ázerbájdžánem

V roce 2015 byl s Ázerbájdžánem zahájen projekt *MOBILAZE*²⁹, který je rozdělen do pěti komponentů: a) monitoring a analýza migračních pohybů; b) management pracovní migrace; c) boj proti nelegální migraci; d) azylová politika; e) návraty a reintegrace. Do projektu jsou zapojeny především ázerbájdžánská Státní migrační služba, pohraniční služba, Ministerstvo práce a sociální ochrany, Ministerstvo školství, státní univerzita Baku, místní regionální a lokální autority, neziskové organizace, ale také soukromníci. V rámci druhého komponentu na téma zlepšení povědomí veřejnosti o mobilitě mezi Ázerbájdžánem a EU byla prezentována Informační brožura k možnostem studia v EU na Mezinárodní vzdělávací exhibici v Baku 6.–8. října 2017. Součástí exhibice byly odborné konzultace za účasti expertů z České republiky

²⁸ Senior Officials Meeting

²⁹ Mobility Partnership with Azerbaijan

a dalších členských států. Jako součást třetího komponentu se konaly v září a říjnu 2017 dva podpůrné pilotní tréninky expertů zaměřené na první fázi přijímání dokumentů za účasti EU expertů z České republiky a dalších členských států. Došlo také k vytvoření praktického manuálu za spolupráce expertů z Litvy, Nizozemska a České republiky, který se v prvotní fázi zaměřuje na nejmodernější techniky kontroly dokumentů a dále na expertní výukové techniky a postupy.

Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO)

V roce 2017 nadále mezi klíčové aktivity Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) patřila zejména operativní a technická podpora azylových systémů ve vybraných státech EU – především pak v Řecku a Itálii, kde taktéž pokračovala asistence EASO v souvislosti s naplňováním relokačního programu. V Itálii se podpora zaměřovala také na zvyšování kapacit v oblasti registrací žádostí o mezinárodní ochranu či podporu v oblasti dublinského nařízení, kde došlo k posílení spolupráce. V souvislosti s prohlášením EU a Turecka z 18. března 2016 EASO také pokračoval v poskytování asistence při řízení o mezinárodní ochraně, tedy vedení pohovorů o přípustnosti a oprávněnosti žádosti o mezinárodní ochranu osob, které připluly z Turecka na řecké ostrovy po 20. březnu 2016.

ČR se na činnosti EASO podílela nejen účastí na pravidelných zasedáních Správní rady EASO a dalších expertních jednáních týkajících se výše uvedených dílčích aktivit úřadu, ale rovněž prostřednictvím poskytování národních expertů, které aktivně do Řecka a Itálie vysílá již od podzimu 2015. V roce 2017 ČR realizovala v souvislosti s výše uvedenými aktivitami EASO celkem 25 vyslání národních expertů, z toho 17 do Itálie a 8 do Řecka.

EASO se nadále v roce 2017 věnovalo svým povinnostem vycházejícím ze současného mandátu, který úřadu ukládá podpůrnou roli členským

státům především v oblasti harmonizace společného evropského azylového systému (SEAS), např. přijímacím podmínkám, zvyšování kvality azylových řízení, posuzování zranitelnosti, dublinským případy či vytváření společných informací o zemích původu. EASO se též intenzivně zaměřovalo na školení národních expertů v dílčích oblastech své působnosti. V tomto rámci bylo v roce 2017 proškoleny 17 českých národních expertů, zejména v oblasti dublinského řízení, mezinárodní ochrany, základních lidských práv, informací o zemích původu, přijímacích procedur, technik pohovoru či inkluze a exkluze.

Dne 19. června 2017 se za přítomnosti pracovníků OAMP uskutečnil Den EASO, který posloužil pro prezentaci aktuálních, výše uvedených aktivit EASO, ale také k informování případných zájemců z řad pracovníků MV o vyslání v rámci působení EASO v Řecku a Itálii.

7.2 HUMANITÁRNÍ PROJEKTY, PŘESÍDLOVÁNÍ, RELOKACE

Pomoc v zahraničí

V reakci na zhoršování bezpečnostní i humanitární situace v bezprostředním okolí EU, spojenou především s ozbrojeným konfliktem v Sýrii, schválila vláda ČR v lednu 2015 vznik stálého Programu Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů (dále „Pomoc na místě“). Na podzim téhož roku pak vláda schválila obecnější Koncepti Ministerstva vnitra pro asistenci uprchlíkům a státům pod silnými migračními tlaky, která formuluje obecný rámec, prostřednictvím kterého MV provádí a do budoucna bude provádět své aktivity ve vztahu k vnější dimenzi migrace. Realizace probíhá především asistencí uprchlíkům a státům, které jsou pod silnými migračními tlaky.

Skrze program Pomoc na místě MV uděluje peněžní dary do zahraničí určené zejména na pomoc uprchlíkům přímo v místě jejich prvotního vysídlení, a státům, které velký počet uprchlíků hostí nebo se s nimi jako tranzitní země potýkají. V roce 2015, kdy vrcholila migrační krize zejména v oblasti Blízkého východu, Ministerstvo vnitra rozdělilo na projekty spojené s podporou uprchlíků celkem 100 milionů Kč. Česká republika tak projevila solidaritu jak přímo s uprchlíky, kterým byla zajištěna základní péče, tak se státy potýkajícími se s velkými migračními tlaky, a svým dílem tak přispěla k utišení vyhrocené migrační situace.

Potřeby uprchlíků a států hostících migranty na svém území ovšem stále přetrvávají a jsou zejména kvůli vleklému konfliktu v Sýrii a jejím okolí dokonce naléhavější – až 13 milionů Syřanů, podle dat UNHCR, stále potřebuje asistenci a řešení jejich situace vyžaduje dlouhodobý a komplexnější přístup. Výše pomoci v roce 2016 byla s ohledem na situaci v oblasti migrace z rozhodnutí vlády ČR navýšena na 150 mil. Kč a společně s emergentními dary z rozpočtu MV na krizové události bylo v souvislosti s migrací v roce 2016 rozděleno 200,7 milionů Kč. V roce 2017 disponoval program Pomoc na místě rozpočtem ve výši 150 milionů Kč a navíc byly rozděleny ad hoc dary ve výši 27,9 mil. Kč z rozpočtu MV, celkem tedy bylo vynaloženo na projekty spojené s migrací 177,9 mil. Kč. Mezi prioritní oblasti programu Pomoc na místě v roce 2017 patřil region Blízkého východu a západního Balkánu, vzhledem k aktuálnímu vývoji migračních toků byly realizovány i projekty v Africe. V roce 2018 se plánuje v rámci programu Pomoc na místě rozdělit dalších 150 milionů Kč.

Přehled darů z Programu Pomoc na místě v roce 2017

Priorita č. 1 – region Blízkého východu

Jordánsko

- **finanční podpora Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) při dalším rozvoji uprchlického tábora Azraq v Jordánsku – 40 mil. Kč**

Cílem projektu bylo zvýšení kvality života v uprchlickém táboře Azraq prostřednictvím budování infrastruktury. Jedná se o doplnění projektu z roku 2016 – rozšíření a oprava obydlí pro 31 000 obyvatel tábora. Dar je součástí česko-německého projektu v Jordánsku sjednaného předsedou vlády B. Sobotkou a kancléřkou A. Merkelovou. Projekt byl zahájen v červnu roku 2017 a dokončen v prosinci 2017.

- **finanční podpora vlády Jordánska na vybudování školícího centra v oblasti azylové politiky a azylového řízení a nákup související techniky – 15 mil. Kč**

Finanční dar umožní vybudování školícího centra v oblasti azylové politiky a azylového řízení a nákup související techniky, který byl jordánskými úřady identifikován jako priorita pro rok 2017. Dar také předpokládá propojení tohoto národního příspěvku s připravovaným projektem zemí Visegrádské skupiny ve spolupráci s ICMPD a EASO.

Irák

- **obnova infrastruktury osvobozených území a stabilizace nejvíce zranitelných skupin obyvatelstva – 20 mil. Kč**

Finanční dar pro Irák směřoval do oblastí, které zasáhl velký příliv uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, a to jak na území pod správou centrální vlády, tak do oblasti pod samosprávou iráckého Kurdistanu. Guvernorát Duhok, nacházející se v iráckém Kurdistanu, obdržel dar ve výši 10 mil. Kč na dostavbu centra pro psychicky nemocné děti a Okres Al-Hamdaniya obdržel skrze Fond Irácké republiky pro rekonstrukci oblastí poničených teroristickými operacemi (REFAATO) 10 mil. Kč na obnovu a dostavbu elektrické sítě a rekonstrukci zdravotnického zařízení. Projekty mají být dokončeny v červenci 2018.

Priorita č. 2 – region západního Balkánu

Makedonská republika

- **posilování azylového a migračního systému v souvislosti s řešením migrační situace – 28 mil. Kč**

Větší část peněžního daru ČR ve výši 27 mil. Kč byla poskytnuta Ministerstvu vnitra Makedonské republiky za účelem pořízení vozidel pro potřeby makedonské pohraniční policie. Menší část peněžního daru ve výši 1 mil. Kč byla poskytnuta Ministerstvu vnitra Makedonské republiky na technické vybavení v oblasti azylové infrastruktury v rámci pomoci a podpory organizované UNHCR. Slavnostní předání 45 automobilů značky Škoda Octavia proběhlo dne 14. prosince 2017 v areálu makedonského ministerstva vnitra.

Srbská republika

- **posilování azylového a migračního systému prostřednictvím rozvoje místní azylové infrastruktury – 27 mil. Kč**

Tento finanční dar byl směřován na pomoc při posilování srbského imigračního systému prostřednictvím rozvoje místní azylové infrastruktury. Konkrétně se jedná především o náklady spojené s rozšířením a zkvalitněním infrastruktury srbských azylových zařízení a přijímacích středisek (pořízení softwaru a technického vybavení, přímou materiální pomoc migrantům a žadatelům o azyl), financování studijní cesty pro srbské experty na migraci do ČR a výměnu zaměstnanců na určitou dobu za cílem získání nových, odborných zkušeností. Čerpání finančních prostředků se předpokládá do konce roku 2018.

Emergentní zahraniční pomoc z rozpočtu Ministerstva vnitra

Republika Pobřeží slonoviny

- **společný česko-italský projekt stabilizace obyvatel Pobřeží slonoviny – 27 mil. Kč** (20 mil. Kč z rozpočtu projektu a 7 mil. Kč z rozpočtu MV)

MV ČR a Italská republika iniciovaly realizaci společného projektu v Republice Pobřeží slonoviny, která patří mezi jednu z hlavních zemí původu migrantů mířících do Evropy. Záměrem je především zlepšit registraci obyvatelstva a postavení osob bez státní příslušnosti v Pobřeží slonoviny a přispět tak ke stabilizaci migrační situace v celém regionu západní Afriky. Cílovou skupinou je 700 000 lidí bez státní příslušnosti a lidé, kterým hrozí, že se bez státní příslušnosti ocitnou. Projekt se zaměří i na reintegraci 15 000 migrantů z Pobřeží slonoviny, kteří se navrátili zpět do země svého původu. Součástí

projektu bude také zlepšení přístupu ke zdravotní péči, vodním zdrojům a prevence sexuálního násilí. Projekt byl zahájen v listopadu 2017 a jeho ukončení se předpokládá v prosinci 2018. Implementací je pověřen Úřad Vysokého Komisaře OSN pro uprchlíky.

Stát Libye

- **dobrovolný příspěvek do Nouzového svěřeneckého fondu pro Afriku (severoafriické okno) na podporu programu prováděného italským Ministerstvem vnitra a zaměřujícího se na posílení funkčnosti libyjské pobřežní a námořní stráže – 24 mil. Kč (20,9 mil. Kč ad hoc pomoc z rozpočtu MV a 3,1 mil. Kč z rozpočtu Úřadu vlády ČR)**

Jedná se o reakci na výsledky zasedání Evropské rady ve dnech 22. a 23. června 2017, která se zabývala pokračujícím zesíleným migračním tlakem v centrálním Středomoří. ČR též nabídla konkrétní pomoc Itálii ve formě vyslání kontingentu policistů, kteří budou asistovat při provádění návratových operací, či další přímé podpory pro řešení aktuální situace např. při výstavbě zařízení pro zajištění cizinců. Na posílení libyjské pobřežní a námořní stráže ČR poskytla již v loňském roce částku 40 tisíc EUR.

Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel – program MEDEVAC³⁰

Program MEDEVAC je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v regionech zasažených uprchlickou krizí či přírodní katastrofou. V roce 2017 byl realizován na základě usnesení vlády České republiky č. 956 ze dne 20. listopadu 2015 prostřednictvím následujících aktivit a projektů – vysílání lékařských týmů

³⁰ Medical Evacuation

do zahraničí, školení zdravotnického personálu, zdravotně humanitární evakuace osob na léčení do ČR a formou peněžních darů do zahraničí na podporu a rozvoj zdravotnické infrastruktury v zemích postižených válkou, humanitárními či přírodními katastrofami.

Program MEDEVAC byl v roce 2017 realizován v deseti zemích, které odrážejí jeho teritoriální priority. Na Blízkém východě program působil v Jordánsku, Iráku a nově proběhla plánovací mise do Libanonu. V Africe program působil v Maroku a Senegal, proběhla také plánovací mise do Etiopie. Systémově a dlouhodobě působí program MEDEVAC na Ukrajině, menší projekty byly realizovány v Nepálu a v Kambodži.

Programu se v roce 2017 účastnilo celkem 6 českých nemocnic v přímé působnosti Ministerstva zdravotnictví, konkrétně Fakultní nemocnice (FN) Motol, Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Nemocnice Na Bulovce, FN Olomouc, FN Hradec Králové, FN Královské Vinohrady a Ústřední vojenská nemocnice, která je v přímé působnosti Ministerstva obrany.

Souhrn realizace programu MEDEVAC v roce 2017:

- vyslání 19 lékařských týmů do zahraničí za účasti 6 českých nemocnic (FN Motol, Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Nemocnice Na Bulovce, FN Olomouc, FN Hradec Králové, Ústřední vojenská nemocnice),
- 957 odborných operačních výkonů v zahraničí (oftalmologie, traumatologie, ortopedie, rekonstrukční a plastická chirurgie, dětská kardiologie, gynekologie, ORL),
- 935 odoperovaných pacientů (z Jordánska, Iráku-Regionu iráckého Kurdistánu, Senegal, Maroka a Kambodži),
- více než 1 500 odborných vyšetření s diagnostikou,

- provedení 210 neinvazivních zákroků,
- 6 rekognoskačních cest do zahraničí za účelem přípravy budoucích misí programu MEDEVAC v dané zemi (Irák – Region iráckého Kurdistánu, Libanon, Ukrajina, Maroko, Senegal, Etiopie),
- 1 zdravotně humanitární evakuace na léčení do ČR z Ukrajiny,
- 3 odborné stáže zahraničních lékařů, lékařek a zdravotnického personálu v českých nemocnicích pro celkem 11 osob,
- 1 návštěva zahraničních lékařů v ČR v rámci příprav budoucích misí,
- partnerství programu MEDEVAC pro konferenci Pražské chirurgické dny 2017,
- účast programu MEDEVAC na Pražské muzejní noci 2017,
- 2 peněžní dary v celkové výši 9 mil. Kč na vybavení nemocnic a školení lékařů v Iráku – Mosulu (Caritas, CARE).

Celkové náklady na realizaci programu MEDEVAC v roce 2017 dosáhly téměř **62 mil. Kč**.

Relokace

Ke dni 26. září 2017 skončila lhůta pro kvalifikaci žadatelů o azyl do relokačního mechanismu EU, který byl zřízen jako dočasné opatření dvěma rozhodnutími Rady EU v září 2015³¹ a cílil na přerozdělení cel-

³¹ Rozhodnutí Rady (EU) 2015/1523 ze dne 14. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka + Rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601 ze dne 22. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka.

kem 160 tisíc žadatelů o mezinárodní ochranu z Řecka a Itálie mezi členské státy EU. Pro ČR tato relokační kvóta činila 2 691 osob. V dané lhůtě bylo prostřednictvím tohoto mechanismu relokováno celkem 32 689 žadatelů o azyl (21 524 osob z Řecka a 10 842 osob z Itálie), což značí 20% úspěšnost. V rámci relokačního programu ČR přijala 12 osob z Řecka. Žádná osoba nebyla přijata z Itálie kvůli chybějícím osobním dokladům, na jejichž základě by mohlo být vyhotoveno potřebné bezpečnostní prověření. V červnu 2017 rozhodla vláda ČR o pozastavení realizace dočasných relokačních rozhodnutí z roku 2015 z důvodu výrazného zhoršení bezpečnostní situace v EU a celkové nefunkčnosti tohoto konceptu.

Dne 22. prosince 2017 podala Evropská komise k Soudnímu dvoru EU žalobu na ČR (též na Maďarsko a Polsko) kvůli porušení práva EU (tzv. infringement), kterého se měla ČR dopustit odmítáním relokací.

Přesídlování

ČR se do realizace přesídlovacího programu zapojila přijetím Koncepce národního přesídlovacího programu vycházející z usnesení vlády č. 745 ze dne 27. června 2008. Koncepce se opírá o předešlé ad hoc přesídlovací zkušenosti a stvrzuje tak připravenost ČR dobrovolně se podílet prostřednictvím přesídlovacího nástroje na řešení globálních uprchlických problémů a pomoci nejvíce zranitelným osobám v rámci společného sdílení břemene v uprchlické oblasti po boku ostatních rozvinutých zemí. Přesídlování je humanitárním nástrojem pomoci uprchlíkům, kteří se z důvodu nuceného vysídlení např. kvůli ozbrojeným konfliktům, násilí či pronásledování v zemi svého původu dostávají do velmi zranitelného postavení, přičemž ne vždy jsou země jejich prvního útočiště schopny zajistit vysídleným osobám bezpečný a důstojný život. Je to též akt solidarity se zeměmi, které velké populace uprchlíků na svém území hostí. V rámci přesídlení se jedná o přemístění nejzranitelnějších osob ze země prvního útočiště do přesídlovací země, která osobě poskytne

mezinárodní ochranu a povolení k pobytu na svém území. Výběr osob k přesídlení, mj. zahrnující azylové řízení, bezpečnostní prověření a ověřování integračního potenciálu, určuje přesídlovací stát na základě prvotního předvýběru Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR).

Na úrovni EU se ČR dobrovolně zapojila do Evropského přesídlovacího schématu ze dne 20. července 2015 nabídkou přesídlit 400 osob potřebující mezinárodní ochranu v dvouletém rozmezí. Celkem bylo v rámci tohoto přesídlovacího schématu přesídleno 20 syrských a 32 iráckých uprchlíků z Jordánska a Libanonu, a dalších 89 vnitřně vysídlených iráckých osob z regionu Iráckého Kurdistánu. Dne 5. června 2017 byl přesídlovací program ČR dočasně pozastaven vládním rozhodnutím č. 439.

S ohledem na reformu společného evropského azylového systému předložila Evropská komise dne 13. července 2016 návrh nařízení na vznik Unijního přesídlovacího rámce, který se během roku 2017 projednával na pracovní úrovni v Radě EU a Evropském parlamentu.

7.3 ASISTENCE KRAJANŮM

V roce 2017 pokračoval program poskytování asistence českým krajanům při přesídlení. Realizaci tohoto programu umožnilo přijetí usnesení vlády ze dne 8. prosince 2014 č. 1014, kterým vláda schválila nové zásady politiky vlády k přesídlování osob s prokázaným českým původem (krajanů) žijících v zahraničí. Na realizaci programu bylo vyčleněno ze státního rozpočtu celkem **31 180 tisíc Kč**, přičemž tato částka, spolu s finančními prostředky uspořené v předchozím roce ve výši **8 820 tisíc Kč**, umožnila bezproblémovou realizaci programu.

Účast v programu znamená pro jeho účastníky zjednodušení procedury povolení trvalého pobytu v České republice a podporu jejich integrace

v prvních měsících života. Nejedná se však o automatické povolení trvalého pobytu, ale o nabídku pomoci zejména tím, že stát přebírá odpovědnost za zajištění prvotního ubytování a prostředků k pobytu na první měsíce života v ČR. Tato zvýhodnění jsou však poskytována zejména osobám, u nichž je taková pomoc na místě, tedy osobám z ohrožených oblastí, nebo zdravotně, sociálně, či ekonomicky znevýhodněným příslušníkům českých krajaných komunit.

V průběhu roku 2017 do ČR přesídlilo celkem **327 osob**, z toho bylo 309 příslušníků českých krajaných komunit na Ukrajině a 18 osob, které přicestovaly do ČR z Venezuely. V případě ukrajinských krajanů se zejména jednalo o příslušníky krajaných komunit v Záporožské, Oděské a Žitomírské oblasti a dále z oblastí protiteroristických operací v Doněcké a Luhanské oblasti. Do konce roku z této skupiny 281 lidí, tedy 86%, našlo stálé bydliště i práci a zcela se osamostatnili, čímž došlo k naplnění účelu tohoto programu. Zbytek přesídlených krajanů se do místa trvalého usídlení přestěhoval na počátku roku 2018. Největší množství krajanů se usídlilo v Praze a na území Středočeského, Jihočeského a Plzeňského kraje. Partnerem MV při realizaci tohoto programu byla i v roce 2017 Arcidiecézní charita Praha, která zajišťuje přímou sociální práci s klienty.

Od počátku programu v roce 2015 do 31. prosince 2017 bylo do ČR přesídleno celkem 840 osob. Průměrná doba jejich pobytu v přechodném ubytování zajištěném MV činila 86 dní, což je méně než polovina maximální doby, kterou umožňuje dikce výše uvedeného usnesení vlády.

Program, který je v souladu s výše uvedeným usnesením vlády, je otevřen k účasti příslušníkům českých krajaných komunit bez ohledu na zemi původu. Program bude pokračovat s ohledem na zájem klientů i v letech následujících, přičemž lze předpokládat rozšíření cílové skupiny o krajany z dalších oblastí, zejména z Jižní Ameriky.

7.4 MEZINÁRODNÍ POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE

Policie České republiky (PČR) v roce 2017 výrazně navýšila své zastoupení v operativních aktivitách Agentury Frontex³². Celkem bylo vysláno **163 policistů** na všechny tři druhy vnějších hranic EU – pozemní, mořské a vzdušné. Vedle lidských zdrojů poskytla PČR rovněž technické prostředky (hlídková vozidla a vozidla vybavená termovizní technikou). Policisté ČR byli vysláni zejména do Řecka a Itálie kde působili v rámci tzv. hotspotů. Zde plnili úkoly převážně spojené s registrací, vytěžováním informací a ztotožňováním zadržovaných migrantů. K provádění ochrany vnějších hranic byli policisté ČR vysíláni do Bulharska, Polska, Maďarska a na nejrušnější mezinárodní letiště v rámci Evropské unie. Zde již bylo jejich zaměření spíše cíleno na hraniční kontrolu (zejm. cestovní doklady), ostrahu pozemní hranice a případně na specifické aktivity na mezinárodních letištích.

Dne 6. října 2016 vstoupilo v platnost nové nařízení Rady EU o Evropské pohraniční a pobřežní stráž³³. Tímto dokumentem získala agentura Frontex nový mandát převážně v oblasti návratových aktivit nelegálních migrantů zpět do zemí původu, hodnocení zranitelnosti členských států a intenzivnější spolupráce s třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi. Současně nové nařízení počítá s navýšením operativních aktivit a jejich víceúčelovostí. PČR je aktivní v těchto třech oblastech:

- **Návratové aktivity** – ČR nominovala do týmu Evropské pohraniční a pobřežní stráže 9 specialistů na eskortní činnosti leteckou cestou a dále 2 osoby zabývající se monitoringem návratových aktivit (Kancelář veřejného ochránce práv) a 2 specialisty na návraty (zástupce MV ČR). K jejich aktivnímu zapojení došlo již od počátku roku 2017.

³² *European Border and Coast Guard Agency*

³³ Nařízení (EU) 2016/1624 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž

- **Hodnocení zranitelnosti** – cílem je posoudit připravenost jednotlivých států k výkonu hraničních kontrol ve všech jejích aspektech. Zástupci ŘSCP se aktivně účastní pravidelných jednání a implementace schválené metodologie. Nedílnou součástí je sběr dat a informací potřebných k objektivnímu hodnocení.
- **Spolupráce s třetími zeměmi** – PČR začala s vysíláním do třetích zemí (prozatím status pozorovatelů), které jsou z pohledu ČR klíčové, např. Ukrajina.

Spolupráce se sousedními státy

V rámci mezinárodní spolupráce jsou při krajských ředitelstvích Policie České republiky (mimo vnitrozemských krajských ředitelství Policie České republiky) prováděny společné hlídky, které jsou využívány ke standardní policejní práci. Krajská ředitelství policie (KŘP) intenzivně spolupracují se sousedními státy prostřednictvím společných center policejní a celní spolupráce, přes která probíhá každodenní výměna informací k příhraniční kriminalitě a která výrazně přispívají k udržování veřejného pořádku a bezpečnosti v příhraničních oblastech. Společné hlídky byly zaměřeny na monitoring nelegální migrace, realizaci schengenského vnitrostátního pátrání, monitoring pohybu vozidel, přeshraniční trestnou činnost, pátrání po odcizených vozidlech, pachatelích trestných činů, kontrolu pobytového režimu cizinců, včetně pobytových kontrol v nočních klubech, kontrolu osob a vozidel. Výkon společných hlídek se dlouhodobě osvědčuje zejména z pohledu preventivního působení, výměny informací a zkušeností a obecně prohlubování přeshraniční spolupráce. Společné hlídky jsou plánovány s předstihem, avšak obě strany jsou schopny reagovat dle potřeby operativně. Do společných hlídek jsou zařazováni policisté, kteří prošli speciálním vzděláváním.

V roce 2017 policisté uskutečnili celkem 737 společných hlídek policistů odborů cizinecké policie KŘP s útvary sousedních států. V porovnání

s rokem 2016 se jedná pouze o 13 hlídek více. Z celkového počtu 14 krajských ředitelství PČR se mohou realizovat společné hlídky u 11 z nich.

Jednotlivé formy spolupráce realizované s příslušnými subjekty sousedních států jsou zakotveny v bilaterálních mezinárodních smlouvách o policejní spolupráci. Stabilní spolupráce byla prováděna v oblasti hraničně-zmocněnecké činnosti (předávání analytických a operativních informací o pohybu a pobytu zájmových skupin cizinců po obou stranách státních hranic). Společná opatření směřovala k posílení monitoringu vývoje migračních tras nelegální migrace kontrolami na vytipovaných silničních a železničních koridorech. V listopadu 2017 proběhlo jednání hlavních hraničních zmocněnců ČR, Slovenska a Polska ve Vratislavi.

Nezastupitelnou roli v rámci spolupráce se sousedními státy mají společná centra policejní a celní spolupráce, kdy spolupráce probíhá zejména v rámci získávání informací ke konkrétním cizincům, se kterými je vedeno řízení³⁴ (prověrky v evidencích daného státu z důvodu ověření totožnosti osoby), při zprostředkovávání nabídek na předání a převzetí osob a koordinaci společných hlídek.

Spolupráce s dalšími státy

I během roku 2017 se Česká republika zapojovala do aktivit souvisejících s bojem proti nelegální migraci na tzv. balkánské trase³⁵. Policejní kontingenty byly vyslány do Srbska a Bývalé jugoslávské republiky Makedonie. V těchto zemích policisté pomáhali formou společných hlídek místním složkám v souvislosti s migrační krizí zejména s ostrahou hranic, dalšími preventivními činnostmi, ale i s ochranou veřejného pořádku. Celkem bylo v roce 2017 vysláno 395 policistů.

³⁴ V případě center s Německem a Rakouskem musí být dáno podezření nejméně z přestupku, v případě Polska a Slovenska se musí jednat o podezření z trestného činu. Dáno předmětem smluv o policejní spolupráci, kterými jsou centra zřízena.

³⁵ Trasa vede z Turecka do Německa, příp. dále do západní a severní Evropy a prochází přes Řecko, Makedonii, Srbsko, Maďarsko a Rakousko.

Další oblasti spolupráce

Ve dnech 10.–11. května 2017 se v maďarském Szegedu uskutečnilo další z pravidelných **jednání policejních šéfů zemí Salcburského fóra (SF)**, pořádaných jednou za předsednictví. Jednání se zúčastnily delegace členských států SF s výjimkou Bulharska, dále zástupci Černé Hory, Srbska a agentur EU Europolu a Frontexu. Jednání bylo rozděleno na tři tematické celky – boj proti terorismu, boj proti kybernetické kriminalitě a bezpečnost hranice a migrace. V souvislosti s tímto tématem byla vyzdvížena i česká aktivita na projektech rozvojové spolupráce se zeměmi západního Balkánu stejně jako významný podíl na ostraze hranic.

Během následujícího polského předsednictví SF se jednání policejních šéfů uskutečnilo **18.–19. října 2017 ve Varšavě**. Hlavními tématy byly: 1) optimalizace využití mezinárodních kanálů výměny informací – představení národních preventivních opatření ve formě zákazu vycestování (SIS) a 2) změny ve fungování jednotného kontaktního místa (SPOC) z důvodu rostoucího významu mezinárodní spolupráce a výměny informací. Jednání se kromě států SF účastnily země, které patří mezi tzv. přátele SF: Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora a Moldavsko, dále zástupci Europolu a Interpolu, bylo zdůrazněno, že policejní spolupráce se každoročně rozvíjí a objevují se nové iniciativy a možnosti.

V roce 2017 proběhlo setkání ředitelů cizineckých policíí **států Visegrádské skupiny (V4)**³⁶ v Polsku, kde byl projednán dosavadní migrační vývoj, výzvy a dopady na bezpečnost a spolupráci a byly nastaveny další cíle spolupráce, při níž je stěžejní včasná výměna informací.

³⁶ Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko

NELEGÁLNÍ MIGRACE, PŘEVADĚČSTVÍ

V roce 2017 bylo při **nelegální migraci** na území České republiky odhaleno **4 738 osob**, oproti předcházejícímu roku se jednalo o mírný pokles, a to o 523 osob (tj. -9,9 %). Z celkového počtu bylo 4 488 osob (tj. 94,7 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 250 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR. Nejvíce z nelegálně pobývajících osob pocházelo z Ukrajiny, Ruské federace, Vietnamu, Moldavska a Uzbekistánu.

V souvislosti s napomáháním k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic bylo v roce 2017 evidováno **44 osob**. Zároveň bylo **21 osob** odsouzeno za překročení státní hranice a **17 osob** za trestný čin napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky.

Významnou roli při sledování migrace na území České republiky, včetně všech s ní spojených doprovodných jevů, má Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN), které se nepřetržitě zabývá monitoringem a analýzou aktuálních jevů, jež mohou být z bezpečnostně-migračního hlediska identifikovány jako rizikové či potenciálně problémové. S ohledem k aktuální migrační situaci se ANACEN i v roce 2017 zaměřilo nadále na sledování a vyhodnocování migračních toků směřujících na území Evropské unie. Dále to byla příprava projektů v oblasti legální pracovní migrace.

8.1 Nelegální migrace na území ČR

Od roku 2008 (vstup do schengenského prostoru) jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

1. Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR – v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (letišť) České republiky. Pod pojmem osoby rozumíme cizince a občany ČR.

2. Nelegální pobyt – v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištěni na území ČR, včetně tranzitního prostoru na letištích, kteří porušují zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince (nelegální vstup, překročení doby platnosti pobytu aj.).

V posledních letech se ČR z hlediska důvodu nelegální migrace stala zemí cílovou. Výjimkou bylo období celosvětové migrační vlny, která se na území ČR projevila ke konci roku 2014 a gradovala v roce 2015. V této době byla ČR hojně využívána cizinci jako tranzitní prostor pro nelegální migraci do dalších evropských zemí. V roce 2016 a 2017, po opadnutí vlny tranzitní nelegální migrace, je ČR k pohybu do dalších zemí EU/Schengenu zneužívána v menší míře. Vývoj nelegální migrace po roce 2008, kdy došlo k zásadním změnám v souvislosti se vstupem ČR do schengenského prostoru (21. prosince 2007), ukazoval od roku 2011 postupné narůstání ročních počtů. Mezi jednotlivými roky se v období 2011–2014 jednalo o zvýšení v rozmezí 7 až 16 %. Výrazná změna nastala v roce 2015, kdy v porovnání s rokem 2014 došlo k markantnímu nárůstu o 78 %. Tedy v roce 2015 byl evidován od roku 2008 dosud nejvyšší roční počet zjištěných nelegálních migrantů. V roce 2016 došlo k výraznému poklesu, a to o 39 %, ale pokud bychom tento počet srovnali s lety 2008 až 2014, potom je tento počet druhý nejvyšší v těchto letech. **V roce 2017 pokračoval pokles, kdy v porovnání s rokem 2016 se jednalo o snížení o 10 % a po roce 2008 se jedná o čtvrtý největší roční počet.**

Statistiky

V období od 1. ledna do 31. prosince 2017 bylo zjištěno **celkem 4 738 osob při nelegální migraci na území ČR**. V porovnání s rokem 2016 **došlo k mírnému poklesu, a to o 523 osob (tj. -9,9 %)**. Z celkového počtu bylo **4 488 osob (tj. 94,7 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 250 osob zjištěno při nelegální migraci** přes vnější schengenskou hranici ČR.

Celkem **bylo odhaleno při nelegální migraci 384 osob opakovaně** (tj. 8,1 % z celkového počtu osob odhalených při nelegální migraci). Ve srovnání s rokem 2016 se jedná **o pokles o 27 osob, (tj. -6,6 %)**. Na prvním místě ve statistice jsou státní příslušníci **Ukrajiny** (152 osob, tj. 39,6 % z celkového počtu osob zjištěných při nelegální migraci opakovaně). Další místa ve statistice obsadili státní příslušníci **Vietnamu** (53 osob), **Uzbekistánu** (22), **Slovenska** (20), **Moldavska** (18) a **Ruska** (18).

Tabulka 7: Nelegální migrace v ČR v roce 2017 – TOP 10 dle kategorií

Nelegální migrace v ČR					
Nelegální pobyt	zjištěno osob	tj. %	Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici	zjištěno osob	tj. %
Celkem	4488	100,0	Celkem	250	100,0
			z toho občané ČR		
			cizinci	250	100,0
z toho občané EU	129	2,9	z toho občané EU	5	2,0
občané třetího státu	4359	97,1	občané třetího státu	245	98,0
z toho 10 nejčastějších státních příslušností			z toho 10 nejčastějších státních příslušností		
Ukrajina	1510	33,6	Albánie	42	16,8
Rusko	312	7,0	uprchlík 1951	35	14,0
Vietnam	291	6,5	Rusko	21	8,4
Uzbekistán	263	5,9	Ukrajina	17	6,8
Moldavsko	262	5,8	Čína	14	5,6
Čína	171	3,8	Gruzie	12	4,8
Saúdská Arábie	166	3,7	Turecko	9	3,6
Indie	87	1,9	Izrael	9	3,6
Kazachstán	79	1,8	Sýrie	6	2,4
Nigérie	78	1,7	Pákistán	6	2,4

Z hlediska státních příslušností byli od roku 2008 tradičně nejpočetnější skupinou odhalených osob při nelegální migraci státní příslušníci Ukrajiny. V roce 2015 došlo v rámci velké migrační vlny ke změně a první místo obsadili státní příslušníci Sýrie. Po opadnutí migrační vlny se od roku 2016 na první místo opět vrátili Ukrajinci. Celkem bylo v roce 2017 odhaleno **1 527 státních příslušníků Ukrajiny** (tj. 32,3 %). Na dalších místech se ve statistice umístili státní příslušníci **Ruska** (333 osob, tj. 7,0 %), **Vietnamu** (294, tj. 6,2 %), **Moldavska** (268, tj. 5,7 %) a **Uzbekistánu** (264, tj. 5,6 %). Těchto 5 státních příslušností se na celkovém počtu zjištěných osob při nelegální migraci podílejí z cca 60 %. V obou kategoriích nelegální migrace (nelegální pobyt a nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici) je zastoupení státních příslušností rozdílné. V kategorii nelegálního pobytu jsou na prvním místě státní příslušníci Ukrajiny, zatímco v kategorii nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici se jedná o občany Albánie.

Pokud nelegální migranty rozčleníme na dvě kategorie, a to děti (do 18 let) a dospělé (18 a více let), tak v meziročním srovnání došlo **ke snížení podílu u dětí**. Zatímco **v roce 2016** podíl u dětí na celkovém počtu činil **10,1 %**, **v roce 2017** se jednalo o **5,1 %**. Tento nižší podíl odpovídá situaci, kdy v souvislosti s útlumem vlny tranzitní nelegální migrace klesá počet dětí (při migrační vlně byly odhalovány často celé rodiny – rodiče i s více dětmi, proto při vrcholu migrační vlny v roce 2015 činil podíl dětí 17,4 %). Některé děti byly zjištěny bez doprovodu příbuzné dospělé osoby. V roce 2017 byla skutečnost, že dítě nelegálně cestuje bez doprovodu dospělé osoby, zjištěna u 13 dětí. Tyto děti byly řešeny ve spolupráci s Oddělením sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).

V rámci členění dle pohlaví bylo při nelegálním pobytu zastoupeno více mužů (73 %) než žen. Ve věkové struktuře převládaly osoby s věkem v rozmezí 26–35 let (33 %) a 36–45 let (24 %).

8.2 NAPOMÁHÁNÍ K NELEGÁLNÍ MIGRACI

S útlumem tlaku tranzitní nelegální migrace (celkem 172 osob oproti 511 z roku 2016, tj. pokles o 66,3 %) došlo v roce 2017 adekvátně k dalšímu snížení zjištěných osob při napomáhání k nelegálnímu překročení státních hranic ČR. Využití služeb převaděčů, kdy došlo orgány PČR k přímému záchytu převaděče–řidiče, bylo v roce 2017 zjištěno u 21 osob (tj. -89,0 %). Ačkoli v mnoha případech nedošlo k přímému záchytu převaděče, z výpovědí těchto cizinců jasně vyplývá, že v určitém úseku cesty využili asistenci dalších osob nebo lze v případech využití neregulérních cestovních dokladů dovozovat nápomoc další osoby. Pokles i ve využívání převaděčů jako takových je jistě zapříčiněn také tím, že migranti instrukce k cestě získávají od svých příbuzných a známých prostřednictvím moderních technologií k usnadnění komunikace a orientace.

Napomáhání k nelegální migraci, a v posledních letech zejména k pobytu na území ČR, je realizováno i formou **zajištění neregulérních dokladů**, rozšířeným trendem (výrazné zvýšení od roku 2015) je **výskyt záchytu padělaných či pozměněných rumunských průkazů totožnosti převážně u občanů Ukrajiny a Moldavska**. Doklady jsou dodávány v rámci „kompletního servisu“, kdy je za poplatek možno získat turistické nebo jiné vízum opravňující k pobytu v ČR, ID kartu Rumunska pro kontroly na pracovišti a ubytování a doporučení na určité pracovní místo.

Hlavní trasa migrantů k nám stále směřuje především z balkánských zemí a z jejich „utečeneckých táborů“, kdy organizátoři migrace působí přímo v těchto táborech v Srbsku a Maďarsku. Místní občané odvázejí migranty k hranicím mezi ČR a Německem. Rovněž pokračuje trend z posledních let, kdy nelegální migranti z Vietnamu využívají trasu přes území Ruska a dalších východoevropských států. Vietnamští migranti zneužívají zejména turistická víza k legálnímu vycestování letecky z Viet-

namu na území Ruska, kde využívají sítě převaděčů k cestě do cílových destinací, kterými jsou zejména Německo, Francie, Norsko, Švédsko a další skandinávské země, kde je již vietnamská komunita etablována.

K legalizaci pobytu byly i nadále užívány **úcelově uzavřené sňatky**. Ve většině případů se jednalo o totožný modus operandi, kdy občanky ČR uzavřely sňatek na území ČR i mimo území ČR (Tunisko, Egypt, aj.) s cizinci za předstíraným účelem sloučení rodiny, a to za finanční úplatu, kterou jim přislíbil organizátor. Na základě uzavřeného sňatku je mu vydáno krátkodobé vízum, na jehož základě přicestuje na území ČR. Někteří tito cizinci jsou často spojeni i s drogovou scénou na našem území.

Nadále je využíván **institut úcelového prohlášení o určení otcovství**, tzn. zapsání občana EU/cizince jako rodiče do rodného listu dítěte za úplatu nebo organizování této činnosti. Nejvíce případů je zaznamenáno u vietnamské komunity, u občanů Ukrajiny a Číny. V souvislosti s úcelovými sňatky a otcovstvím, dochází i k únikům finančních prostředků státní správy, např. neoprávněným pobíráním dávek státní sociální podpory nebo dávek hmotné nouze v případech, kdy na uvedené státní příspěvky nemá osoba žadatele nárok (v žádostech o příspěvek, příspěvek či konkrétní dávku jsou úmyslně zatajovány skutečnosti, které mohou mít rozhodný vliv na jejich vyplácení či na výši dané dávky).

Mezi další zneužívané instituty nadále patří **pozvání osoby**. Zneužití institutu pozvání se z bezpečnostního hlediska jeví jako značně rizikové. Pro cizince ze třetích zemí je pozvání nejrychlejším a nejméně náročným způsobem, jak vstoupit do schengenského prostoru. Cizinci v tomto případě nedokládají žádné prostředky k pobytu, prostředky na ubytování či další náležitosti k udělení pobytu na území, to vše dokládá a zajišťuje zvučí osoba. S následně uděleným schengenským vízem vydaným ZÚ mohou cizinci vstoupit do schengenského prostoru přes jakýkoliv smluvní stát a následně přes jiný smluvní stát vycestovat (aniž by se o tom policie státu, který vízum vydal, dozvěděla) nebo

na území státu porušovat pobytový režim zejména v souvislosti s výkonem práce bez patřičného povolení.

Statistiky

V souvislosti s **napomáháním k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic bylo v roce 2017 evidováno 44 osob**. V porovnání s minulým rokem došlo k poklesu o 12 osob (tj. o 21,4 %). V roce 2017 bylo za trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice odsouzeno **21 osob** a za trestný čin napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky bylo odsouzeno **17 osob**³⁷.

Tabulka 8: Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání roku 2016/2017

Rok	2016		2017		Změna oproti předchozímu období	
	absolutní číslo	tj. %	absolutní číslo	tj. %	v %	absolutní číslo
Celkem osob*	56	100,0	44	100,0	-21,4	-12
z toho způsob napomáhání k NM						
účelový sňatek a jeho organizování	23	41,1	17	38,6	-26,7	-6
účelové otcovství a jeho organizování	10	17,9	11	25,0	10,0	1
účelově podané pozvání a jeho organizování	2	3,6	2	4,5	0,0	0
umožnění nelegálního překročení státní hranice	13	23,2	8	18,2	-38,5	-5
jiné umožnění nelegálního pobytu**	8	14,3	6	13,6	-25,0	-2

Zdroj: ŘSCP

Vysvětlivka: ** např. obstarávání víz, falešných dokumentů apod.

³⁷ Zdroj: MSP

9 NÁVRATY

V roce 2017 bylo celkem vydáno **5 893 správních rozhodnutí o návratu**. Celkem bylo evidováno 5 168 pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění, což ve srovnání s předchozím rokem představuje nárůst o 43,7 %. V roce 2017 bylo dále vydáno 725 rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území. V meziročním srovnání došlo k poklesu o 11,4 %.

Nejvíce zastoupenou skupinu cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění tvořili státní příslušníci Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu. Správní vyhoštění bylo realizováno u **460 cizinců**, z nichž 439 vycestovalo v rámci programů asistovaných dobrovolných návratů (391 v rámci programu MV ČR a 48 v rámci programu IOM) a 21 správních vyhoštění bylo realizováno formou nuceného návratu.

V oblasti dobrovolných návratů realizují své **programy asistovaných dobrovolných návratů Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR, Mezinárodní organizace pro migraci a Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra**. V průběhu roku 2017 bylo celkem registrováno 793 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí (včetně těch, u kterých bylo registrováno spontánní vycestování na vlastní náklady, a jejich návrat byl potvrzen).

Nedílnou součástí migrační politiky je také návratová politika, kdy ČR, stejně jako ostatní země EU, vždy preferuje možnost dobrovolného návratu před návratem nuceným. V rámci členění ústředních orgánů státní správy je problematika migrace, a tedy i dobrovolných návratů, svěřena do gesce MV.

9.1 SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ O NÁVRATU

V roce 2017 bylo celkem vydáno **5 893 správních rozhodnutí o návratu**. Správní rozhodnutí o návratu může mít podobu rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo rozhodnutí o správním vyhoštění.

Rozhodnutí o povinnosti opustit území

V návaznosti na tzv. návratovou směrnici byl od ledna 2011 zaveden institut rozhodnutí o povinnosti opustit území ČR (§50a zákona o pobytu cizinců). Dříve bylo vydáváno rozhodnutí o správním vyhoštění. V roce 2017 bylo **vydáno 725 rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území**. V **meziročním** srovnání došlo k mírnému snížení o 93 rozhodnutí (tj. 11,4 %).

V roce 2017 bylo ve 126 případech rozhodováno ve věci odvolání proti rozhodnutí o povinnosti opustit území, což v meziročním srovnání představuje výrazný nárůst o 55 rozhodnutí (tj. +77,5 %). V 76 případech bylo odvolání zamítnuto, v 16 případech bylo vyhověno, v 32 případech bylo rozhodnutí zrušeno a vráceno a ve 2 případech bylo rozhodnutí změněno.

Rozhodnutí o správním vyhoštění

Správním vyhoštěním se rozumí správní rozhodnutí, kterým je současně ukončen pobyt cizince na území, stanovena doba k vycestování z území a určena doba, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území

členských států Evropské unie. Dobu, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie, stanoví Policie ČR na základě přesných podmínek stanovených zákonem.

V roce 2017 bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění **celkem 5 119 cizincům (nárůst o 44,6 %)**. Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo uvedené rozhodnutí vydáno, byli státní příslušníci **Ukrajiny** (3 451 osob, tj. 67,4 % z celkového počtu cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění). Následovali s velkým odstupem státní příslušníci **Moldavska** (688 osob) a **Uzbekistánu** (179 osob).

V roce 2017 bylo zaznamenáno **5 168 pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění** (jedné osobě může být v daném časovém období vydáno více rozhodnutí).

Z hlediska důvodů (celkem 6 069 důvodů) pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění dlouhodobě převládalo porušování pobytového režimu. **V roce 2017 došlo ke změně a převažuje důvod zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání**. U tohoto důvodu (3 111 důvodů, tj. 51,3 %) je vykázán vysoký meziroční nárůst o 1 648 důvodů (tj. +112,6 %). Hlavní státní příslušností zjišťovanou z důvodu nepovoleného výkonu práce jsou občané Ukrajiny (2 605 důvodů, +1 398, tj. +115,8 %) a Moldavska (463, +268, tj. +137,4 %). U důvodu porušování pobytového režimu (2 267 důvodů) došlo při meziročním srovnání počtu k minimální změně, a to zvýšení o 23 důvodů (tj. +1,0 %), ale jak již bylo konstatováno, je vykázána změna u podílu na celkovém počtu důvodů (2016: 52 %, 2017: 37 %). Další skupinou důvodů je prokázání se při hraniční nebo pobytové kontrole neregulérním dokladem (393 důvodů, tj. 6,5 %), u nichž je meziročně evidováno také zvýšení (+121 důvodů, tj. +44,5 %). Tento důvod je zejména u občanů Ukrajiny (288 důvodů) a Moldavska (54). Zde došlo především k meziročnímu navýšení u občanů Ukrajiny (+103, tj. +55,7 %). Poté následovaly důvody neuposlechnutí rozhodnutí o vyhoštění (203 důvodů, tj. 3,3 %) a ostatní důvody (95, tj. 1,6 %).

9.2 REALIZACE ROZHODNUTÍ O NÁVRATU

Dobrovolné návraty

Problematika dobrovolných návratů je v současné době na národní úrovni upravena zákonem o pobytu cizinců, který v ustanovení §123a a následujících upravuje možnost cizince (státního příslušníka třetí země) požádat o dobrovolný návrat. Ve smyslu tohoto ustanovení je to právě MV, konkrétně OAMP, který je kompetentní o žádosti podané cizincem rozhodnout, jeho žádost případně schválit a realizovat.

Dobrovolná repatriace je dále upravena zákonem o azylu, kdy na základě ustanovení §54a MV může, je-li to ve veřejném zájmu, nést náklady spojené s dobrovolným návratem.

V oblasti dobrovolných návratů realizují své **programy asistovaných dobrovolných návratů** MV, SUZ a také Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Ministerstvo vnitra a IOM se ve svém programu soustředí především na cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. SUZ prostřednictvím svého programu poskytuje pomoc s dobrovolným vycestováním do země původu bývalým žadatelům o mezinárodní ochranu.

V rámci těchto programů dobrovolných návratů zajišťují MV, SUZ a IOM nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. Mezi zajišťované služby patří jak poskytování informací o dobrovolném návratu cizincům umístěným v přijímacích a pobytových střediscích pro žadatele o mezinárodní ochranu nebo v zařízeních pro zajištění cizinců, tak také návratové poradenství poskytované cizincům s povinností opustit území ČR, na které nebyl uplatněn institut zajištění. V souvislosti s návratovým poradenstvím je dotčeným cizincům rovněž poskytována asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady jejich

zemí původu, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu. IOM může také v případě potřeby pro cizince zajistit tranzitní asistenci a asistenci po příletu do země původu.

Kromě možnosti využít některého z fungujících programů asistovaných dobrovolných návratů, mohou bývalí žadatelé o mezinárodní ochranu, cizinci s ukončeným pobytem nebo cizinci se správním vyhoštěním vycestovat spontánně na vlastní náklady.

V průběhu roku 2017 bylo registrováno celkem **793 dobrovolných návratů** cizinců ze třetích zemí, kterým byla uložena povinnost opustit území ČR. V rámci této kategorie cizinců se uskutečnilo celkem **439³⁸ asistovaných dobrovolných návratů cizinců se správním vyhoštěním, 84 asistovaných dobrovolných návratů žadatelů o mezinárodní ochranu a u 270³⁹ cizinců s rozhodnutím, které ukládá povinnost opustit území ČR (spontánní vycestování)**. Nejčetněji byli mezi těmito navrátilci zastoupeni státní příslušníci **Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu**.

a) Dobrovolné návraty realizované OAMP

Ministerstvo vnitra, konkrétně odbor azylové a migrační politiky, realizuje vlastní program dobrovolných návratů od ledna roku 2017. Program dobrovolných návratů OAMP se řídí základními pravidly, danými ustanovením §123a zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. Aktuální cílovou skupinou programu, v souladu s výše uvedeným zákonným ustanovením, jsou cizinci, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění nebo cizinci, kteří byli zajištěni do ZZC za účelem realizace správního vyhoštění.

³⁸ Realizováno prostřednictvím MV a IOM.

³⁹ Z tohoto počtu mělo 104 cizinců uloženu povinnost opustit území či rozhodnutí o správním vyhoštění.

Ústředním cílem realizace programu asistovaných dobrovolných návratů v režii MV je zvýšení efektivity navracení, a to především cizinců zajištěných do ZZC, čehož se již v průběhu roku 2017 podařilo dosáhnout. Efektivita realizace navracení zajištěných cizinců se v průběhu roku zvýšila cca dvojnásobně oproti roku 2016.

V oblasti dobrovolných návratů Ministerstvo vnitra zajišťuje nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. Mezi zajišťované služby patří, jak poskytování základních informací o dobrovolném návratu, tak návratové poradenství poskytované cizincům s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění. Kromě cizinců, kteří byli umístěni za účelem realizace správního vyhoštění do ZZC, nabízí MV pomoc při návratu i cizincům s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění, na které nebyl uplatněn institut zajištění, a byla jim dána lhůta k opuštění území ČR.

V souvislosti s návratovým poradenstvím je dotčeným cizincům poskytována široká škála služeb:

- asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady zemí původu,
- zajišťování náhradních cestovních dokladů, zápisy dětí do cestovních dokladů rodičů, nebo náhradní cestovní doklady (případně pasy) pro děti narozené na území ČR,
- hodnocení situace v zemi původu s ohledem na individuální kontext každého případu navracejícího se cizince,
- hodnocení zranitelnosti konkrétního navracejícího se cizince, včetně hodnocení individuálních potřeb navracejícího se cizince, včetně např. lékařské asistence při návratu nebo lékařské péče po návratu,

- umožnění, či zprostředkování, komunikace s příbuznými a známými za účelem urychlení a zjednodušení realizace dobrovolného návratu,
- společné plánování a příprava dobrovolného vycestování tak, aby byl cizinec dopraven ideálně do místa svého bydliště.
- Další, a jak se ukazuje důležitou službou, je možnost zajištění kontaktu na organizace pomáhající cizincům s hájením práv, která mohla být v průběhu jejich pobytu na území ČR dotčena, často zaměstnavateli, kteří odmítají cizincům uhradit mzdu za odvedenou práci.

Pro cizince, kteří se rozhodli využít možnosti dobrovolného návratu je ze strany MV zajišťována vlastní realizace návratu včetně asistence při odletu. V případě potřeby může MV zajistit asistenci v průběhu celého návratu, a to včetně tranzitní a popříletové asistence.

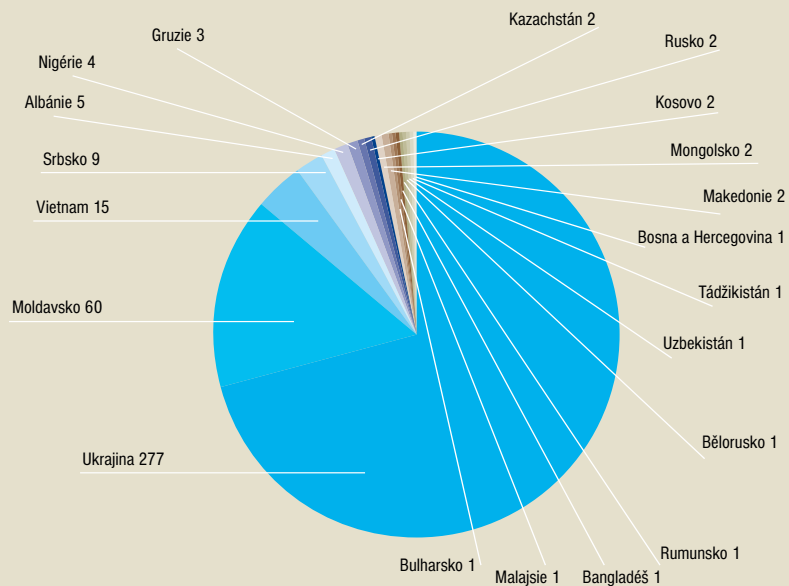
V roce **2017 bylo Ministerstvem vnitra realizováno celkem 391 dobrovolných návratů**. Z uvedeného počtu bylo 380 osob umístěno v zařízeních pro zajištění cizinců a 11 osob nebylo zajištěno. Nejčastěji byl dobrovolný návrat s MV uskutečněn u státních příslušníků Ukrajiny (277 osob) a Moldavska (60).

Neopomenutelnou součástí návratových aktivit realizovaných OAMP je spolupráce s dalšími subjekty, které realizují vlastní programy dobrovolných návratů, jako je SUZ a IOM.

Po nabytých zkušenostech z realizace návratových aktivit v roce 2017 byla po linii OAMP připravena novelizace ustanovení §123a zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců tak, aby umožnila zvýšení flexibility realizovaného programu dobrovolných návratů a rozšíření cílové skupiny programu i na další skupiny cizinců, např. cizince s uloženým trestem vyhoštění, s uloženou povinností opustit území podle ustanovení §50a zákona č. 326/1999 Sb. a cizince, kterým byla stanovena lhůta k vy-

cestování na základě vydaného výjezdního příkazu podle ustanovení §50 zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců.

Graf 6: Struktura realizovaných dobrovolných návratů v programu OAMP za rok 2017

Zdroj: OAMP

b) Dobrovolné návraty žadatelů (po zpětvzetí žádosti)/neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu realizované SUZ MV ČR

Každý cizinec splňující podmínky uvedené v ustanovení § 54a zákona o azylu je oprávněn požádat o repatriaci – dobrovolný, důstojný a bezpečný návrat do země původu nebo třetí země, hrazený z rozpočtu státu. Nárok na dobrovolný návrat nevzniká automaticky. Každá žádost je posuzována individuálně. SUZ nese náklady na repatriaci s přihlédnutím k tomu, zda cizinec splňuje podmínky dle § 54a zákona o azylu, s ohledem na stanovisko OAMP, finanční situaci žadatele, míru spolupráce ze strany cizince, přičemž zohledňuje při realizaci zdravotní a psychický stav, rodinnou a sociální situaci a další faktory.

Při realizaci dobrovolného návratu SUZ poskytuje žadatelům bezplatný nákup letenky nebo jízdenky do cílové země, přímou asistenci při odjezdu, poradenství a v případě, že klientovi není možné zajistit dopravu až do jím zvolené destinace, může mu být vyplacen příspěvek na dopravu do požadovaného místa.

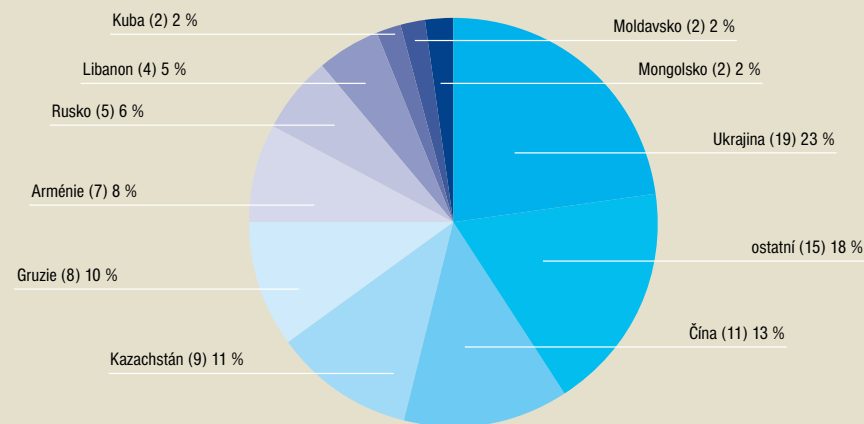
Dále může SUZ poskytnout další nezbytnou asistenci, která povede k úspěšnému návratu cizince, například se jedná o asistenci při zajištění cestovního dokladu v případě jeho absence, úhradu nákladů s tím spojených, zajištění odvozu na místo odjezdu z České republiky, zajištění doprovodu zdravotně nezpůsobilého cizince specializovanou přepravní zdravotnickou službou, asistenci během případného přestupu v cizí zemi atd.

V případě potřeby SUZ spolupracuje při realizaci repatriací s Mezinárodní organizací pro migraci nebo Českým červeným křížem. Z důvodu ochrany osobních údajů žadatelů o mezinárodní ochranu SUZ přímo do kontaktu se zahraničními úřady zemí původu nevstupuje. S uvedenými smluvními organizacemi SUZ spolupracuje zejména v případech:

- je-li nutné zajištění náhradních nebo prodloužení doby platnosti stávajících cestovních dokladů,
- narodí-li se žadateli o mezinárodní ochranu na území České republiky dítě a není tedy zapsáno v cestovním dokladu rodiče a Policie ČR nemůže vydat cestovní průkaz totožnosti, nebo tento není dostačující k návratu,
- je-li nutná asistence při mezipřistání (např. z důvodů handicapu),
- je-li nevyhnutelné mezipřistání a přestup v zemích Schengenského prostoru,
- jedná-li se o nezletilého žadatele o mezinárodní ochranu bez doprovodu.

V roce 2017 podalo žádost o dobrovolný návrat celkem **121 osob**, z toho bylo navraceno do požadovaných zemí celkem **84 osob**. Nejčastější cílovou zemí návratu byla **Ukrajina** (19 osob), **Čína** (11 osob), **Kazachstán** (9 osob), **Gruzie** (8 osob) a **Arménie** (7 osob).

Graf 7: Realizované repatriace v roce 2017 dle země návratu

Zdroj: SUZ

c) Dobrovolné návraty státních příslušníků třetích zemí s vydaným rozhodnutím o návratu, realizované prostřednictvím Mezinárodní organizace pro migraci

V oblasti dobrovolných návratů se dlouhodobě angažuje rovněž Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), která na základě smluvních vztahů s Ředitelstvím cizinecké policie, a případně také Ministerstvem vnitra, zajišťuje nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. IOM se v rámci realizace vlastního programu dobrovolných návratů soustřeďuje na cizince s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění, kteří nebyli zajištěni do ZZC a byla jim dána lhůta k vycestování.

Mezi služby zajišťované IOM patří jak poskytování základních informací o dobrovolném návratu, tak poskytování komplexního návratového poradenství cizincům, včetně asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady jejich zemí původu, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu. Navraceným cizincům je standardně poskytována odletová asistence na letišti, a v případě potřeby také tranzitní a po-přiletová asistence.

V roce 2017 byl ve spolupráci s IOM realizován dobrovolný návrat celkem **48 cizinců s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění**, přičemž nečastější destinací byla **Ukrajina** (13 osob).

Nucené návraty

Na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí o správním vyhoštění byla v roce 2017 realizace správního vyhoštění provedena u **460 cizinců**, což ve srovnání se shodným obdobím předchozího roku představuje zvýšení o 253 osob, tj. nárůst o 122 % oproti roku 2016. Rozdíl mezi počtem osob, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění (5 119) a počtem osob, u kterých došlo k realizaci vyhoštění (460), spočívá v tom, že pouze část cizinců s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění je zajišťována do zařízení pro zajištění cizinců (a to v případě, že existují zákonné důvody pro jejich zajištění do ZZC) s následným zabezpečením realizace správního vyhoštění. U ostatních cizinců je předpokládáno jejich samostatné vycestování z území ČR.

Z celkového počtu realizovaných správních vyhoštění pak bylo nucenou formou navraceno 21 cizinců ze ZZC, a to z důvodu zásadního zvýšení efektivity propagace dobrovolných návratů mezi zajištěnými cizinci a jejich následné realizace v souvislosti se zahájením realizace programu dobrovolných návratů OAMP v lednu roku 2017.

Nejvíce bylo správní vyhoštění realizováno u státních příslušníků Ukrajiny (304 osob), kteří představovali více než 66 % z celkového počtu cizinců, u kterých bylo správní vyhoštění realizováno. V meziročním porovnání u státních příslušníků Ukrajiny došlo k největší změně, a to nárůstu o 199 osob (tj. zvýšení o 190 % oproti roku 2016). Ve statistice realizovaných správních vyhoštění dále dominovali státní příslušníci Moldavska (62 osob) a Vietnamu (28).

V průběhu roku 2017 bylo rozhodováno v 870 případech odvolání proti rozhodnutí o správním vyhoštění, což je o 115 odvolání (tj. +15,2 %) více než v roce 2016. Z uvedeného počtu bylo v 604 případech odvolání zamítnuto, v 51 případech bylo rozhodnutí zrušeno, ve 167 případech bylo rozhodnutí zrušeno a vráceno k novému projednání, v 48 případech byl pozměněn výrok rozhodnutí.

Jeden z nástrojů efektivní realizace nuceného návratu osob do země jejich původu představuje **předání podle readmisní smlouvy**. Česká republika se věnuje jak sjednávání dvoustranných readmisních smluv, tak se i spolupodílí na práci Evropské komise při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy.

V oblasti bilaterální readmisní politiky nebyly v roce 2017 vyvíjeny nové aktivity s cílem sjednání nových readmisních dohod. **Jsou rozpracovány readmisní dohody s Mongolskem a Uzbekistánem**, avšak ani v roce 2017 nedošlo k žádnému posunu z důvodu nečinnosti druhé smluvní strany.

Na vnitrozpečetní úrovni byly připraveny návrhy prováděcích protokolů k unijním readmisním dohodám s **Arménií a Makedonií** a návrh bilaterálního memoranda o porozumění o návratech s **Indií**. V návrzích textů prováděcích protokolů s Tureckem a Pákistánem, které byly zaslány oběma zemím v roce 2016, nebyl rovněž zaznamenán žádný posun. Pákistán se vyjádřil již v roce 2016, že prováděcí protokol nepotřebuje. Turecko dosud nereagovalo.

MV i v průběhu roku 2017 pracovalo na podobě rámcového memoranda o porozumění, které by bylo možné nabízet vybraným třetím státům při jednání o dohodách o vízové facilitaci/liberalizaci nebo při jednání o návratech tam, kde by sjednání standardní readmisní dohody nebylo reálné.

K 31. prosinci 2017 měla ČR sjednány bilaterální readmisní dohody se 16 státy – **Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Moldavsko, Vietnam, Kanada, Arménie, Švýcarsko, Kosovo a Kazachstán**.

Ani EU neuzavřela v roce 2017 žádnou novou readmisní dohodu a ani v rámci projednávání unijních readmisních dohod nebyly v roce 2017 diskutovány nové texty readmisních dohod. Byly však zpracovány (Evropskou komisí) dokumenty Standard Operating Procedure a Best Practices, které byly předloženy vybraným třetím státům, a dle nichž se začíná rozvíjet spolupráce (Bangladéš, Guinea, Etiopie, Gambie). S Čínou se Evropská komise sešla dne 1. prosince 2017, aby oživila jednání o readmisní dohodě. Dohoda by měla být pojata šířeji jako dohoda o boji proti ilegální migraci (z iniciativy Číny), měla by však obsahovat i readmisní ustanovení. Rovněž tak s Běloruskem se uskutečnilo dne 20. června 2017 jednání v Minsku – zatím bez většího pokroku.

K 31. prosinci 2017 je tedy platných stále celkem 17 unijních readmisních dohod, a sice s **Ruskem, Ukrajinou, Albánií, Srbskem, Černou Horou, Makedonií, Bosnou a Hercegovinou, Moldavskem, Srí Lankou, Hongkongem, Macaem, Pákistánem, Gruzii, Arménií, Ázerbájdžánem, Tureckem a Kapverdskou republikou**. Aktuálně má Evropská komise mandát pro jednání o readmisní dohodě s **Běloruskem, Tuniskem, Čínou, Marokem, Alžírskem, Nigérií a Jordánskem**.

Ministerstvo vnitra ČR se dále poskytnutím podkladů podílelo na přípravě jednání společných readmisních výborů, které se pravidelně každoročně

se smluvními státy uskutečňují. V roce 2017 byly zorganizovány readmisní výbory s těmito státy: Srí Lanka, Pákistán, Gruzie, Afghánistán, Černá Hora, země ACP – dohoda z Cotonou, Bosna a Hercegovina, Ázerbájdžán, Ukrajina, Albánie, Srbsko, Rusko, Moldavsko, Makedonie, Kapverdy, Bangladéš.

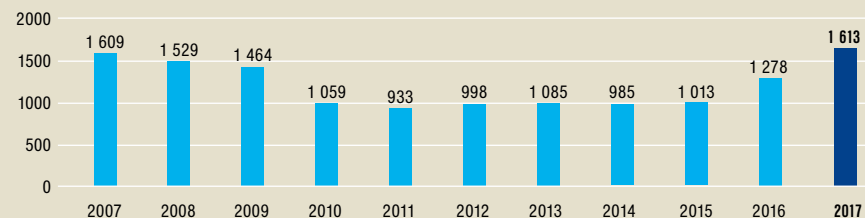
9.3 TREST VYHOŠTĚNÍ ULOŽENÝ SOUDY

V případě nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění může být toto jednání cizince kvalifikováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí. V praxi však dochází k využití tohoto institutu obvykle až v případě druhého a dalšího porušení / nesplnění uložené povinnosti.

Trest vyhoštění z území České republiky⁴⁰ je ukládán soudy pachatelům, kteří nejsou občany České republiky, a to jako trest samostatný, nebo vedle jiného trestu dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem. Jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Soud může uložit trest vyhoštění ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou.

⁴⁰ Údaje k trestu vyhoštění jsou v materiálu uváděny jako doplňující informace k údajům o cizincích vyhoštěných na základě správního rozhodnutí.

Graf 8: Počet osob s trestem vyhoštění v období 2007–2017

Zdroj: MSp

V roce 2017 bylo zaevidováno celkem **1 613 osob, kterým soudy v trestním řízení uložily trest vyhoštění**, což značí meziroční nárůst o 335 osob (tj. +26,2 %). V této kategorii dominovali 3 státní příslušnosti, a to státní příslušníci **Ukrajiny** (578 osob, tj. 35,8 %), **Rumunska** (251 osob, tj. 15,6 %) a **Slovenska** (138 osob, tj. 8,6 %). Tyto 3 příslušnosti se na celkovém počtu osob s vydaným trestem vyhoštění podílely ze 60 %. Zároveň jsou největší meziroční změny vykázány právě u těchto státních příslušností, a to nárůst u státních příslušníků Ukrajiny (+237 osob, tj. +69,5 %) a Rumunska (+97, tj. +63,0 %) a pokles u občanů Slovenska (-43, tj. -23,8 %). U státních příslušníků Ukrajiny dominoval jako důvod vyhoštění skutek padělání a pozměnění veřejné listiny a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní, u státních příslušníků Rumunska krádeže a neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku a u státních příslušníků Slovenska krádeže a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní.

Nejčastějším důvodem trestu vyhoštění (celkem se jednalo o 2 028 skutků) bylo **padělání a pozměnění veřejné listiny** (504 skutků, tj. 24,9 %), **krádež** (433 skutků, tj. 21,3 %), **maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní** (241, tj. 11,9 %), a **nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy** (100, tj. 4,9 %). Největší meziroční nárůst pokračoval u skutku padělání a pozměnění veřejné listiny (+182 skutků, tj. +56,5 %).

Realizace soudního vyhoštění byla v hodnoceném období provedena u **292 cizinců**, což v porovnání s předcházejícím rokem značí mírné zvýšení (+31 osob, tj. +11,9 %). Z hlediska státních příslušností osob se jednalo opět o státní příslušníky **Slovenska** (81 osob, tj. 27,7 %), **Ukrajiny** (40 osob, tj. 13,7 %) a **Vietnamu** (38 osob, tj. 13,0 %). V meziročním porovnání nejsou u žádné státní příslušnosti vykázány zásadní změny.

PŘÍLOHY

Příloha 1: Metodologie a definice

Tato zpráva byla sestavena zejména na základě podkladů institucí zabývajících se azylem, migrací a integrací. Zmíněnou agendu má v gesci především Ministerstvo vnitra. Dále byly ve zprávě využity podklady od Ředitelství služby cizinecké policie, Policejního prezidia, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Správy uprchlických zařízení, Národní centrály proti organizovanému zločinu a Zařízení pro děti-cizince. Většina těchto institucí byla kontaktována národním kontaktním místem EMN v České republice, které je součástí odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, nebo přímo tímto odborem. Podklady zmíněných institucí tvoří většinu obsahu této zprávy. Dalšími zdroji pak jsou veřejně dostupné informace.

Statistická data byla čerpána zejména z informačních systémů Policie České republiky, odboru azylové a migrační politiky MV a Zařízení pro děti-cizince.

Především byly využity informace a data z pracovní verze Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2017⁴¹ a ze zpráv a studií Evropské migrační sítě v příslušných oblastech. Zejména byl využit národní příspěvek (technická část 1)

⁴⁰ Zpráva je každoročně vypracovávána Ministerstvem vnitra.

do souhrnné Výroční zprávy EMN (EMN Annual Report on Migration and Asylum 2017) za rok 2017, kterou české národní kontaktní místo EMN vypracovalo na začátku roku 2018.

Pro účely této zprávy byla použita i analýza tiskových článků v oblasti azylu a migrace za rok 2017.

Terminologie byla použita v souladu s národní praxí a legislativou. Bylo využito i definicí výrazů obsažených v 5. vydání EMN Slovníku azylových a migračních pojmů.

Příloha 2: Seznam zdrojů a literatura

ZDROJE

Ministerstvo vnitra
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Ministerstvo zahraničních věcí
Ministerstvo financí
Ministerstvo spravedlnosti
Ředitelství služby cizinecké policie
Policejní prezidium
Správa uprchlických zařízení
Národní centrála proti organizovanému zločinu
Mezinárodní organizace pro migraci
Zařízení pro děti-cizince

LITERATURA

MV ČR, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2017

EMN, Výroční zpráva EMN 2017, příloha 1, národní příspěvek českého kontaktního místa EMN

EMN, Specifikace zadání Výroční zprávy EMN 2017

EMN, Slovník azylových a migračních pojmů, 5. vydání

LEGISLATIVA

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přijímací směrnice)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci Společenosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny

Nařízení Evropské komise a Rady (ES) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

Nařízení Rady (ES) č. 604/2013 (tzv. Nařízení Dublin III)

Usnesení vlády České republiky ze dne 27. června 2008 č. 745 ke Koncepci národního přesídlovacího programu a o přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie v rámci pilotního přesídlovacího programu

Usnesení vlády České republiky ze dne 8. prosince 2014 o Zásadách politiky vlády České republiky ve vztahu k přesídlování cizinců s prokázaným českým původem (krajanů) žijících v zahraničí

Usnesením vlády ze dne 29. července 2015 č. 621 o Strategii migrační politiky České republiky a o Komunikační strategii České republiky k migraci

Usnesení vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954 o Státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících

Usnesení vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2015 č. 956 o zřízení Stálého zdravotně humanitárního programu MEDEVAC

Usnesením vlády ČR ze dne 27. dubna 2016 č. 360 o Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období let 2016 až 2019

Usnesení vlády České republiky ze dne 8. února 2017 č. 105 k Situační zprávě o realizaci Koncepce navýšení kapacity Ministerstva zahraničních věcí České republiky a Ministerstva vnitra České republiky za účelem vyřízení vyššího množství žádostí o zaměstnanecké karty

INTERNETOVÉ ZDROJE

www.mvcr.cz

www.suz.cz

www.mzv.cz

www.mpsv.cz

www.emncz.eu

www.psp.cz

www.vitejtevcr.cz

Příloha 3: Seznam tabulek a grafů**TABULKY**

Tabulka 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2007–2017)

Tabulka 2: TOP 10 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (k 31. 12. 2017)

Tabulka 3: Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2007–2017 (včetně státních občanů Slovenské republiky)

Tabulka 4: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2007–2017

Tabulka 5: Počet nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří požádali o mezinárodní ochranu v období 2007–2017

Tabulka 6: Počet osob trestně stíhaných a odsouzených za obchodování s lidmi v období 2012–2017

Tabulka 7: Nelegální migrace v ČR v roce 2017–TOP 10 dle kategorií

Tabulka 8: Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání roku 2016/2017

GRAFY

Graf 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR

Graf 2: Věková struktura cizinců s povoleným pobytem v ČR (k 31. 12. 2017)

Graf 3: TOP 10 státních příslušností žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2017

Graf 4: Vývoj dublinských případů v období 2004–2017

Graf 5: Realizované transfery z a na území České republiky v období 2004–2017

Graf 6: Struktura realizovaných dobrovolných návratů v programu OAMP za rok 2017

Graf 7: Realizované repatriace v roce 2017 dle země návratu

Graf 8: Počet osob s trestem vyhoštění v období 2007–2017

Obsah této

**Výroční zprávy o politice v oblasti azylu a migrace 2017 –
Česká republika** prezentuje pohled autora/autorů

a je tak pouze jeho/jejich zodpovědností.

Evropská komise nepřijímá žádnou odpovědnost za informace,
které daná zpráva obsahuje.

EMN VÝROČNÍ ZPRÁVA O POLITICE V OBLASTI AZYLU A MIGRACE 2017

zpracovalo: České národní kontaktní místo Evropské migrační sítě

vydalo: Ministerstvo vnitra, 2018

grafická úprava a sazba: Jindřich Hoch, Sandstudios

ISBN 978-80-7616-005-7